

Vox Libri

An III, Nr. 2, Vara - Toamna 2007

Biblioteca Județeană „Ovid Densusianu” Deva

VOX LIBRI, An III, Nr. 2, Vara - Toamna, 2007*
Revista Bibliotecii Județene
„Ovid Densusianu” Hunedoara - Deva

Editată cu sprijinul Consiliului Județean Hunedoara

Director: Gabriela MARCU

Redactare: Denisa TOMA
Mihai STOICOVICI
Rodica LAZĂR
Diana FERENCZ
Ciprian DRĂGAN
Traian MARIAN

Tehnoredactare și copertă:
Simona-Nicoleta VASILE

Versiunea WEB: Mihai STOICOVICI

Adresa: 330025 - Deva, str. 1 Decembrie,
nr. 26, jud. Hunedoara

Telefon: 0254 219440

Fax: 0254 216457

E-mail: bibliotecadeva@upcmail.ro
voxlibridv@yahoo.com

ISSN: 1841 - 7736

Tiparul executat la **GRAPHO TIPEX** Deva

* Versiunea prezentata este cea de pe pagina WEB.

Editorial

Mă întorc cu gândul în urmă cu doi ani... Colectivul de redacție al revistei *VOX LIBRI* pregătea primul număr al acesteia. Primii pași într-o încercare căreia, pe atunci, nu puteam să-i prevedem succesul. Temeri, emoții....

În tot acest timp echipa noastră a cunoscut tot ceea ce ține de viața unei reviste: prietenii țesute cu fiecare număr, conflicte mai de grabă pe probleme afective decât intelectuale. Era inevitabil, deoarece o revistă nu este doar o culegere de texte, ci un loc de confruntări, de schimburi de idei, un spațiu de creație colectivă. Lucru rar și de mare preț.

Revista este ca un șantier: dacă este bine realizată, poți să revii la ceea ce ai scris, poți să dezbați o anume temă cu interlocutori diferiți.

Revista are o logică proprie și, economic vorbind, este un produs fiabil, fragil, necesitând un tratament particular potrivit cu specificul său.

Activitatea necesară realizării unei reviste diferă cu totul față de ceea ce se întâmplă într-o editură sau o redacție de ziar.

Echipa de redactare a revistei nu a fost schimbată tocmai pentru a-i menține „sufletul”, stilul și dinamica. Rezultatele muncii sale nu s-au văzut imediat.

A fost un pariu cu timpul! Un pariu câștigat? Da, de vreme ce, în acest an, revista *VOX LIBRI* a primit premiul Asociației Naționale a Bibliotecarilor și Bibliotecilor Publice din România pentru cea mai bună revistă a anului.

Poezia: o a treia cale

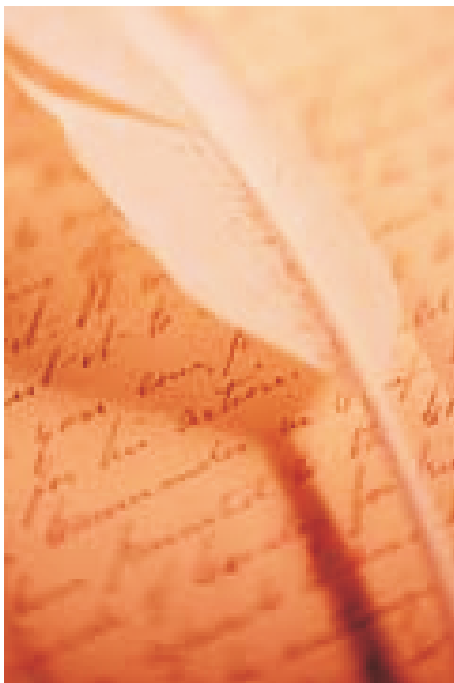
Așa cum m-am angajat... revin asupra acestui subiect al poeziei. Dar de data aceasta, pentru a vă vorbi despre teme.

Să ne reamintim că poezia este arta de a evoca și de a sugera senzații, impresii și emoții prin sonorități, ritm, armonie, cuvinte și imagini. Dacă ne mărginim doar la atât, totul poate fi poezie, chiar și odele pentru colegul care tocmai s-a pensionat, în măsura în care am împărțit cu acesta o perioadă din viață, aventuri, bucurii, neazuri... Chiar versurile dedicate iubitei care au valoare doar prin faptul că sînt spuse și înțelese prin filtrul iubirii. Chiar strofele naive dedicate bunicii și care exaltă admirația indulgentă a acesteia față de copil...

Însă poetul nu este un versificator oarecare. El scrie pentru a fi auzit sau citit de o mulțime de cititori necunoscuți. Și tocmai pe acești necunoscuți trebuie să-i seducă. Oda dedicată pensionarului nu va spune nimic celor care nu-l cunosc. Se înțelege că poetul trebuie, pentru a relua formula lui Pierre Emmanuel, să creeze „o iluminare spontană” pentru cititorul sau ascultătorul său.

Din acel moment, problema temelor, a subiectelor alese de către poet, capătă o importanță capitală, și ceea ce dorește să pună în versuri trebuie să fie gândit cu minuțiozitate. În afară de temele despre care vorbeam la început - teme ce se raportează la cei apropiați și pe care le-aș califica drept intime -, putem, în mod *grosso modo*, să reținem cîteva mari categorii: teatrul, istoria, descrierile, natura, sentimentele, revolta...

Să dăm la o parte teatrul și istoria, care îi supără pe poeții de astăzi. Celelalte categorii, oricît de clasice ar fi, ne par mult prea riscante pentru începători. Atîția poeți le-au tratat, începînd cu Clément Marot, cu Pleiada – și cu cît talent! – încît a inova în acest domeniu este un pariu pierdut. Se cade, inevitabil,... în clișeu, în banalitate. Citind aceste poeme, avem impresia că le-am citit deja... Sigur, mai

Dialogul ideilor

putem încerca. Dar trebuie să fii un mare, un imens poet, pentru a emoționa cititorul în felul acesta, pentru a-l frapa. Se poate totuși! Iată aceste câteva versuri dintr-un poem de Henriette Olivier – pictor talentat de altfel – care, în poezia *Pe malul lacului*, descrie ceea ce vede, ceea ce aude :

*Nul autre brui
Que le plain-chant du vent dans les roseaux,
Le froissement soyeux des libellules grises,
Le friselis de l'eau...*

Puterea sugestivă a artistei vine din originalitatea cuvintelor (le plain-chant, le froissement soyeux, le friselis de l'eau), din muzicalitatea textului. Iluminarea spontană.

Așadar, pentru a nu risca să cădem în capcana clișeele și a banalității, sugerăm poezilor din Cercul Literar al Scriitorilor Feroviari – C.L.E.C. o regulă simplă : fiți mărturia timpului nostru. Și unii o fac cu un talent remarcabil, ca de exemplu André Marchal în *L'arbre du Ténére* :

*Mains décharnées...
Pétrissant la baudruche grenue
D'un sein depuis longtemps tari.
Visages....
D'hydrocéphalique mémoire
Que creuse un regard cilié de mouches
Butineuses de vie.*

Acest poem sfișietor este o formidabilă mărturie a vremurilor noastre.

Voi concluziona. Oricine poate să-și încerce dibăcia în poezie dar, atunci când vrei să fii ascultat, citit, publicat, nu te sustragi de la ucenicie, de la muncă, de la tatonări. Nu te poți sustrage examenului sever al talentului. Nu scapi de deziluzii, de decepții ; fie că scrii poezie regulată, poezie liberă...sau *proezie*.

Miriam HADOUX
Editorial preluat din revista *Le Dévorant le clec*
Revue bimestrielle, Prestige de la langue française -
Cercle littéraire des écrivains cheminots, nr. 223, mai-juin 2007, p. 3-4.

Traducere Gabriela MARCU

Puncte sensibile în activitatea de Clasificare a documentelor de bibliotecă

În perioada de început, biblioteca avea doar rolul de a păstra și conserva cartea sau documentul. Pe parcursul timpului biblioteca își îmbogățește și își amplifică rolul și funcțiile, devenind focarul de cultură și informare a utilizatorilor cu ceea ce apare nou în diferite domenii de activitate. Se pune accent tot mai mare pe relația dintre bibliotecă și utilizator, întrucât una din funcțiile bibliotecii este satisfacerea necesităților acestora și atragerea lor în aceste instituții. Biblioteca a devenit parte indispensabilă în societate, prin documentele pe care le pune la dispoziția utilizatorilor, mai precis prin informațiile pe care le poate oferi acestora în activitatea de cercetare, documentare, instruire și informare.

Datorită creșterii permanente a numărului de volume din diferite domenii ale gândirii umane, s-a simțit nevoia unei ordonări a cărților, filosofii fiind mereu preocupați de clasificarea științifică a cunoștințelor. Clasificarea reprezintă accesul formal la carte și poate fi definită ca: „aranjarea cărților sau a descrierilor acestora în modul cel mai avantajos pentru cititor.” Cu alte cuvinte, importantă este munca de stabilire a conținutului unui document și redarea lui sub o formă care să permită tuturor utilizatorilor bibliotecii regăsirea documentelor. Această răspundere îi revine bibliotecarului clasificator care, cercetând conținutul unui document stabilește, prin ce „cuvinte cheie”, „vedete de subiect” poate exprima mai bine informația cuprinsă în conținutul cărții și care, la rândul ei, să poată fi regăsită cu ușurință de utilizatori.

Operațiunea de clasificare are toate aparențele unei operațiuni stricte, de rigoare matematică. Însă cei care lucrează efectiv în domeniu știu că rămâne un spațiu în care clasificatorul trebuie să ia decizii și să-și stabilească propriile convenții în probleme legate de conținut, cât și de numărul clasificărilor necesare pentru prelucrarea adecvată din punct de vedere biblioteconomic. Clasificarea nu este numai o grupare generală de subiecte, ci presupune și aranjarea acestora într-o ordine logică.

Conform **CZU** - Clasificare Zecimală Universală -, universul informației este tratat ca un sistem unitar împărțit în 10 mari clase notate cu cifre arabe de la 0 la 9. Fiecare clasă este subdivizată în alte zece subclase, care la rândul lor sunt divizate în alte zece ș.a.m.d., principiul de bază al diviziunii fiind cel ierarhic. Cu cât este mai detaliată subclasa, cu atât este mai lung indicele care o reprezintă. Fiind un instrument destul de specializat, CZU este folosită în căutarea informațiilor doar de către bibliotecari, utilizatorii obișnuiți preferând vedetele de subiect și cuvintele cheie. Gradul înalt

Profesiune și vocație

de specializare pe care îl cere o face accesibilă pe deplin doar bibliotecarilor, dar în același timp oferă avantajele unei ierarhizări și grupări superioare oricăror altor forme de relevare a conținutului. Limbajul cifrelor este unul universal, și un bibliotecar instruit va putea să indice lucrările circumscrise unui domeniu indiferent în ce limbă ar fi scrise, prin simpla observare a indicilor CZU aplicați. De exemplu, cuvântul „**revistă**” poate însemna o publicație periodică sau un spectacol. În CZU, asemenea ambiguitate nu există, revista ca publicație fiind clasificată la **050**, iar revista ca spectacol la **792.7**. În CZU, fiecare indice reprezintă un concept definit cu claritate și nu un cuvânt sau o expresie al căror sens poate varia în funcție de context.

Cu toate aparențele ei de exactitate, clasificarea este, la urma urmei, o convenție, care generează noi reguli și convenții, în care își lasă amprenta personalitatea și dimensiunea culturală a clasificatorului. Toate acestea sunt surse generale ale subiectivității în clasificare.

În activitatea de clasificare din bibliotecă se pot observa diferențe în stabilirea indicilor CZU pentru aceleași cărți. Aceste neconcordanțe le putem pune pe seama originii autorului respectiv, a migrării lui sau a limbii în care scrie operele la un moment dat, în cazul autorilor de literatură sau din întrepătrunderea mai multor domenii ale cunoașterii. În cazul autorilor de literatură, am consultat lucrări de referință cu caracter enciclopedic, constatând că și aici sunt informații diferite atunci când se referă la literatura căreia îi aparține un scriitor sau altul. Este cazul scriitorilor Franz Kafka, Samuel Beckett, Vladimir Nabokov, Amélie Nothomb etc.

- FRANZ KAFKA:** - evreu, născut în Praga, își scrie cărțile în limba germană;
- scriitor german de origine cehă (The New Encyclopedia Britannica, vol. 6. - Chicago: Encyclopedia Britannica, 1992, p. 677.);
- romancier și nuvelist ceh de limbă germană (Dicționar de scriitori străini. – Cluj: Hiparion, 2000, p. 316.).

Castelul / Franz Kafka . – București: Editura pentru literatură, 1970.

821.112.3-31=135.1

Castelul / Franz Kafka . – București: RAO International, 2003.

821.162.3-31=135.1

Procesul / Franz Kafka . – București: Editura pentru literatură universală, 1965.

821.112.2-31=135.1

Procesul / Franz Kafka . – București: RAO International Publishing Company, 2002.

821.162.3-31=135.1

La fel este și în cazul operelor celorlalți autori amintiți mai sus:

SAMUEL BECKETT

Malone murind / Samuel Beckett . – București: Editura Est, 1995.

821.111-31=135.1

Prima iubire : roman / Samuel Beckett . – București: Editura Unu, 1991.

Profesiune și vocație

821.133.1-31=135.1

Molloy: nuvele și texte de neființă.../ Samuel Beckett. – București: Univers, 1990.

821.111-32=135.1

AMÉLIE NOTHOMB

Antichrista/ Amélie Nothomb . – Iași: Polirom, 2004.

821.133.1-31=135.1

Mercur : roman/ Amélie Nothomb . – Iași : Polirom, 2004.

821.133.1(493)-31=135.1

Uimire și cutremur : roman / Amélie Nothomb . – Iași: Polirom, 2003.

821.133.1(493)-31=135.1

Metafizica tuburilor : roman / Amélie Nothomb . – Iași: Polirom, 2004

821.133.1(493)-31=135.1

VLADIMIR NABOKOV

Lolita/ Vladimir Nabokov . – București: Universal Dalsi, 1994.

821.111(73)-31=135.1

Lolita : roman/ Vladimir Nabokov . – Iași: Polirom, 2003.

821.161.1-31=135.1

Mașenka : roman/ Vladimir Nabokov . – București: Albatros, 1997.

821.161.1-31=135.1

Camera obscură/ Vladimir Nabokov . – București: Humanitas, 2005.

821.111(73)-31=135.1

Ada sau ardoarea. O cronică de familie : roman/ Vladimir Nabokov .
– Iași: Polirom, 2004.

821.111(73)-31=135.1

Iar noi îi avem pe Eugen Ionescu, Emil Cioran, Mircea Eliade etc. pe care presupun că numai bibliotecile din România îi clasifică și la literatură română, din motive mai mult decât evidente.

Dacă regula de bază în clasificarea literaturii este de a atribui indicele CZU corespunzător limbii în care a fost creat originalul operei literare, în cazul scriitorilor „itineranți” se cere din nou un efort decizional. Ponderea creației va da tonul clasificării dar nu întotdeauna enciclopediile cad de acord asupra acestui aspect.

În munca de clasificare multe probleme ridică prelucrările, adaptările, prescurtările și traducerea prea puțin oneste. Descrierea bibliografică a acestor lucrări se face la numele autorului prelucrării. Pentru autorul lucrării originale se întocmește o descriere complementară. De aici se impune o clasificare la literatura căreia îi aparține prelucrarea, cu genul ei literar, și o alta pentru literatura căreia îi aparține originalul, cu genul literar respectiv. Aceste clasificări trebuie să fie urmate

Profesiune și vocație

de indicii auxiliari pentru ediții adaptate sau prescurtate (0.046.6), (0.046.4).

Povestiri după piesele lui Shakespeare / Charles și Mary Lamb .

– București: 100+1 Gramar, 1999.

821.111-93-34=135.1

821.111-2=135.1

Povestiri după Shakespeare / Charles și Mary Lamb . – București: Vizual, 1994.

821.111-93-32=135.1

821.111-2=135.1

Iliada, Odiseea, Eneida : repovestite pentru copii / George Andreescu .

– București: Viitorul Românesc, 1994.

821.135.1-93-34(0.046.6)

821.14-1=135.1

Legende Olimpului / Alexandru Mitru . – București: Editura Ion Creangă, 1983.

821.135.1-34(0.046.6)

821.14-1=135.1(0.046.6)

Prelucrările, adaptările care nu modifică prea mult originalul, nu mai sunt considerate opere de sine stătătoare și nu pot fi scoase în evidență prin clasificare, rămânând în sarcina clasificatorului să stabilească, unde se poate, dimensiunile intervenției adaptatorului, traducătorului pe text. (Disney Enterprise).

Identificarea genului literar ridică probleme, apar lucrări de graniță între genuri. Dacă nu există o mențiune explicită pe pagina de titlu, în prefață, postfață, comentarii, clasificatorului îi revine misiunea de a decide dacă e vorba de roman sau nuvelă, poem în proză sau proză pur și simplu, încadrare dificil de stabilit uneori. De asemenea, este dificil de stabilit în ce măsură se poate alătura indicele auxiliar cu liniuță –93 (literatură pentru copii, juvenilă) operelor unor autori clasici, destinate uzului școlar. În cazul lui **I. L. Caragiale**, „**Momente și schițe**” va fi când literatură pentru adulți, când literatură pentru copii, în funcție de modul de prezentare, ținând cont de faptul că este un element de evidențiere a literaturii destinate tinerilor cititori în statistica de bibliotecă și organizarea colecțiilor.

Un tratament diferit li se aplică culegătorilor de folclor. Deși culegători de folclor, **Frații Grimm** sunt consacrați ca autori, lucrările lor fiind clasificate astfel **821.112.2-93-34=135.1** (literatură germană pentru copii, povești, traduse în română).

Basme / Frații Grimm . – București: 100+1 Gramar, 2003.

821.112.2-93-34=135.1

Basme năzdrăvane / Frații Grimm . – București: Corint Junior, 2004.

821.112.2-93-34=135.1

Povești / Frații Grimm . – București: Corint, 1997.

821.112.2-34=135.1

Spre deosebire, **Petre Ispirescu** este considerat doar culegător de folclor și tratat în consecință: **821.135.1-91-34 și 398.2(498)**.

Profesiune și vocație

Basme / Petre Ispirescu . – Iași: Junimea, 1987.

821.135.1-93-34-91

398.2(498)

Basmele românilor / Petre Ispirescu . – București: Minerva, 1986.

821.135.1-93-34

821.135.1-91-34

398.2(498)

Un alt aspect asupra căruia doresc să mă opresc în privința subiectivității în clasificare, este cel al interferării unor domenii cu istoria contemporană. Apare tendința de a atribui doar clasificări în sfera politicului unor lucrări care, în perspectiva timpului, vor fi de domeniul istoriei. Dacă o lucrare dedicată lui Iuliu Maniu o clasificăm fără rezerve și la istorie și la politică, atunci și o lucrare dedicată unui om politic contemporan poate primi același tratament.

Prin indicii CZU atribuiți unei lucrări se dau informații privind conținutul documentului, apartenența lucrării (cum este cazul literaturii), felul ediției (adăugită, revizuită, adaptată, tradusă). Prin indicii auxiliari comuni de formă se dau informații asupra formei de prezentare a documentului și structurii materialului, destinației acestuia (dicționar, manual, document separat, surse istorice, hărți etc.).

CZU asigură gruparea cât mai exactă a lucrărilor. Un indice CZU atașat unui document simbolizează un domeniu al cunoașterii, cu toate sinonimele care există pentru termenul respectiv, cu toate echivalențele, în toate limbile. Fără a cunoaște limba, un clasificator poate realiza bibliografiile pe domenii dacă lucrările sunt clasificate într-un sistem cunoscut și uniform. Căutările după indicii CZU sunt mult mai complete, dezvoltând legături între documente, lucru mai puțin realizabil prin căutări după cuvinte cheie sau vedete de subiect.

A fi clasificator înseamnă să ai cunoștințe biblioteconomice adecvate, cultură generală, disciplină intelectuală, consecvență, să respecti regulile odată stabilite, să cunoști fondul bibliotecii și mai ales să ai o curiozitate ascuțită pentru a fi la curent cu noutățile din toate domeniile cunoașterii, chiar dacă superficial.

Mihaela LAZĂR

Bibliografie:

1. *Biblioteca Națională a României, Clasificarea zecimală universală. Ediție medie internațională în limba română*, 2 vol., București, 1998.
2. *Dicționar de scriitori străini*, Cluj-Napoca, Editura Hiperion, 2000.
3. Horvat, S., *Introducere în biblioteconomie*, București, Editura Grafoart, 1996.
4. Dragotă, Ioana, *Sistemul Clasificării Zecimale Universale poate supraviețui*, în *Revista Română de Biblioteconomie și Știința Informării*, Anul 2, nr. 2, 2006
5. Regneală, Mircea, *Dicționar explicativ de biblioteconomie și știința informării*, 2 vol., București, FABR, 2001.

Formatul UNIMARC

Metodele de gestionare a documentelor de bibliotecă au ca punct de plecare catalogarea tradițională, prin înregistrarea acestora pe fișe matcă, fișe care se mai utilizează și astăzi în multe biblioteci din România din varii motive și au continuat printr-o catalogare bazată pe standardele ISBD (International Standard Bibliographic Description - Descrierea Bibliografică Internațională Standard). În acest fel, a fost posibilă informatizarea bibliotecilor, utilizarea datelor fiind mult mai rapidă, ușoară și mai eficientă, datorită unor reguli clare și coduri de înregistrare care au trebuit respectate (Descrierea ISBD reprezintă o parte a unei înregistrări bibliografice complete și nu se folosește singură, de obicei. Celelalte elemente care compun o înregistrare bibliografică completă cum sunt vedetele, informațiile privind subiectul, titlurile uniforme, instrumentele de încărcare și copiere nu fac obiectul recomandărilor ISBD. Regulile specifice acestor elemente sunt cuprinse, de regulă, în codurile de catalogare).

Cu timpul însă, contextul în care principiile și standardele de catalogare operează s-a schimbat. Factorii cheie care au contribuit la această schimbare au fost atât introducerea și dezvoltarea continuă a sistemelor informatice pentru administrarea informațiilor bibliografice, creșterea bazelor de date, (de anvergură națională și internațională), dar mai ales necesitatea de a reduce costurile catalogării, de a minimiza efortul de catalogare, prin participarea la programele de catalogare partajată și la extinderea acesteia.

La Copenhaga, în 1969, Comitetul IFLA (the International Federation of Library Associations and institutions - Federația Internațională a Asociațiilor și instituțiilor Bibliotecare) pentru Catalogare a susținut necesitatea standardizării formei și conținutului descrierii bibliografice, impunerea unui format de înregistrare unic, internațional.

De asemenea, softul trebuie să accepte structuri de ieșire-întrare conform ISO-2709 (standard utilizat în transferurile de date bibliografice). Formatele de înregistrare a datelor sunt formate interne, specifice fiecărui soft. Ceea ce vede utilizatorul pe ecranul monitorului în momentul descrierii documentului este interfața formatului cu utilizatorul.

De regulă, softul de bibliotecă încearcă să asigure o interfață cât mai facilă cu utilizatorii, indiferent de structura internă a informației. În prezent, se consideră că un sistem soft performant trebuie să accepte structuri de tip MARC (câmpuri cu etichete, subcâmpuri cu identificatori, câmpuri variabile și repetabile etc.).

Formatul UNIMARC - UNiversal MACHine-Readable Cataloging (catalogare universală computerizată) a fost conceput plecând de la regulile internaționale, definite de IFLA. El preia în întregime descrierea bibliografică internațională standard și propune un model coerent și uniformizat de informații bibliografice, integrând toate tipurile de documente pentru toate tipurile de suport.

Scopul formatului UNIMARC este facilitarea schimbului internațional de date bibliografice între agenții bibliografice naționale, în format „citibil” pe calculator. UNIMARC poate fi folosit de asemenea și ca un model de dezvoltare pentru noile formate.

UNIMARC specifică etichete de câmpuri, indicatorii și codurile de subcâmpuri ce vor fi atribuite înregistrărilor bibliografice informatizate precum și specificarea formatului logic și fizic în

Profesiune și vocație

care înregistrările și conținutul lor sunt stocate pe banda magnetică. El acoperă monografiile, seriale, materiale cartografice, muzică, înregistrări sonore, grafică, proiecții și materiale video, câmpuri provizorii pentru fișiere de calculator.

Formatele de tip MARC au fost îmbunătățite continuu pentru a răspunde necesităților de schimb pentru care au fost create și pentru a satisface nevoile de informare ale utilizatorilor bazelor de date. Ca urmare, a fost creat și publicat formatul UNIMARC Bibliografic (UNIMARC -B), care încearcă să cuprindă toate elementele necesare unei înregistrări bibliografice ce are ca scop să identifice corect și coerent o anumită resursă. Pe de altă parte, utilizatorii formatului din diferite țări au constatat că sunt informații specifice țărilor respective și utile cititorilor lor care nu se pot înregistra/regăsi în descrierile bibliografice conforme cu acest format. Ca urmare, s-a procedat la construirea unor formate proprii care să ofere acele facilități considerate necesare, dar bazate pe UNIMARC. Au apărut astfel UKMARC - Marea Britanie; INTERMARC - Franța; USMARC, în prezent MARC21 - Statele Unite ale Americii; ROMARC - România; IBERMARC - Spania.

Cele mai utilizate sunt formate de înregistrare pentru:

- date bibliografice
- date de autoritate
- date referitoare la „holdings”-uri
- date de clasificare
- date referitoare la informații utile comunității (evenimente, programe, utilități etc.)

Acum cele mai utilizate dintre aceste formate de înregistrare sunt cele referitoare la datele bibliografice și la datele de autoritate.

Formatele referitoare la „holdings”-uri sunt, încă, puțin și incomplet dezvoltate din cauza datelor mult prea specifice resurselor și activităților la care fac referire.

Formatele referitoare la sisteme de clasificare, utilizate în codificarea subiectelor tratate de resurse, sunt nefinalizate, fiind necesar ca acestea să se refere la toate sistemele de clasificare și să dețină o legătură coerentă și cu sisteme care aplică vedete de subiect bazate pe diverse tezaure, vocabulare controlate etc.

Formatele referitoare la informații curente utile comunității sunt, deocamdată, dezvoltate numai în cadrul formatului MARC21.

Formatul UNIMARC-B conține:

Structura înregistrării bibliografice prin intermediul căreia se realizează controlul asupra reprezentării datelor, stocându-le în formă de șiruri de caractere, identificate în câmpuri de date ce conțin elementele bibliografice care caracterizează și identifică resursele.

- Descriere / Înregistrare bibliografică - ansamblul datelor bibliografice corespunzătoare unei resurse, transcrise pe fișă sau într-un format de înregistrare, respectând standardele în vigoare.
- Câmp - element desemnat separat în cadrul unei înregistrări bibliografice. Un câmp poate fi constituit dintr-unul sau mai multe subcâmpuri.
- Subcâmp - un element bibliografic desemnat separat în cadrul unui câmp. În cazul înregistrării bibliografice poate fi considerat sinonim cu elementul bibliografic.
- Element bibliografic - cea mai mică unitate de informație dintr-o înregistrare bibliografică (ex., titlu, paginație etc.).

Profesiune și vocație

Desemnarea conținutului - marcarea elementelor unei înregistrări bibliografice conform unei scheme specifice, în cazul de față, conform schemei adoptate de UNIMARC-B, care atribuie conținutului înregistrării bibliografice etichete, indicatori, identificatori de subcâmp pentru:

- a putea identifica și caracteriza elementele bibliografice (Exemplu: 700#1\$a și 700#1\$b reprezintă vedetă autor persoană fizică; 200#\$a reprezintă titlul propriu-zis; 606##\$a reprezintă subiectul propriu-zis etc.)
- a sprijini utilizarea acestor date (ex., construirea punctelor de acces, tipărirea, formatarea, conform unor nevoi de informare / cercetare, omiterea unor elemente din înregistrare, cum ar fi „cuvintele vide” etc.

Etichetă - o cifră, urmată de două liniițe, care desemnează un anumit bloc de informații sau un grup de trei cifre care indică un anumit câmp de date dintr-o înregistrare bibliografică.

Exemple:

Blocul 2- - reprezintă blocul informațiilor descriptive,

Blocul 3- - reprezintă blocul notelor.

Indicatori - date codificate, utilizate numai în cadrul câmpurilor; indicatorii sunt reprezentați prin două caractere numerice, având două sau mai multe valori și care oferă informații despre conținutul câmpului, relațiile dintre acel câmp și alte câmpuri din înregistrare, anumite acțiuni ce trebuie realizate în cursul procesării anumitor date.

Exemple:

200 1# - valoarea 1 a primului indicator al câmpului 200 arată că titlul resurse este semnificativ

700 #1 - valoarea 1 a celui de al doilea indicator al câmpului 700 arată că elementul de intrare al vedetei este nume de familie

500 11 - valoarea 1 a primului indicator al câmpului 500 arată că titlul resursei este semnificativ

- valoarea 1 a celui de al doilea indicator al câmpului 500 arată că titlul este intrare primară

Identificator - coduri utilizate numai în cadrul subcâmpurilor; identificatorii de subcâmp sunt reprezentați prin două caractere: primul caracter este întotdeauna același caracter unic (de obicei, reprezentat prin \$ sau linie dreaptă ori spațiu - conform ISO 2709), iar cel de-al doilea caracter este alfabetic sau numeric.

Exemplu: 200 \$a Povestiri vesele \$fJaroslav Hasek \$4 070

Datele (conținute) propriu-zise

În general, conținutul elementelor bibliografice se bazează pe standarde referitoare la:

- procesul de catalogare, ca de exemplu: ISBD, Reguli de catalogare sau coduri de catalogare,
- tezaure sau sisteme de clasificare,
- diverse convenții stabilite de instituția care realizează catalogarea.

Profesiune și vocație

Conținutul anumitor câmpuri codificate este stabilit chiar prin regulile formatului UNIMARC (Ex.: reguli pentru eticheta înregistrării, câmpul 100 - date generale de procesare, câmpul 115 - coduri pentru resurse audio-video, câmpul 120 – coduri pentru materiale cartografice etc.).

Alte date codificate ce pot fi utilizate într-o înregistrare UNIMARC sunt cele referitoare la limba resursei, țara unde s-a publicat resursa, nivelul bibliografic al descrierii, tipul resursei etc., care, de asemenea, se conformează unor standarde stipulate de format.

Realizarea înregistrărilor bibliografice (în mediu informatizat) se bazează pe:

- cunoașterea regulilor de catalogare referitoare atât la descrierea bibliografică cât și la construirea punctelor de acces,
- cunoașterea performanțelor, dar și a limitelor aplicației în care se lucrează.

Pentru deprinderea mai ușoară a creării de înregistrări bibliografice conform UNIMARC-B vom face o comparație sumară între ISBD și UNIMARC-B.

Toate ISBD-urile lucrează cu zone de informații bibliografice, iar în interiorul acestora se găsesc subzonele, părți mai detaliate de informații. Elementele corespondente ale zonelor și subzonelor ISBD într-o înregistrare bibliografică conform UNIMARC-B sunt câmpurile și subcâmpurile de date.

Introducerea informațiilor într-o descriere bibliografică conformă cu regulile ISBD se bazează pe utilizarea unui sistem de punctuație foarte riguros care separă zonele și, în cadrul acestora, elementele care constituie subzonele.

Exemplu:

- Pentru deschiderea unei zone de informații, ISBD stipulează un anumit semn de punctuație și anume punct spațiu linie spațiu (cu excepția zonei 1 și, uneori, zonelor 7-8), pe când într-o înregistrare UNIMARC-B, câmpurile (zonele) sunt identificate prin etichete alcătuite din trei cifre;
- ISBD folosește anumite semne de punctuație pentru introducerea subzonelor (ex., punct și virgulă, două puncte, virgula, punctul etc.), pe când în înregistrarea UNIMARC-B se folosesc identificatorii de subcâmp.

Tot în ceea ce privește sistemul de punctuație - dacă în descrierea ISBD este obligatoriu ca persoana care cataloghează să-l introducă ca atare, într-o înregistrare bibliografică conform UNIMARC-B, deci în sistem informatizat, în funcție de aplicația UNIMARC realizată, acest sistem de punctuație poate fi implicit sau poate fi redus foarte mult, astfel încât bibliotecarul să intervină cât mai puțin.

ISBD lucrează cu opt zone de informații, pe când UNIMARC-B înregistrează informațiile în nouă blocuri, fiind mult mai cuprinzător.

ISBD nu se referă la vedete, pe când UNIMARC-B deține un bloc întreg care conține vedete pentru persoanele, colectivitățile care au contribuit la elaborarea resurselor ori pentru titluri de orice tip pentru a facilita regăsirea informațiilor.

UNIMARC-B lucrează cu indicatori cărora le atribuie diferite valori, controlând astfel accesul corect și coerent la informațiile introduse în înregistrarea bibliografică; ISBD nu poate realiza un control bibliografic, acesta negestionând vedetele.

Profesiune și vocație

Corespondența ISBD – UNIMARC Bibliografic

Zone	Subzonă	Câmp	Subcâmp
1 - Titlu și mențiuni de responsabilitate	Titlul propriu-zis DGM Titlul propriu-zis de alt autor Titlul paralel Informații la titlu Prima mențiune de responsabilitate A doua și următoarele mențiuni de responsabilitate	200 - Informații descriptive	\$a - Titlul propriu-zis \$b - DGM \$c - Titlul propriu-zis de alt autor \$d - Titlul paralel \$e - Informații la titlu \$f - Prima mențiune de responsabilitate \$g - A doua și următoarele mențiuni de responsabilitate
2 - Ediție	Mențiune de ediție Mențiune suplimentară de ediție Mențiune paralelă de ediție Prima mențiune de responsabilitate asupra ediției A doua și următoarele mențiuni de responsabilitate asupra ediției	205 - Ediție	\$a - Mențiune de ediție \$b - Mențiune suplimentară de ediție \$d - Mențiune paralelă de ediție \$f - Prima mențiune de responsabilitate asupra ediției \$g - A doua și următoarele mențiuni de responsabilitate asupra ediției
3 - Date specifice anumitor categorii de resurse	Date matematice -> Materiale cartografice Desemnare numerică și/sau alfabetică -> Publicații seriale Date specifice documentelor muzicale tipărite	206 - Materiale cartografice: date matematice 207 - Publicații seriale: numerotare 208 - Muzică tipărită	\$a - Date matematice: scara, proiecția, coordonatele, echinoctiul și epocă \$a - Numerotare: specificarea datelor cronologice și a volumelor \$z - Sursa de informare privind numerotarea \$a - Mențiune specifică documentelor muzicale tipărite \$d - Mențiune paralelă specifică documentelor muzicale tipărite
4 - Date de publicare/tipărire, producere, difuzare (Adresa bibliografică)	Loc de publicare/tipărire, producere, difuzare Editor, producător, difuzor Funcție editor, producător, difuzor etc. Data publicării, producerii, difuzării Loc de tipărire Tipografie Data tipăririi	210 - Date de publicare/tipărire, producere, difuzare	\$a - Loc de publicare/tipărire, producere, difuzare \$c - Editor, producător, difuzor \$b - Adresa editorului, producătorului, difuzorului \$d - Data publicării, producerii, difuzării \$e - Loc de tipărire \$f - Adresa tipografiei \$g - Tipografie \$h - Data tipăririi
5 - Descriere fizică	Caracterizare cantitativă Material ilustrativ Dimensiuni Material însoțitor	215 - Descriere fizică	\$a - Caracterizare cantitativă \$c - Alte detalii fizice \$d - Dimensiuni \$e - Material însoțitor

Profesiune și vocație

Zone	Subzonă	Câmp	Subcâmp
6 - Colecție/Serie	Titlul colecției Titlul paralel al colecției Informații la titlu Responsabilități asupra colecției Numărul părții Numele părții Desemnarea volumului ISSN colecție	225 - Colecție / Serie	\$a - Titlul colecției \$d - Titlul paralel al colecției \$e - Informații la titlu \$f - Responsabilități asupra colecției \$h - Numărul părții \$i - Numele părții \$v - Desemnarea volumului \$x - ISSN colecție
7 - Note	Note	Blocul 3- -	
8 - Număr standard internațional, termeni de disponibilitate și / sau preț	ISBN ISSN	010 - ISBN 011 - ISSN	\$a - Număr ISBN \$b - Calificativ/-e \$d - Termeni de disponibilitate și / sau preț \$z - ISBN eronat \$a - Număr ISSN \$b - Calificativ / -e \$d - Termeni de disponibilitate și / sau preț \$y - ISSN anulat \$z - ISSN eronat

Exemplu de înregistrare a unui document de bibliotecă în cele trei formate:

Fișa matcă

DUMITRESCU, VASILE C.
O istorie a exilului românesc : eseuri, articole, scrisori, imagini etc. : (1944-1989) / Vasile C. Dumitrescu ; selecția textelor, îngrij. ed., indice de nume, cuvânt introdus : Victor Frunză - București : Editura Victor Frunză, 1977.

- 2 -
XXXIII, 331 p. : fologn., facs.
[6] f. fologn. : 21 cm. - (Biblioteca / Editura Timpul)
Index.
ISBN 973-9120-16-4

Profesiune și vocație

ISBD	UNIMARC			
	Etichetă	Indi- catori	Iden- ticator	Descriere
<p>Dumitrescu, Vasile C. O istorie a exilului românesc : în eseuri, articole, scrisori, imagini etc : (1944-1989) – Vasile C. Dumitrescu : selecția textelor, îngrij. ed., indice de nume, cuvânt introd. Victor Frunză – București : Editura Victor Frunză, 1997, - XXXIII, 331 p. ; fotogr., fasc., [6] f. fotogr. : 21 cm – (Restituirii Editura Timpul). – conține index. – ISSN 973-9120- 16-4.</p>	001			XXXX Număr înregistrare
	010		\$a	973-9120-16-4
	100	##	\$a	20070726d1997####----rumy0103###ba
	101	0#	\$a	rum
	102	##	\$a	RO
	200	1#	\$b	București
	200	1#	\$a	O istorie a exilului românesc
	200	1#	\$e	în eseuri, articole, scrisori, imagini etc.
	200	1#	\$e	(1944-1989)
	200	1#	\$f	Vasile C. Dumitrescu
	200	1#	\$g	selecția textelor, îngrij. ed., indice de nume, cuvânt introd. Victor Frunză
	210	##	\$a	București
	210	##	\$c	Editura Victor Frunză
	215	##	\$d	1997
	215	##	\$a	XXXIII, 331 p.
	215	##	\$c	fotogr, facs, [6] f fotogr
215	##	\$d	21 cm	
225	1#	\$a	Restituirii	
225	1#	\$f	Editura Timpul	
225	1#	\$v	nr. 25	
300	##	\$a	conține index	
700	#1	\$3	YYYYY : ZZZZ	
702	#1	\$a	Dumitrescu	
702	#1	\$b	Vasile C.	
702	#1	\$4	070	
702	#1	\$a	Frunză	
702	#1	\$b	Victor	
702	#1	\$4	340	
801	#0	\$a	RO	
801	#0	\$b	4374555	
856	#4	\$u	www.bibliotecadeva.ro	
856	#4	\$g	http://www.bibliotecadeva.ro/e_carte/.../vcd_ oistorie.pdf	

Aceste date (câmpul 225) pot fi cuprinse în câmpul 410, unde se pot da detalii mai multe, în acest caz câmpul 225 nu se completează

Autentificare fișier autoritate : număr înregistrare în fișierul de autoritate

Profesiune și vocație

Din analiza acestor corespondențe se poate observa că:

- informațiile din zonele 1-6 ale ISBD se regăsesc numai în blocul 2- - al formatului UNIMARC (B),
- notele care aparțin zonei 7 a ISBD fac obiectul unui întreg bloc în UNIMARC,
- numerele standard internaționale se regăsesc în blocul 0- - , bloc de identificare a resurselor.

Față de ISBD, formatul UNIMARC-B oferă posibilitatea introducerii unor date care ușurează procesarea datelor, identificarea mai corectă a resurselor etc. Asemenea facilități le întâlnim folosind datele introduse, de exemplu, în eticheta înregistrării sau în câmpul 100, în câmpurile blocurilor 0- -, 1- - etc.

De asemenea, formatul de înregistrare UNIMARC deține în plus, față de ISBD, două „instrumente” importante pentru regăsirea corectă și coerentă a informației:

- blocul 7- -, care operează cu vedete, ceea ce conduce la colocarea resurselor de același tip, subiect etc.

și

- blocul 4- -, care gestionează legăturile dintre resurse de orice tip, constituind întotdeauna „organul” forte al oricărei aplicații care respectă utilizatorul și timpul acestuia, reușind să construiască o rețea coerentă de relații între resurse.

Așa cum arată experiența în domeniu, responsabilitatea elaborării unor înregistrări bibliografice corecte și consistente revine compartimentului prelucrare, care poate să modifice informația scrisă de achiziție, sau, după caz, informațiile bibliografice preluate din alte sisteme (dacă biblioteca nu este conectată la o rețea, descrierile bibliografice se pot prelua și de pe un suport magnetic - dischetă sau CD-ROM).

Mihai STOICOVICI

La întocmirea acestui articol au fost utilizate noțiuni din cursul doamnei Constanța Dumitrașconiu, șef Serviciu Catalogare, Biblioteca Centrală Universitară București, prezentat la Bușteni, august - 2007.

Profesiune și vocație

Bibliotecile pentru popor ale Asociației ASTRA

Bibliotecile pentru popor, destinate țăranilor reprezintă în fond o creație a secolului XIX¹. Apariția lor a depins de atingerea unui nivel al științei de carte care să le facă accesibile unui număr corespunzător de cititori. Dacă în Europa națiunilor, guvernele și-au asumat adevărate politici vizând înființarea unor rețele de biblioteci pentru popor, în România primele preocupări în domeniu sunt legate de persoana lui Spiru Haret, care în calitate de ministru al Cultelor și Instrucțiunii Publice a inițiat în 1898 un program constând în dotarea școlilor sătești cu biblioteci deschise și adulților².

În privința românilor din Transilvania neimplicarea statului a lăsat loc liber inițiativei private.

Alături de bibliotecile românești, Astra și-a propus să promoveze două direcții convergente: una a constat în înființarea bibliotecilor populare³, iar cealaltă în înființarea unei mari biblioteci centrale⁴. În ceea ce privește necesitatea și rostul înființării bibliotecilor sătești, G. Șerbu menționa că „prin bibliotecă sătească ar ajunge țăranul în poziție de a recunoaște că ignoranța este una dintre atribuțiunile sărăciei, că în măsura în care înaintează spiritul omenesc, în aceea scade osteneala... că emanciparea de lumea veche și trecerea în cea nouă numai cu ajutorul bibliotecii sătenilor este cu puțință”⁵.

Ca urmare, bibliotecă nu era concepută ca un depozit de cărți ci ca o colecție efectiv citită, ea urmând să fie îmbogățită pe măsură ce apărea cereri în acest sens. Pe de altă parte funcționarea ei implica instituirea unui sever principiu al selecției, sub aspectul accesibilității, al frumuseții limbii, al mesajului transmis de cărți.

O fază premergătoare înființării bibliotecilor populare a fost cea a bibliotecilor ambulante, având drept scop „lășirea gustului pentru citit”. Pentru acestea s-au distribuit cărți populare cu conținut instructiv, iar această acțiune avea loc cu prilejul adunărilor generale. O asemenea manifestare s-a desfășurat la Orăștie în 1895, când s-a consemnat distribuirea gratuită a 115 cărți populare⁶. La scurtă vreme au fost tipărite instrucțiunile pentru administrarea bibliotecilor ambulante, care stabileau modul de organizare, înregistrare, împrumut și evidență a bibliotecii, dar și transferul acesteia dintr-o localitate în alta⁷.

În viziunea pedagogilor sociali existau „cărți bune pentru popor” și „cărți rele pentru popor”, iar acestea din urmă trebuiau prohibite. O bibliotecă populară putea să aibă astfel la constituire, 25-30 de volume, cărți de mici dimensiuni, pentru a putea apoi în decurs de câțiva ani, să ajungă 150 sau 100 de

1 - Gh. Buluță, O istorie a bibliotecilor din România, Editura Enciclopedică, București, 2000, p. 65

2 - Em. Bucuța, Biblioteca satului, București, 1936, p. 33-34

3 - Eugenia Glodariu, Biblioteci populare ale Astei I, în Acta Musie Napocensis, VI, 1969, p. 349

4 - Ibidem; Valer Moga, Astra și societatea, Presa Universitară Clujană, Cluj-Napoca, 2003, p. 409-410

5 - G. Șerbu, Necesitatea și modul de a înființa bibliotecii la sate, în Transilvania, 1883, p. 102-106

6 - Rodica Andruș, Din activitatea bibliotecilor înființate de Astra în județul Hunedoara, în Sargeția, XX, 1986-1987, p. 390

7 - Regulament pentru înființarea bibliotecilor populare ale Asociațiunii transilvane pentru literatura română și cultura poporului român, în Transilvania, 30, 1899, partea oficială, p. 64-66, Rodica Andruș, Din activitatea bibliotecilor înființate de Astra în județul Hunedoara, în Sargeția, XX, 1986-1987, p. 391

Profesiune și vocație

volume. Din cele 429 de biblioteci aflate în 1911 în evidența Comitetului Central al Astei, doar 68 depășeau 100 de volume și numai 16 cuprindeau mai mult de 200 de volume⁸.

Primele biblioteci au fost înființate odată cu primele despărțăminte. O rețea mai densă s-a alcătuit pe măsura creării agenturilor (cercuri culturale)⁹. Preotul și învățătorul erau personajele în lipsa cărora nu putea fi concepută activitatea cercului sau a bibliotecii. În același timp, mica bibliotecă constituia patrimoniul cultural minimal, pentru viața unei astfel de structuri comunale. Cele 429 de biblioteci, câte existau în 1911, însumau 26.335 de volume și fuseseră frecventate în cursul anului de 9.812 utilizatori¹⁰.

În ceea ce privește Despărțământul Orăștie, informațiile pe care le deținem sunt parțiale deoarece nu toate despărțământele au completat rubricile propuse de Comitetul Central.

Astfel Direcțiunea Despărțământului IX Orăștie prin scrisoarea sa din 15 ianuarie 1903 „trimite 94,40 K din taxele încasate și cere a se da din scrierile disponibile câte un exemplar pentru înființarea unei biblioteci ambulante”. Raportează totodată, că spre scopul din urmă dl. Aurel Muntean a donat 50 de krețari¹¹. Adunarea cercuală nu s-a putut ține în 1903 din cauza animozităților dintre membri. Comitetul despărțământului a ținut două ședințe, în 1904, și s-a activat o bibliotecă populară portativă¹².

Din Raportul general pe anul 1903 aflăm că „o deosebită atenție au dat despărțământele și în anul trecut bibliotecilor populare. În mai multe locuri s-au înființat biblioteci noi, s-au mai cumpărat cărți pentru cele existente și s-au procurat mijloace bănești pentru asemenea scopuri”. Cu toate insistențele Comitetului Central de a întemeia o evidență exactă asupra bibliotecilor despărțământelor, biroul Asociațiunii nu a putut primi datele necesare de la diecțiile despărțământelor și astfel nici de astă dată nu putem da un tablou complet al bibliotecilor¹³. În mod oficial Comitetul Central avea cunoștință despre existența la Orăștie, în 1904 a unei biblioteci portative¹⁴.

În ședința plenară a secțiilor științifice - literare din 20 iulie 1904, în Raportul referentului secțiunii școlare se propune „ca în viitor să se prefere înființarea de biblioteci stabile la fiecare agentură a Asociațiunii”¹⁵. Se prezintă și un repertoriu bibliografic cu cărți din editurile: „Biblioteca populară a Asociațiunii”, Biblioteca „Reuniunii agricole Sibiu”, Biblioteca Copiilor, Biblioteca pentru toți.

Din Procesul-verbal al ședinței adunării generale de la Timișoara, din 22 septembrie 1904 aflăm că „o acțiune unică în felul ei până acum pentru înființarea de biblioteci populare s-a început de despărțământele Cluj, Agnita și Orăștie prin a pune temeiul bibliotecilor populare cu cărți apărute în „Biblioteca populară a Asociațiunii”. În acest scop Comitetul Central a pus la dispoziția despărțământelor sus-numite în mod gratuit cam 800 de exemplare din broșurile apărute bibliotecă”¹⁶.

Despărțământul Orăștie a primit 20 de exemplare din fiecare broșură apărută în Biblioteca Populară a Asociațiunii și a înființat la Romos o bibliotecă populară - din broșurile editate de Asociațiune¹⁷.

Din raportul înaintat pe anul 1906, aflăm că Despărțământul Orăștie avea 3 agenturi și biblioteci populare la Romos, Rapolt și Geoagiu. Cea din urmă s-a înființat la Geoagiu, la 16 dec. 1906 și „i-am dat în grijă 38 de broșuri din cele trimise de Onor Comitetul Central și încă vreo 22 de cărți dăruite de câțiva

8 - *Transilvania*, nr. 13, septembrie-octombrie, 1912, p. 375-386; Valer Moga, *op. cit.*, p. 404

9 - Valer Moga, *op. cit.*, p. 405

10 - *Ibidem*

11 - *Analele Astei*, nr. 2, martie-aprilie, 1903, p. 24

12 - *Analele Astei*, nr. 2 martie-aprilie, 1904, p. 37

13 - *Analele Astei*, nr. 2 martie-aprilie, 1904, p. 43

14 - Regulament pentru înființarea bibliotecilor populare ale Asociațiunii transilvane pentru literatura română și cultura poporului român, în *Transilvania*, 30, 1899, partea oficială, p. 64-66, Rodica Andruș, Din activitatea bibliotecilor înființate de Astra în județul Hunedoara, în *Sargeția*, XX, 1986-1987, p. 391

15 - *Ibidem*

16 - Rodica Andruș, *op. cit.*, p. 390

17 - *Transilvania*, nr. 1, ianuarie - februarie 1906, p.28; *Libertatea*, nr.7, 1910, p. 4-5

Profesiune și vocație

oameni buni (G. Todica, A. Roșu, I. Herța), așa că am înființat acea bibliotecă cu 60 de cărți. Prin procuri ulterioare s-a augmentat până peste 80 cărți și sunt speranțe de spor având promise donațiuni în bani și cărți. Cărțile din bibliotecă se caută mult și oamenii se bucură că au ce ceti în timpul iernii când și așa nu prea au ce lucra”¹⁸. Cu ocazia prelegerii de la Rapoltu Mare (1906) s-a înființat o agentură „dându-i în seamă o mică bibliotecă de vreo 26 de broșuri. De atunci n-am mai aflat nimic de starea ei”¹⁹. „Agentura și Biblioteca din Geoagiu prosperează frumos, celelalte tac”, menționa în același Raport Ioan Popovici, preot la Gelmar²⁰.

În 1907, activitatea Despărțământului părea mai bine organizată. Conform procesului-verbal din 12 septembrie 1907, despărțământul avea 4 agenturi și 4 biblioteci populare în Geoagiu, Romos, Rapoltu Mare și Vinerea²¹. Raportul înaintat în 1908 era mai cuprinzător. Biblioteca din Orăștie avea 20 de volume, Biblioteca populară din Geoagiu, 107 volume și 500 de cetitori, Biblioteca populară din Romos, 20 de volume și 143 de cetitori, Biblioteca populară din Rapoltu Mare, 40 de volume, iar cea din Vinerea, 31 de volume și 38 de cetitori²². Pentru anul 1909 Despărțământul Orăștie nu a înaintat raport. Director era dl. I. Lăpădatu, director de bancă²³.

La anul 1910, Orăștia avea 4 biblioteci: Geoagiu, 107 volume, Rapolt, 40 volume, Romos, 20 volume, Vinerea, 31 volume. Mai mult biblioteca din Orăștie deținea Biblioteca Casinei Române și a Școlii Românești, Biblioteca din Romos includea și Biblioteca școlară, Gelmarul includea și Biblioteca parohială și mai existau biblioteci populare în Orăștioara de Jos, Orăștioara de Sus, Căstău, Sibișel, Pricaz, Romoșel, Vaidei, Bobâlna, Rapolt, Bințiști, Beriu (Biblioteca parohială greco-ortodoxă)²⁴. Despărțământul a fost mai activ în timpul directoratului d-lui I. Mișu.

Din Raportul general al Comitetului Central al Astei, despre lucrările îndeplinite în 1913, Orăștia deținea 73 comune, cu 4 agenturi și 4 biblioteci populare la Romos, 26 volume, Vinerea, 31 volume, Rapoltu Mare, 40 volume și Geoagiu, 107 volume. Averele Despărțământului erau de 249 K, 24 fl. Despărțământul n-a înaintat alt raport pe 1913, datele fiind cele din 1912, declara Aurel Vlad, director²⁵.

Începând din vara anului 1914, activitatea despărțământului este împiedicată de starea de război. Organismele de conducere ale despărțământurilor nu au mai putut face propagandă culturală și economică și nici să-și țină adunarea cercuală.

Trebuie menționat că în privința deținătorului real al acestor biblioteci, a domnit o oarecare confuzie. Multe din biblioteci, după cum am văzut puteau fi biblioteci parohiale sau școlare. Faptul era, credem, puțin relevant pentru perioada premergătoare Primului Război Mondial, din moment ce preotul sau învățătorul în cauză era președintele cercului cultural al Astei.

Bibliotecile Astei, prin felul cum au fost concepute și create, prin principiile care au stat la baza constituirii fondului de carte au constituit o sursă de cultură. Menirea lor a fost subliniată de Nicolae Iorga care remarcă în 1905 că „meritul Astei a fost cu atât mai mare cu cât acolo unde desbină legea, unește cartea, lumina”.

Diana FERECZ

18 - *Analele Astei*, nr. 2, 1907, p. 46

19 - *Ibidem*, p. 37

20 - *Ibidem*

21 - *Analele Astei*, nr. 4, octombrie-decembrie, 1907, p. 203

22 - *Analele Astei*, nr. 2, 1908, p. 206

23 - *Transilvania*, nr. 4, 1910, p. 25

24 - *Transilvania*, nr. 4, 1911, p. 34

25 - *Transilvania*, nr.7-8, sept., 1914, p. 260

27 - Pamfil Matei, *Astra (1861-1950) și rolul său în cultura națională*, Cluj-Napoca, 1986, p. 9-10, apud Rodica Andruș, *Din activitatea bibliotecilor înființate de Astra în județul Hunedoara*, în *Sargeția*, XX, 1986-1987, p. 391

Profesiune și vocație

Completarea colecțiilor: pricepere și pasiune

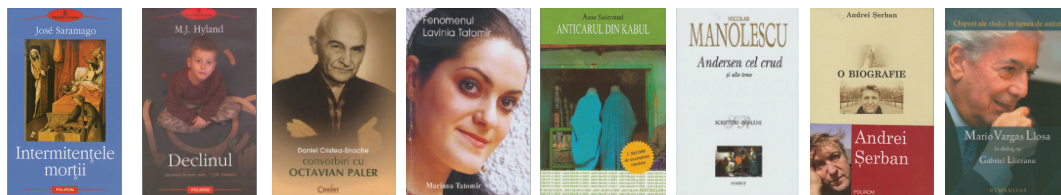
O bibliotecă publică trebuie să ofere utilizatorilor o multitudine de documente utile satisfacerii nevoilor de studiu, relaxare, ori pentru înțelegerea autonomă a dezbaterilor publice, a actualității, a marilor probleme de viață, fie ele de ordin istoric, filozofic, științific ori din alte domenii...

Deontologic vorbind, bibliotecarul în general, dar în mod cu totul special cel care lucrează în cadrul Compartimentului Completare a Colecțiilor și Evidență, este chemat să nu practice, dintr-un anumit punct de vedere, nici un fel de cenzură și să garanteze pluralismul și enciclopedismul colecțiilor pe care are obligația să le dezvolte. Desigur, o selecție riguroasă a valorilor este absolut necesară, dar acest lucru va face obiectul altei discuții.

Bibliotecarului îi revine o grea misiune și anume aceea de a nu se lăsa zdrobit de presiunea grupurilor politice sau, și mai rău, de propriile convingeri politice, religioase, ideologice, sindicale sau sociale în general, care ar putea influența politicile de achiziție. El trebuie să fie în primul rând o persoană deosebit de cerebrală, pentru a reuși să se debaraseze de orice influență nefastă ce vine din exterior, aceasta după ce a reușit, cum am mai spus, să scape de propriile obstrucții generate de principiile și convingerile sale de orice natură. Apoi, cred că nu este cazul să vorbim despre necesitatea de a fi preocupat în permanență de lumea cărților, de a avea o plăcere deosebită pentru lectură, pentru munca de bibliotecă, de a fi stăpânit de aviditatea permanentă de lărgire a orizontului cultural, spiritual și social. Bibliotecarul trebuie să fie o persoană complexă, fiind interesat de cât mai multe domenii ale cunoașterii, deoarece, știm cu toții, salariații unei biblioteci au, de cele mai multe ori, profesii diferite, deci specializări în diverse domenii și din acest motiv au nevoie de ceva timp până reușesc să se familiarizeze cu cerințele profesiei de bibliotecar conștient de misiunea sa. Cheltuirea, în cazul nostru, a unui miliard și mai bine de jumătate din banii contribuabililor, impune o responsabilitate sporită. Bucuria este deosebită atunci când utilizatorii sunt foarte mulțumiți de fondul de documente existent în bibliotecă. Suntem însă conștienți că niciodată nu vom putea satisface cerințele tuturor utilizatorilor, cu toate că ne-am dori acest lucru și suntem permanent preocupați să facem progrese în acest sens.

În spiritul celor afirmate, am considerat acest moment potrivit pentru a împărtși cu dumneavoastră plăcerea de a ne reaminti cuvintele eseistului și poetului englez Charles Lamb care, invocând divinitatea, spunea: „Fă-mă să-mi respect atât de mult mintea încât să nu îndrăznesc să citesc nici un text lipsit de semnificație sau morală. Ajută-mă să-mi aleg cu aceeași grijă prietenii și cărțile, căci ambele opțiuni se fac pe viață.

Ajută-mă să prețuiesc arta fără a rămâne orb în fața gândirii”.

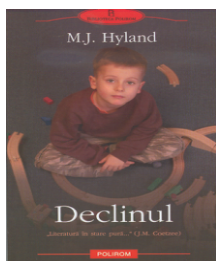

Profesiune și vocație

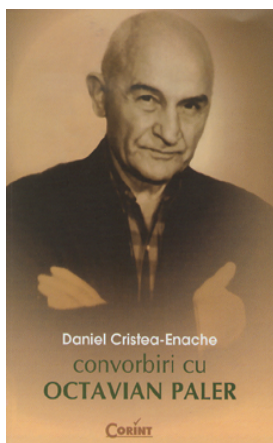
Cu gândul la acest fragment, am ales și următoarele cărți, din raftul cu noutăți al bibliotecii noastre:

José Saramago - *Intermitențele morții*, București, Polirom, 2007 - Laureat al premiului Nobel pentru Literatură, în 1998, Saramago nu poate lăsa mai prejos nici acest roman pe care îl definitivează și îl publică în 2005, și care ne vorbește despre perplexitatea umană în fața unui eveniment inedit și anume acela că moartea decide să-și suspende activitatea... Haosul și disperarea sunt prezente, iar încercările oamenilor de a face ca moartea să-și reintre în drepturi sunt enorme. Romanul stârnește în mintea oricărui cititor reflecții asupra altor feluri de a muri și asupra necesității morții și, pe de altă parte, cartea te face să reflectezi și la faptul că dacă ești obsedat de ideea morții, nu apuci să cunoști prea multe din viață, să trăiești sau să te bucuri de lucruri simple, dar minunate...

Maria Joan Hyland, scriitoare australiană de origine irlandeză, care a obținut mai multe premii pentru literatură, scrie, în 2006, romanul *Carry Me Down* - tradus la noi, în 2007, sub titlul *Declinul*. El ne prezintă lumea adulților văzută prin ochii unui copil care nu dorește, nici mai mult nici mai puțin, decât să poată detecta minciunile de orice fel ale tuturor celor din jurul său. Realitatea lui este diferită de cea a lumii în care trăiește și astfel riscul de a trăi pe marginea unei prăpăstii este în permanență o amenințare. Personajul creat de autoare este unic și memorabil, poate și prin tenacitatea cu care acționează în vederea susținerii idealului, chiar dacă efortul devine „adevărat test de supraviețuire”.

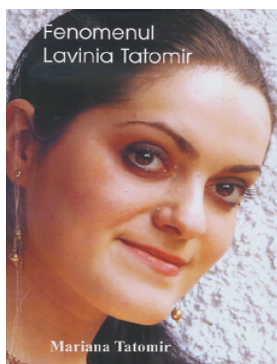

Daniel Cristea-Enache a strâns în volumul *Convorbiri cu Octavian Paler* – București, Editura Corint, 2007 – dialogurile purtate în urmă cu ceva timp cu regretatul scriitor. Din confesiunile acestuia, am ales aceste gânduri ce nu mai au nevoie de comentariu: „Da, am avut timp pentru multe. Inclusiv să fiu altul decât cel care am vrut să fiu. Am avut timp să fiu egoist și superficial (...). Am avut timp să descopăr că lumea în care mă aflu nu e lumea în care mi-aș fi dorit să trăiesc, fără să fiu sigur că există vreuna cu care aș fi fost compatibil... Mă gândesc la cărțile pe care nu voi apuca să le citesc. Sau să le recitesc. O frază e de ajuns uneori ca să mă facă să uit de ceea ce e meschin în mine. Ca aceasta din Sfântul Augustin: *Timpul este o imitație a veșniciei*. Ceea ce timpul nu poate egala prin permanență, remarcă Bossuet, se străduiește să imite prin succesiune”.

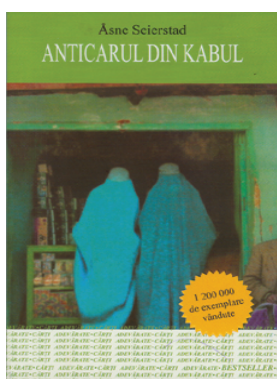
Tot Octavian Paler este cel care ne-a asigurat că:

„avem timp să sfărâmăm un vis și să-l reinventăm,
avem timp să ne facem prieteni, să-i pierdem,
avem timp să primim lecții și să le uităm după aceea,
avem timp să primim daruri și să nu le înțelegem.
Avem timp pentru toate” dar...

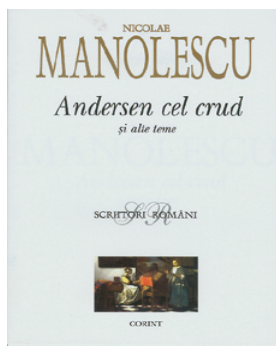
Profesiune și vocație

Din raftul cu noutăți, desprindem apoi o carte solicitată de un alt segment de cititori - *Fenomenul Lavinia Tatomir*, carte alcătuită de mama Laviniei – Mariana Tatomir – București, Editura Univers, 2006. Volumul atinge sufletele prin franchețea, duișoia și tandrețea ce răzbat din paginile lui. Motivul obsedat al cărții este marea iubire pe care Lavinia Tatomir a trăit-o alături de cel care i-a fost soț, actorul Adrian Pintea. În carte, ni se prezintă Lavinia Tatomir ca un adevărat fenomen, cu o zestre nativă de excepție, în care se manifestă firesc forțe astrale necunoscute, „producând fenomene paranormale: psihokinezia, cogniția, retrocogniția, clarviziunea, decorporalizarea, taumaturgia, producerea unor fenomene absolut normale, dar fără metode de explicare cunoscute pentru științele timpului nostru”.

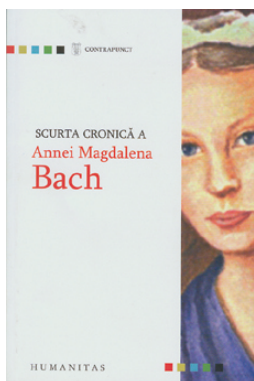
Editura Allfa, din București, a editat, în 2006, în colecția „Cărți adevărate”, volumul *Anticarul din Kabul* al jurnalistei Asne Seierstad care astăzi trăiește în Norvegia, și care a primit numeroase premii pentru jurnalism, poate și pentru că a fost prezentă în puncte fierbinți, cu conflicte militare, cum ar fi Cecenia, zona Balcanilor, Afganistan și Irak. Pentru a scrie cartea amintită, autoarea a locuit la familia unui anticar din Kabul, ca să cunoască mai bine acest colț întunecat de lume, și pentru a putea face nemuritoare dragostea anticarului pentru lumea cărților care uneori, sub privirile sale îngrozite, i-au fost arse. Dar... au fost scrise sau „găsite” altele care i-au luat locul... Cartea rămâne unică prin ridicarea „vălului” ce descoperă viața de zi cu zi a unei familii islamice. Sunt multe lucruri care nouă, celor din exteriorul zonei, ne par imposibil de trăit și suportat, în secolul XXI.

Nicolae Manolescu este prezent în raftul nostru cu volumul *Andersen cel crud și alte teme*, carte apărută la București, Editura Corint, 2006, în colecția „Scriitori români”. Andrei Terian, prefațatorul cărții, constată că Nicolae Manolescu „nu numai că opune necesitatea literaturii hazardului vieții, dar o transferă pe cea dintâi, asupra celui din urmă. De altfel, acesta e un procedeu recurent al *Temelor* și el se poate lămuri mai bine apelând la o distincție pe care o stabilește chiar autorul”. Din cuprinsul cărții amintim: Despre cronică literară, Duplicitatea lui André Gide, „Lumea” lui Dostoievski, Andersen cel crud, Reîntâlnire cu Tudor Vianu, Cu Ivasiuc la James Joyce, Proza rusească, Procust, între Palas Atena și Theseu etc. Cartea se adresează celor avizați, dar și iubitorilor de literatură.

Scurta cronică a Annei-Magdalena Bach - traducere, prefață și note de George Sbârcea, București, Humanitas, 2007. Seria „Contrapunct” a editurii amintite ne propune o remarcabilă carte de suflet și mărturii despre geneza marilor capodopere bachiene. Paradoxală mi s-a părut tocmai furtuna, cu gravitatea și impetuoșitatea ei cu tot, din aproape toate compozițiile lui Bach, și liniștea serilor lungi

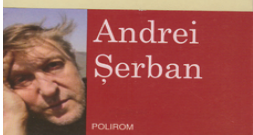
Profesiune și vocație

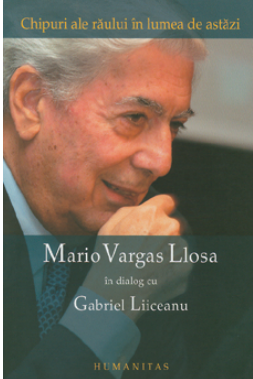
de toamnă sau de iarnă descrise de cea de-a doua soție a compozitorului - Anna-Magdalena - care își amintește: „Sebastian și cu mine ședeam unul lângă altul copiind note muzicale - pentru că așa ceva era oricând de făcut și știmatele cantatelor de duminică au fost, în cea mai mare parte, copiate de noi doi... Eu păstram tăcerea cea mai desăvârșită, deoarece în timp ce Sebastian copia știmatele cu scrisul lui frumos și ușor... se întâmpla adeseori să-i vină inspirația”... Deci liniștea lui era cea dinaintea furtunii, întotdeauna...

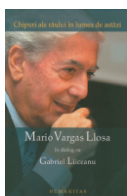
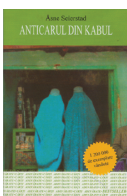
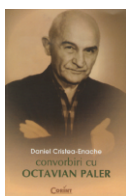
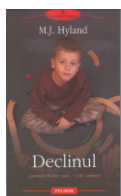
Aceeași neobosită Editură Polirom ne oferă și cartea lui Andrei Șerban *O biografie*, Iași, 2006. Ea ne poartă de la inocență până la înțelepciune, de la subiecte profunde la umor deplin, de la „simplitatea” vieții de zi cu zi la prețul gloriei, din România în America, dar și înapoi. Volumul face încă o dată, dacă mai era cumva nevoie, în cazul lui Andrei Șerban, dovada că omul sfințește locul. „Spre deosebire de un scriitor, – spune Andrei Șerban – care creează în singurătate, în teatru suntem obligați să facem apel unii la alții. Alții depind de mine și eu de ei, și această relație îmi dă forță. Ca regizor, nu știu exact care este rolul meu, știu doar că pasiunea mea face parte dintr-o căutare colectivă, în termeni poetici, că și eu contribuî ca focul să fie aprins.”

Chipuri ale răului în lumea de astăzi - Mario Vargas Llosa în dialog cu Gabriel Liiceanu, București, Humanitas, 2006, este o ediție bilingvă, română-spaniolă. Și această carte demonstrează, pentru a nu știu câta oară, că marile personalități ale omenirii sunt oameni care trăiesc, grație pasiunilor nestăvilite, pentru ceva... În cazul de față pentru scris... Mario Vargas Llosa ne mărturisește: „Eu trăiesc scriind. Munca îmi organizează viața, mă apără de frustrări, de eșecuri, de obstacole pe care le înfruntăm toți în viața de zi cu zi. Munca îmi ordonează tot ce mi se întâmplă, bune și rele, oamenii pe care îi cunosc, lucrurile pe care le văd, le citesc, le visez și, desigur, mi le imaginez”... „Nu știu cine a spus că e de ajuns să privești intens un obiect, pentru ca el să devină interesant. Însuși privitul foi de hîrtie te poate pune la treabă (...), nu există lucru mai minunat pe lume decît scrisul ! Este singura orgie perpetuă pe care și-o poate oferi o ființă umană.” De aceea, Mario Vargas Llosa este îndreptățit să afirme fără greutate că se poate pierde complet în iluzie, adică poate abolii timpul și spațiul din jur și poate trăi în ficțiunea la care scrie.

Rodica LAZĂR

Ilustrația de carte (II)

Cu toate că secolul al XVIII-lea a însemnat pentru cele trei Țări Românești o limitare a autonomiei lor politice și o accentuare a exploatării economice, consecință a ocupării Transilvaniei de către Imperiul Habsburgic (1688) și a instaurării domniilor fanariote în Moldova (1711) și în Țara Românească (1716), cultura românească înregistrează o evoluție lentă, dar continuă. Se simte tot mai pregnant, în ultimele decenii ale secolului, suflul înnoitor al Iluminismului reprezentat în Transilvania de Școala Ardeleană.

Din a doua jumătate a secolului, sporește continuu fondul de carte laică, consecință a evoluției culturii și a progreselor învățământului, ajungând aproape să egaleze în ultimele două decenii cartea bisericească. Odată cu creșterea cererii de cărți, tiparul dobândește un caracter tehnicist. Asistăm la sporirea tirajului în cazul cărții religioase și la o îmbogățire a ilustrațiilor realizate la un înalt nivel artistic și tehnic.

Aspectul grafic al cărților suscită un interes deosebit, ceea ce a dus la o intensă circulație de tipografi și gravori de la un centru tipografic la altul, neținând seama de granițele politice care separau

Monument istoric.

În această clădire au funcționat un timp mănăstirea Buna Vestire, tipografia cu atelierul xilografilor și Seminarul călugărașilor.

În prezent, Biblioteca Documentară "T. Cipariu" și Biblioteca Orășenească.

cele trei țări românești. În Transilvania spre exemplu, mai mulți factori au determinat-o pe împărăteasa Maria Tereza să ia măsuri pentru înființarea unei tipografii românești. În aceste împrejurări, la mijlocul secolului al XVIII-lea se pune în funcțiune tipografia de la Blaj. Încă de la primele apariții, cărțile religioase de slujbă și de ritual sunt împodobite cu numeroase ornamente și ilustrații de o reală valoare artistică, realizate în tehnica gravurii în lemn, de câțiva talentați meșteri gravori care au lucrat ulterior pentru anumite tipografii din Transilvania, Țara Românească și Moldova și chiar dincolo de hotarele acestora. O parte din xilografurile realizate de înzestrații meșteri le regăsim și în Biblioteca Muzeului Civilizației Dacice și Romane din Deva, din care am selectat spre prezentare câteva cărți religioase, majoritatea tipărite la Blaj.

În a doua jumătate a secolului al XVIII-lea în Transilvania, circulația cărților era foarte amplă. Subliniem aici importanța centrului tipografic din Blaj care avea strânse relații cu Occidentul, ceea ce a lărgit contactul cu arta apuseană. Cărțile ilustrate și culegerile de gravuri ofereau multiple surse de inspirație pentru gravorii activi din Transilvania. Cu influențe dinspre celelalte centre tipografice, din cele două provincii românești, dar mai ales sub auspiciile ideilor iluministe preluate direct din Occidentul Europei prin învățații blăjeni Samuil Micu, Gheorghe Șincai, Petru Maior, vechea tipografie din Blaj și-a cucerit un renume în istoria culturii noastre românești. Tipăriturile românești se impun printr-o execuție grafică de o aleasă ținută, remarcându-se cărțile de slujbă și ritual, tipărite pe hârtie de bună calitate.

Profesiune și vocație

Revenind la colecția de carte veche românească a muzeului de vean, prezentăm în ordine cronologică unele cărți de cult care, prin nivelul artistic deosebit și prin conținutul bogat de idei, s-au bucurat de o mare apreciere și răspândire în întreg spațiul românesc și chiar în afara lui.

Vlaicu, Mănăstirea de la Blaj,
Ceaslov, Blaj, 1751

În anul 1753, tipografia blăjeană tipărește prima carte religioasă care s-a păstrat, *Stratnicul*. Ilustrațiile au fost realizate de Vlaicu, cel dintâi gravor în lemn, în cadrul tipografiei de la Blaj. Cartea cuprinde ilustrații xilografate reprezentând Mănăstirea de la Blaj, scenele „Răstignirea lui Isus” și „Învierea”. De asemenea, cartea a fost decorată cu frontispicii și viniete. Cu excepția acestora, celelalte scene sunt semnate de gravorul Vlaicu. O parte din ilustrațiile *Stratnicului* vor fi folosite de gravor pentru ilustrarea altor cărți.

O privire de ansamblu asupra xilogravurilor realizate de Vlaicu certifică însușirile sale artistice, asociate cu unele naivități și deficiențe, ce imprimă lucrărilor un stil specific ușor de recunoscut. Părăsind modelele tradiționale de largă circulație în ambianța bizantino-balcanică, Vlaicu a apelat cu precădere la surse occidentale, aducând astfel o contribuție importantă la schimbarea orientării ilustrației de carte românească, la reînnoirea acesteia, la îndreptarea ei pe un făgaș mai realist. Gravorul Vlaicu s-a aflat sub influența xilogravurii germane din epoca Renașterii. Se presupune că acest talentat meșter a activat la Blaj o vreme scurtă, probabil doi ani, timp în care a apelat în repetate rânduri la modele apusene, de aici și supoziția că ar fi originar de undeva din Transilvania, și nu de la Râmnicu-Vâlcea, respectiv din Țara Românească, cum s-a afirmat anterior.

Petru Papavici Rimniceanul - Stratnic, Blaj, 1773

În anul 1776 este scoasă de sub tipar *Evanghelia*, un exemplar aflându-se în colecția muzeului. La ilustrațiile ei vor lucra gravorii Sandu și Petru Papavici Râmnicenul. Xilogravurile realizate de ei au o contribuție însemnată la făurirea faimei cărților blăjene. Dintre ilustrațiile *Evangeliei*, menționăm cadrul foii de titlu, reprezentând o imagine de mari dimensiuni, îngrijit desenată, de forma unei nișe de altar baroc. Cei doi pilaștri sunt casetați și decorați cu figurile sfinților apostoli Petru și Pavel, scena Bunevestiri și simbolurile

Profesiune și vocație

Petru Papavici Rîmniceanul - Penticostar, Blaj, 1768

evangheliștilor Marcu, Matei, Ioan și Luca (leul, omul-vărsător, vulturul și, respectiv, taurul - n. red.). Xilogravura este semnată de Petru Papavici Râmnicenul Tipograful. Același gravor va realiza și un frontispiciu compus dintr-o încărcătură vegetală preluată din recuzita barocului, care formează trei medalioane circulare în care sunt redată trei personaje: în centru este situat Isus, flancat de Maica Domnului și Sf. Ioan.

Petru Papavici Râmnicenul este considerat a fi cel mai prolific gravor în lemn din Blaj. Stilistic și iconografic, acesta este un remarcabil continuator al tradiției bizantino-balcanice și bizantino-ruse. Uneori însă apelează la modele în stilul Renașterii sau al Barocului german. Xilogravurile lui se caracterizează prin prezentarea clară a figurilor, printr-o predilecție pentru stilizarea formelor și prin efecte decorative.

Gravorul Sandu Tipograf va realiza, în interiorul *Evangheliei*, trei ilustrații: un frontispiciu și imaginea evangheliștilor Luca și Ioan. Ocupând fiecare câte o pagină întreagă, sunt redați în picioare în cadrul unui interior cu câte o carte în mână, având alături uneltele de scris și fiind însoțiți de simbolurile lor. Analizând aceste imagini, observăm că personajele nu mai păstrează nimic din rigiditatea și hieratismul bizantin, iar elementele decorative și arhitecturale își au originea în arta

Profesiune și vocație

Sandul Tipograf - Evanghelie, Blaj, 1765

Renașterii, marcând însă fuziunea cu motive ornamentale de inspirație barocă. Stăpân pe tehnica gravurii în lemn, bun desenator, Sandu Tipograf a reușit să realizeze xilografuri de o autentică valoare artistică. Originar din Moldova, el a activat înainte de a veni la Blaj (1765?) la tipografiile din Rădăuți, Buzău și Iași. Din anul 1786, păstrăm în colecția muzeului nostru un Acatist de mici dimensiuni. Ilustrațiile cărții sunt semnate de Petru Papavici Râmnicenul. Scenele cuprinse sunt miniaturale și îi reprezintă pe „Sf. Nicolae”, „Isus în slavă”, „Izvorul cel de viață dădător”. Aceste imagini vin să confirme calitățile de iscusit gravor în lemn. Se evidențiază faptul că acesta a recurs la modele apărute în perioada brâncovenească și postbrâncovenească, manifestând predilecție pentru cele de la Râmnic, orașul său de origine, exemple reușite din punct de vedere tematic și interpretativ.

De la tipografia lui Petru Barth, din Sibiu, păstrăm un Liturghier (1798), ale cărui ilustrații au fost realizate de gravorul Dimitrie Finta. Cele trei xilografuri reprezintă trei ierarhi, autorii liturghiilor: „Sf. Ioan Gură de Aur”, „Sf. Vasile cel Mare” și „Sf. Grigorie Teologul”. De asemenea, în cuprinsul cărții întâlnim imaginea Proscomidiei, frontispicii și viniete. Doar xilogravura reprezentându-l

pe Sf. Vasile menționează numele autorului, care semnează cu inițiale chirilice D.F.

Se presupune că între anii 1782-1797, Dimitrie Finta a activat în cadrul tipografiei blăjene. În anul 1798, îl găsim la tipografia din Sibiu unde va realiza xilografurile pentru Liturghier. Gravorul și-a dovedit calitățile sale în tehnica gravurii în lemn, în cadrul tipografiei blăjene, unde a fost și un bun tipograf, și la tipografia din Sibiu.

Menționăm în colecția de carte veche a muzeului un Triod tipărit în anul 1813 la Blaj, ale cărui ilustrații sunt realizate și semnate de gravorul Petru Papavici Râmnicenul. Cadrul foii de titlu se prezintă sub forma unei nișe de altar baroc. Cei doi pilaștri sunt decorați cu medalioane ovale înfățișând personajele: Sofronie patriarh, Gherman patriarh, Andrei Criteanul, Iosif monah și Teodor Studitul. Coronamentul, în segment de arc, este despicat în centru, unde este amplasat un amplu cartuș baroc, conturat cu volute în care se înscrie și imaginea lui Iisus. Pe soclul nișei este reprezentată scena Bunevestiri. În cele patru colțuri ale cadrului sunt redată simbolurile celor patru evangheliști: Matei, Luca, Marcu și Ioan. Dacă ornamentele sunt de origine barocă, prezentarea iconografică aparține lumii ortodoxe.

Profesiune și vocație

Dimitrie Finta - Octoih, Blaj, 1792

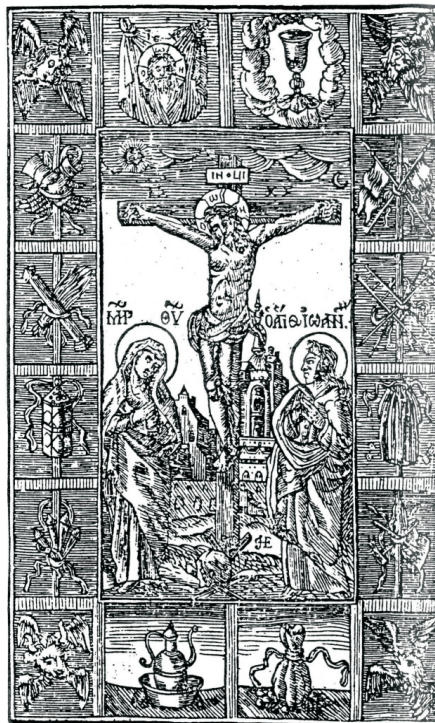
circulație bizantino-balcanică, gravorii au apelat cu precădere la surse occidentale, aducând astfel o contribuție importantă la schimbarea orientării ilustrației de carte românească, la reînnoirea acesteia și la îndreptarea ei spre un fâgaș mai realist. O parte dintre xilogravurile realizate de talentații meșteri de la Blaj, au fost folosite ulterior ca model de către diverși gravori din tipografiile din Buda, Sibiu, Brașov, București. Multe dintre xilogravuri au constituit o sursă de inspirație atât pentru pictura bisericească din lăcașurile de cult, cât și pentru icoanele pictate pe sticlă de meșterii iconari. Mai amintim că o serie de plachete ale tipografiei blăjene au figurat în anul 1936 la o expoziție internațională organizată la Roma, făcând o bună propagandă artei și culturii românești.

Prin prezentarea creației acestor meșteri gravori, subliniem valoarea artistică a creațiilor acestora, încercând să stabilim locul și rolul lor în contextul graficii românești de carte veche și renumele de care s-au bucurat de-a lungul veacurilor. De asemenea, am dori să arătăm strânsa legătură dintre Țările Române și Occident, realizate și consolidate și prin intermediul cărților gravate sau xilogravate într-o perioadă de evoluție a culturii și artei românești cunoscută sub numele de Secolul Luminilor.

Doina IONESCU

Celelalte scene reprezentate în Triod („Bunavestire”, „Răstignirea”, „Vameșul și fariseul”) sunt imagini în care se poate observa existența unor elemente narative. Petru Papavici realizează frumoase scene compositionale, permițându-și unele libertăți în diversificarea detaliilor și a expresiilor. Gravorul este înclinat spre eclectism, inspirându-se din modelele renaștiste, baroce, probabil de sorginte germană, contribuind în felul acesta și la difuzarea unor modele occidentale în grafica românească. Din interiorul cărții nu lipsesc frontispiciile, vinietale și inițialele frumos ornamentate, realizate de același gravor. Plăcile gravate de Petru Papavici au fost folosite la ilustrarea cărților bisericești tipărite la Blaj, până spre mijlocul deceniului al treilea al secolului al XIX-lea, ceea ce denotă prestigiul de care se bucura gravorul în acea perioadă.

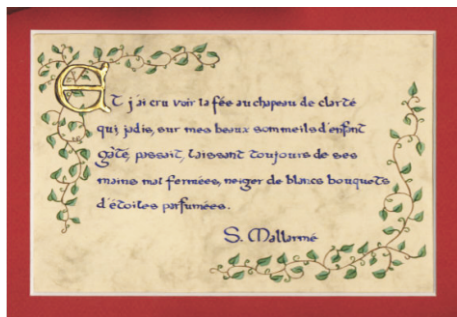
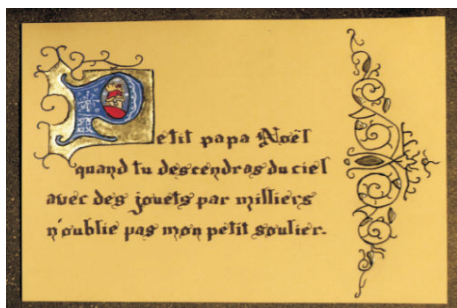
Din punct de vedere iconografic și stilistic, în creația gravurilor amintite se observă mai pronunțat influența artei apusene, a Goticului târziu, a Renașterii și a Barocului, în special cel german. Părăsind modelele tradiționale de largă

Ioanitu Endredi - Octoih, Blaj, 1783

Reînvierea unei arte străvechi

Prezentul ne fascinează, ne atrage prin misterul și frumusețea ascunsă în atâtea și atâtea creații artistice. Vechile manuscrise medievale în care text, scriitura și decoratie formează un ansamblu încheșnat, armonios și rafinat farmecă și în ziua de azi. Reînvierea unor arte vechi de secole este, poate, și o formă de a evada dintr-un prezent agresiv și incapabil de a oferi bucurii. Strălucirea vechilor miniaturi, a așanumitelor enluminures, este regăsită și pusă în lumină de tot mai mulți artiști profesioniști sau amatori. O tânără artistă amatoare din Franța ne-a destăinuit dragostea ei pentru arta miniaturii și a caligrafiei, punându-ne la dispoziție imaginile unor anluminuri create de ea, cu migală, talent, rafinament și, mai ales, cu foarte multă pasiune. Dată, în cuvinte puține, mărturia lui Nathalie Préau, iar imaginile vorbesc de la sine.

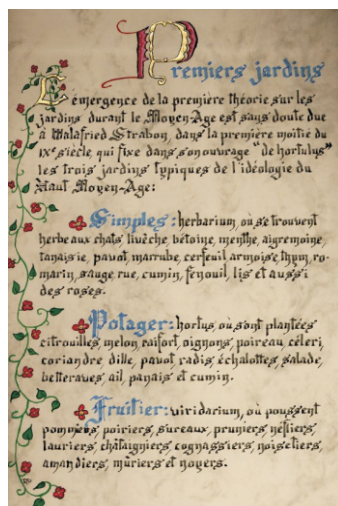
Profesiune și vocație

Am o mare pasiune pentru Evul Mediu și de aceea mi-am îndreptat atenția spre caligrafie. Activitatea mea se numește „Enluminath”. Cred că această pasiune îmi vine din copilărie, când părinții mă duceau la spectacolele de sunet și lumină de la castelul Rochefoucauld, unde m-am născut. Cum nu existau cursuri organizate în orașul meu, am învățat primele noțiuni dintr-un manual pe care l-am cumpărat. Exersam o oră pe zi. Aveam astfel, tehnica și materialul într-un singur loc și nu-mi rămânea decât să încep să practic. Mă antrenam ca să învăț „ductul” goticului, adică scrierea pe care am ales-o ca să-mi fac debutul, dar nu e nici pe departe cea mai simplă scriere. Cu răbdare, cu rigoare, dar mai ales cu multă voință, am reușit să obțin bune rezultate. Mai târziu, m-am mutat la Poitiers. Aici, vizitând într-o zi Casa Evului Mediu, am fost subjugată de culorile și precizia trăsăturilor minunatelor lucrări ce au străbătut timpul. Mă întrebam fascinată cum a fost posibilă realizarea unor asemenea minuni. Am făcut, prin urmare, un stagiu de studiere a anluminurilor ca să învăț utilizarea culorilor și să învăț cum se fixează foița de aur pe pergament. De atunci încoace, munca mea s-a schimbat, există mult mai multe detalii în lucrările mele. Dar nu vreau să mă opresc doar la lumea medievală. Se pot realiza anluminuri frumoase, moderne, în guașă sau acuarelă, mijloacele artistice sunt atât de vaste, încât ar fi păcat să le limităm și să le etichetăm ca pe o marfă într-un magazin.

Crearea de miniaturi este o muncă foarte migăloasă în care fiecare etapă este importantă, însă rezultatul merită toate aceste eforturi de concentrare.

Miniatura medievală are coduri coloristice, posturi pe care le respect, însă miniatura modernă are un viitor frumos în fața ei și merită în egală măsură să fie apreciată. A pune în lumină un text trebuie să rămână o plăcere, la fel cu aceea de a caligrafia, oricare ar fi tehnicile adoptate. Este ca și cum am apăsa pe pedala creativității, a inspirației: să creăm, să pictăm, pentru a înveseli sau a emoționa, pentru că arta nu cunoaște limite.

Compozițiile mele sunt foarte diverse: am început cu subiecte cu zâne, trolls (ființe legendare magice din mitologia nordică – n. red.), dragoni etc. M-a inspirat tot ceea ce are legătură cu pasiunea mea pentru arta medievală. Mai există apoi citatele pe care le caligrafiez, unele sunt atât de frumoase și atât de adevărate, încât țin să le pun în valoare printr-un scris frumos și aurit.

Profesiune și vocație

Adolescentă fiind, îmi plăcea să scriu texte în care îmi descriam stările sufletești, pe unele le-am caligrafiat și au devenit anluminuri, dar am un proiect în curs ca să prelucrez mai multe. Am selecționat deja vreo 20 pe care vreau să le ornez și să le adun laolaltă printr-o reliură artizanală. Pentru că iubesc cărțile, m-am gândit la cei care le iubesc la rândul lor și am început să confecționez semne de carte, companionul ideal pentru cititor.

Am realizat deasemenea un meniu și un faire-part pentru un mariaj medieval în familia socrilor mei. Pentru sărbătorile de sfârșit de an, cărțile poștale - felicitări sunt indispensabile. Am conceput și niște etichete cu o inițială care să se agațe de cadoul oferit în astfel ocazii. Uneori lucrez la comandă, las scrisul și culorile la alegerea beneficiarului și eu mă ocup de punerea în pagină.

Încerc să creez o anumită armonie, totul petrecându-se într-un feeling, după cum percep, după cum simt persoana și mesajul pe care vrea să-l transmită. Fac cercetări și mă inspir din ele după care prezint o machetă de proiect și, dacă persoana este de acord, mă lansez. Cel mai adesea, oamenii preferă să mă lase pe mine să hotărâsc, au încredere în priceperea mea.

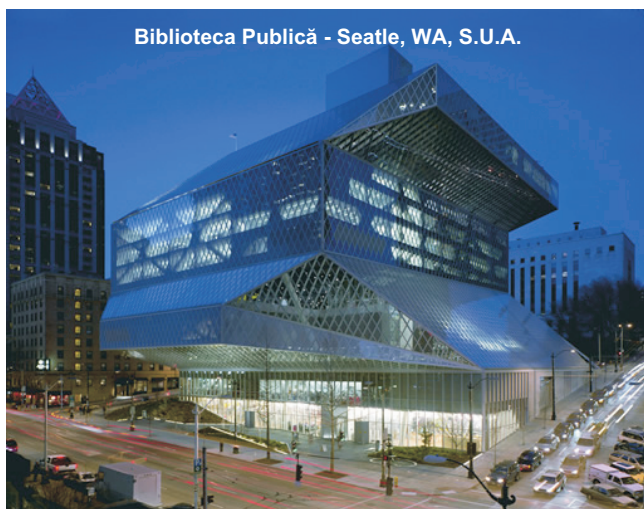
Miniatura medievală are niște coduri de culori, posturi pe care le respect, dar miniatura modernă are un viitor foarte frumos și merită să fie apreciată. A pune în lumină un text trebuie să rămână o plăcere, asemenea caligrafiei, oricare ar fi tehnicile adoptate. Este ca și cum ai apăsa pe pedala creativității, a inspirației, pentru a înveseli sau a emoționa pentru că arta nu are granițe. După mine, întreaga plăcere a caligrafiatului constă, pe de o parte, în sunetul peniței și în mirosul cernelii. Pe de altă parte, a forma litere ca să obții o scriitură neobișnuită și a vedea privirea oamenilor iluminându-se la vederea, bunăoară, a prenumelui lor pus în valoare, este un dar minunat care îți dă curaj să perseverezi.

A descoperi minunile timpurilor apuse, a-ți împărtăși pasiunea cu alți oameni, copii sau adulți, face parte din plăcerea de a reinvia trecutul. Progresul reprezentat de calculator este incontestabil, însă trecutul poate aduce multe învățăminte din multe domenii. Trebuie să ne interesăm îndeaproape de el pentru că are multe lucruri să ne spună și să ne învețe.

Nathalie PRÉAU

Despre bibliotecile publice din SUA

Centrul de Pregătire Profesională în Cultură, Biblioteca Județeană „Octavian Goga”, din Cluj-Napoca și Filiala Cluj a Asociației Naționale a Bibliotecilor Publice din România a organizat, în perioada 16-20 iulie a.c., cursul cu tema „Bibliotecile în societatea informației”, susținut de doamna Hermina Anghelescu, doctor în biblioteconomie, profesor asociat la Wayne State University, Detroit, MI. Acest curs se înscrie în Programul de Biblioteconomie și Știința Informării.

Biblioteca Publică - Seattle, WA, S.U.A.

A fost un curs interesant, un schimb de experiență în urma căruia am aflat modalitatea de lucru și de funcționare a bibliotecilor din S. U. A. unde biblioteca publică joacă un rol însemnat pentru comunitate, fiind un centru de informare pentru utilizatori. Este instituția cu rol cultural, de educare, de recreere, de învățare și instruire (se fac cursuri de alfabetizare). De asemenea, biblioteca organizează cursuri de utilizare a computerelor, a diferitelor programe necesare folosirii acestora. Este spațiul în care utilizatorul are acces la informație, se poate relaxa sau poate chiar mânca. Există spații amenajate în acest sens (cafenele) cu reguli precise. În cadrul bibliotecii din

America sunt incluse și muzee și arhive la care accesul e posibil cu un singur permis.

Referitor la documente, dacă o carte nu circulă trei ani de la introducerea ei în bibliotecă, acea carte este casată. Ca număr de titluri, se achiziționează maximum cinci exemplare dintr-un titlu. Pe lângă biblioteci funcționează asociații neguvernamentale gen „Prietenii bibliotecilor” cu rol de a atrage fonduri.

Bibliotecarul american trebuie să fie o persoană bine instruită, cu o formație impecabilă și capabil să răspundă tuturor solicitărilor, de la cele mai banale întrebări (în ce zi suntem azi?) până la solicitări și referințe complexe. Pentru a fi bibliotecar, trebuie să ai studii superioare, apoi să urmezi un masterat în biblioteconomie în cadrul universităților acreditate de către Asociația Bibliotecarilor, asociație cu o mare influență asupra universităților. Acestea sunt condițiile

Biblioteca Publică - New York, N.Y., S.U.A.

Profesiune și vocație

necesare ca să poți lucra într-o bibliotecă publică din S. U. A.

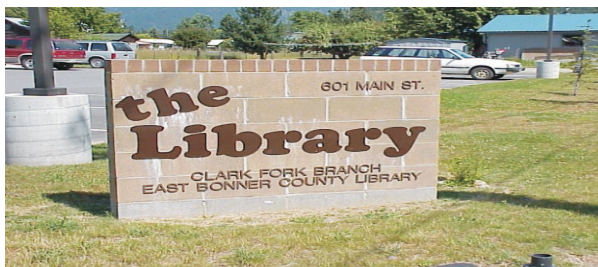
Atribuțiile bibliotecarilor de referință: dau informații utilizatorilor, răspund la întrebări factuale, fac verificări bibliografice, împrumut interbibliotecar, furnizare de documente, servicii de redirectionare, căutări în baza de date, diseminarea selectivă a informației, consultanță și asistență pentru lucrări de diplomă și doctorat, sunt brokeri de informare, scriu adnotări și abstracte, fac traduceri, bibliografii, indexuri, creează și mențin pagini de web, scriu granturi, cercetează și publică, au rolul de îndrumare a lecturii, dezvoltarea colecțiilor, fac selecție și achiziție, se ocupă de purificarea colecțiilor, elaborează programe, alfabetizare informațională, instruire bibliografică care poate fi în bibliotecă sau în instituții, marketing, fac parte din comisii de specialitate (în instituții sau în asociații profesionale), participă la conferințe, prezintă lucrări, fac studii legate de comunitatea pe care o servesc.

În ceea ce privește tipurile de servicii folosite, acestea sunt: tradiționale, asistență tehnică pentru computere, telefon, e-mail în timp real prin SMS sau servicii virtuale.

Să sperăm că, în viitorul apropiat, și utilizatorii din România vor avea parte de serviciile moderne ale bibliotecilor americane și de un mult mai facil acces la informație. De exemplu, de acasă sau din orice alt loc, utilizatorul va putea accesa bazele de date ale bibliotecilor și își va lua informația de care are nevoie.

Ciprian DRĂGAN

Povestea aldinelor

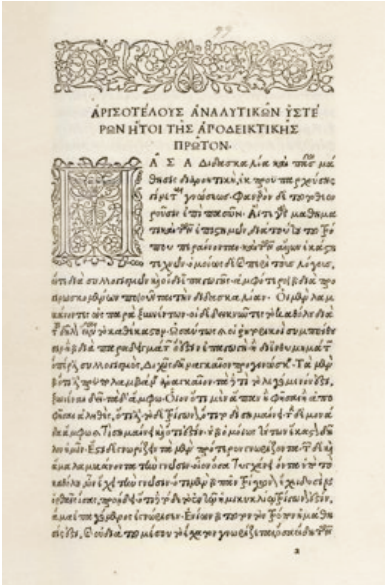
Iubitorii cărții, editorii, scriitorii, bibliotecarii dar, mai ales, tipografii sunt familiarizați cu termenul „aldine” atunci când se referă la tipul de literă îngroșată și înclinată.

De unde îi vine numele? Lingviștii, specialiști în etimologii, vor spune că este un nume propriu transformat în substantiv comun. Așa și este. Pentru a afla povestea acestei etimologii va trebui să ne întoarcem în timp, să poposim în Veneția anului 1450. Plutește parcă în aer zvonul marilor schimbări aduse peste trei ani de vântul istoriei: cucerirea Constantinopolului de către otomani și căderea Imperiului Bizantin. În orașul dogilor încep să vină tot mai mulți învățați din Bizanț, profunzi și împătimiți cunoscători ai culturii antice, vin și aduc cu ei sute de manuscrise ale anticilor greci. În Germania, Gutenberg inventase deja o mașinărie care putea să reproducă pe hârtie zeci și zeci de texte, apar tipografiile și, deci, o nouă meserie, aceea de tipograf.

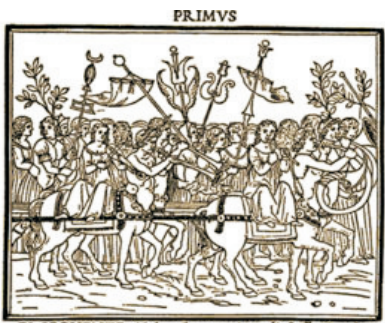
În acești ani, în timpul dogelui Francesco Foscari, la mijlocul secolului XV, în 1450/1449, în orașelul Bassiano din provincia Latio, se naște Teobaldo Manucci, devenit Aldo Manuzio și apoi, latinizat, Aldus Manutius. Avea să fie cel mai mare tipograf al vremii și primul editor în sensul modern al cuvântului. Umanist înăscut, a studiat cu pasiune limbile clasice: latina, la Roma și greaca, la Ferrara. Îl va cunoaște pe marele umanist Pico della Mirandola (1463-1494) care îl va atrage în fascinanta lume a ideilor lui Marsilio Ficino (1433-1499), admirator al filosofiei lui Platon. Nepoții lui Pico della Mirandola, Lionello și Alberto Pio, vor fi primii „sponsori” ai îndrăznețului proiect al lui Aldo Manuzio de a-i edita pe marii clasici ai Antichității. Urmărind acest ideal, în 1490 se va stabili la Veneția, oraș care era deja un important centru tipografic și răspântie culturală unde se întâlneau cărturari erudiți refugiați din apusul Imperiu Bizantin.

Prima tipografie din Veneția a fost înființată în jurul anului 1460, de către Nicolas Jenson, gravorul regelui Franței. Nicolae Iorga schițează în câteva cuvinte atmosfera venețiană a acelor vremuri: „O glorie a Veneției în veacul al XV-lea, glorie care se ține și de literatură, dar se ține și de artă, este tipografia venețiană. Tipografia în Veneția a fost adusă de doi germani, Ioan și Windelin de Spira, și de un francez, Nicolas Jenson, cari au venit aici, ca într-un loc cu mulți clienți bogați, și au început să tipărească cărți de un lux extraordinar. Pe urmă s-au stabilit însă și italieni, cari au dat un număr nesfârșit de cărți relativ ieftine, trei mii în treizeci de ani începând de la 1469.” (N. Iorga, *Pe drumuri depărtate*, vol. I, Editura

Profesiune și vocație

Aristotel -
 Libreria antiquaria Pregliasco -Torino,
 lucrare tipărită de Aldus Manuzio

EL SEQUENTE triūpho nō meno miraeuoloso di primo. Impo
 che egli hauea le ſtore uolubili rote nute, & gli raiū, & il medulito deſu
 ſuo achate, di eſtīde uſuale uagante uaricato. Ne tale certarite gelioſe
 Pyrho cū le noue Muſe & Apolline i medio pulſate dalla natura iſſiſſo.
 Laxide & la forma del dido ſi e el primo, ma le tabelle erio di cyaneo
 Saphro orientale, atomato de ſcinzillaludoro, alla magica gratiſſimo,
 & longo acceptiſſimo a cupidine nella finiſtra mano.

Nella tabella dextra mirai excaſpo una inſigne Matrōa che
 dui oui hauea parturito, in uno cubile regio colloca
 ta, di uno mirabile pallacio, Cum obſtetriciſſu
 peſante, & mulce altre matrone & aſſante
 Nympe Degli quali uſcia de
 uno una ſtammula, & delal
 tro ouo due ſpectatiſſi
 me ſtelle.

* * *

Pagină din *Visul lui Poliphili*
 de Francesco Colonna,
 tipărit de Aldus Manuzio (1499)

Minerva, București, p. 623). Iar marele savant nu uită să amintească faptul că și tiparul românesc își are rădăcinile în tipărițele venețiene.

Efervescența culturală a Veneției era deosebit de favorabilă concretizării pasiunii lui Aldo Manuzio pentru textele antice. Opera lui Platon, cultul frumuseții, idealul perfecțiunii prin artă erau subiecte la ordinea zilei abordate de intelectualii vremii. Ajutat financiar de Andrea Torresani, unul dintre cei mai cunoscuți editori venețieni, cu a cărei fiică se va căsători, Aldo Manuzio își începe opera de editare a marilor texte antice. Va fi ajutat și de Sebastiano Griffio, meșter tipograf extrem de dăruit în turnarea literelor, în special a complicatelor caractere grecești cu accentele lor atât de schimbătoare. A adunat în jurul său oameni de litere, un veritabil comitet editorial care a coordonat editarea unor lucrări de o valoare culturală și bibliofilă pe care trecerea timpului a sporit-o.

Primul volum tipărit de Aldo Manuzio, în 1495, a fost o gramatică greacă intitulată *Erotemata*, al cărui autor era Constantinis Lascaris, lucrare necesară pentru cunoașterea limbii în care erau scrise marile capodopere al Antichității elene. Peste un an, vede lumina tiparului o parte din opera lui Aristotel, în 5 volume in folio. În anul 1499, apare de sub teascurile tipografiei lui Aldo Manuzio un roman scris de Francesco de Colonna, *Hypnerotomachia Poliphili*, considerată cea mai frumoasă carte tipărită în Italia în anii de început ai tiparului.

Vreme de trei ani, au fost tipărite 40 de volume, în special clasici antici (Teocrit, Hesiod, Aristofan, Herodot, Tucidide, Sofocle, Euripide, Demostne, Plutarh și, idolul acelor timpuri, Platon). Eruditul tipograf și editor a tipărit în 1502 o *Rudimenta grammaticae linguae latinae* a cărei prefață, în ebraică, a scis-o el însuși. De altfel, era autorul prefețelor în greacă și latină la toate cărțile pe care le-a editat. În anul 1500, Aldo Manuzio produce o adevărată revoluție în arta tiparului prin inventarea unor caractere de litere semicursive, inspirate, din câte se spune, din scrisul poetului Petrarca, idolatrizat de tipograful și editorul venețian, dar aducând oarecum și cu literele grecești. Concepute de

Profesiune și vocație

Lucrare de Virgilius - *in octavo* -
publicată de Aldo manuzio, în anul 1501

Virgiliu, în 1501. Cărțile vor deveni mai ușor de citit, ușor de transportat, preocuparea de a face din carte un obiect atrăgător, realizat cu gust nu-l va părăsi niciodată pe Aldo Manuzio. Paginile imprimate cu aldine aveau o grație, o armonie și o eleganță ce le deosebea de scriitura gotică, o scriitură ce stârnea resentimente de vreme ce era folosită de cei ce distruseră Imperiul Roman. Dar nu numai aldinele și formatul in octavo sunt inovația lui Aldo Manuzio: el este cel care a introdus numerotarea paginilor la cărți, a folosit pentru prima dată semnele de punctuație (punct, virgulă, punct și virgulă, apostrof, accent), a introdus pagina de titlu. Cărțile editate de el au rămas adevărate capodopere ale artei tiparului. Aldine se numesc, prin extensie, și cărțile editate de Aldo Manuzio în tipografia sa, aceste ediții având până în ziua de azi o foarte mare căutare printre bibliofili datorită ținutei lor estetice deosebite.

Deviza editurii lui Aldo Manuzio era dictonul atribuit lui Suetoniu, *Festina lente!*, îndemnul de a te grăbi încet, dar sigur către țintă fiind simbolizat prin blazonul format dintr-o ancoră (stabilitate, constanță, concretețe, așteptare și răbdare) în jurul căreia se undiește un delfin (agilitate, inteligență, flexibilitate), putându-se citi cuvântul ALDVS. Era ceea ce, în ziua de azi, se numește un **brand**. Uriașa muncă de scoatere la lumină a mării literaturi, pasiunea cu care Aldo Manuzio și-a dedicat viața editării unor cărți de mare valoare a exprimat-o

caligraful Francesco di Bologna, poreclit Griffo, acestea vor fi cunoscute și utilizate în tipografii sub numele de caractere aldine. Prima carte tipărită cu aldine a fost o lucrare de Virgiliu, apărută în 1501. În felul acesta, printr-o tipărire mai strânsă a textului, Aldo Manuzio a reușit să reducă dimensiunile. Cărțile vor deveni mai mici, mai ușor de transportat, fiind precursorul cărții de buzunar. Preocuparea de a face din carte un obiect atrăgător, realizat cu gust nu-l va părăsi niciodată pe Aldo Manuzio.

Prima carte tipărită cu aldine a fost o lucrare de

Trademark

Profesiune și vocație

abcdefghijklmnopqr
stuvwxyz
ABCDEFGHIJKLMN
OPQRSTUVWXYZ
0123456789
!@#\$%^&*()_,; ' , " ? /
ΑΒΓΔΕΖΗΘΙΚΛΜΝΞ
? ? S ? ? F
? ? O ? ?
aβ?de?? ??? μ??
?p??st?f??

Caractere aldine

falo aliquando subexefa uentos admifert aestuantes , per quos idonea flammae materies incenderetur. Habes, unde incendia oriantur Aetnae tuae : habe nunc quomodo etiam orta perdurent : in quo quidem nolo ego te illud admirari , quod uulgi solet : magnū esse scilicet tantas flammās , tam immensos ignes post hominum memoriam semper habuisse , quo alerētur : quid est enim magnum ipsi magistrae rerum omniū , et parenti naturae ? quid arduum ; quid illa tandem non potest : qui stellas ; qui solem ; qui coeli conuexa ; qui terras omnes , ac maria ; qui mundum denique ipsum , quo nihil est admirabilius , uel potius extra quem nihil est , quod admireris ; saepe sine admiratione intuemur ; iidem nobis esse , Aetna miraculum potest : caue sistam imprudens filii ; ut tu id putes : nam si naturam respicimus ; nihil in Aetna est , quod mirum uoces : si rem.

Caracter aldin utilizat de Aldus Manutius pentru a publica *De Aetna* de Pietro Bembo

limpede el însuși: Am făcut legământul de a-mi folosi viața pentru folos public și Dumnezeu îmi este martor că asta îmi e cea mai arzătoare dorință. Unei vieți liniștite i-am preferat o viață plină de muncă și de frământare: omul nu e născut pentru plăceri nedemne de un suflet darnic, ci pentru munci onorabile. Cato ne-a spus că viața omului se poate compara cu fierul: dacă îl folosiți mereu, va străluci; dacă nu-l folosiți deloc, ruginește.

Prezența în orașul dogilor a unui mare număr de învățați refugiați din Imperiul Bizantin cucerit de Mohamed al II-lea, l-a determinat pe Aldo să adune toate aceste capete luminate în ceea ce se va numi Academia Aldină fondată în 1502, al cărui președinte a fost. Statutul acesteia era redactat în limba greacă, întrunirile membrilor ei (printre care și Erasm din Rotterdam) se făceau acasă la Aldo, în zile fixe, limba „de lucru” era greaca și chiar numele membrilor ei erau grecizate. Scopul principal al acestei Academii era promovarea celor mai renumite scrieri ale anticilor greci, consultarea și selectarea manuscriselor grecești ce fuseseră aduse la Veneția. Cărțile extrem de valoroase editate de Aldo Manuzio l-au determinat pe Erasm din Rotterdam, în articolul intitulat *Festina lente*, scris în 1508, în plină glorie a editorului venețian, să afirme că, pe câtă vreme gloria lui Ptolemeu e legată de o bibliotecă închisă între niște ziduri, Aldo a creat o bibliotecă ale cărei granițe erau granițele universului însuși.

Aldo Manuzio a fost primul dintr-o generație ilustră de editori și tipografi venețieni, umaniști și oameni de cultură în același timp: fiul său, Paolo Manuzio (1512-1574) și fiul acestuia, Aldo cel Tânăr (1547-1597) au continuat cu strălucire întreprinderea strămoșului lor și au editat adevărate bijuterii bibliofile, mândria oricărei biblioteci și a oricărui iubitor de carte.

Denisa TOMA

Prin marile biblioteci ale lumii

Biblioteca Marciana - Veneția

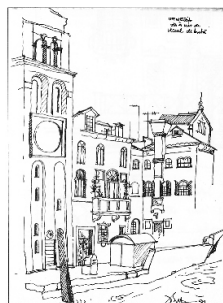
Vedere exterioră

Arcadele, logiile, vârfurile turnurilor, cupolele Basilicii de aur, aticul Logettei, arhitravele Bibliotecii străluceau în nenumărate torțe; iar piramida înaltă a Campanillei sublime, scânteind împreună cu constelațiile tăcute în inima nopții evoca (...) imensitatea tăcerii cerești, pe navigatorul îndepărtatei lagune...

Gabriele D'Annunzio

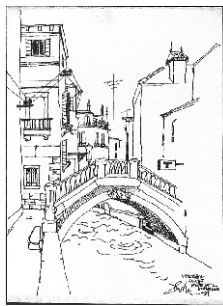
Orașul Veneția a reprezentat dintotdeauna o atracție irezistibilă pentru oricine i-a fost, chiar și pentru câteva ceasuri, oaspete. Farmecul așezării, clădirile ei de o grandoare fascinantă oglindite în luciul apei, gondolele ce împînzesc canalele, locuri ce amintesc de Vivaldi și Cassanova, de Cimarosa și Rossini, dar și de Marco Polo, de Goldoni, de Thomas Mann, Gabrielle D'Annunzio și Richard Wagner, toate acestea se așează definitiv în memoria afectivă a celui ce vizitează Veneția. Iar muzica ce te însoțește în gând nu poate fi decât tulburătorul concert pentru oboi de Benedetto Marcello, un alt venețian celebru, sau frânturi din ariile verdiene ce au răsunat pentru prima oară la Teatrul La Fenice. Și tot în gând se perindă numeroasele figuri de români ce și-au purtat pașii pe sub arcadele palatelor Serenissimei și au adus în cultura română o fărâmă din tezaurul spiritual venețian: de la Nicolaus Olahus și Petru Cercel la Stolnicul Constantin Cantacuzino, de la Alecsandri și Elena Negri la Nicolae Iorga, Zoe Dumitrescu-Bușulenga și Octavian Paler. Iar dacă în minte ne vine vreun vers, el nu poate fi decât din nemuritorul sonet eminescian despre „viața falnicei Veneții”.

Piața San Marco

Piața San Marco cu Palatul Dogilor, cu Bazilica San Marco și Campanilla, Podul Rialto, Ponte dei Sospiri, Teatrul La Fenice, Ca'Foscari, Ca D'Oro sunt nume de monumente și obiective turistice care ne vin automat în minte atunci când auzim de acest oraș.

Prin marile biblioteci ale lumii

Un așezământ cultural nu mai puțin important, deși poate nu la fel de cunoscut, este Biblioteca Marciana din Veneția, numită astfel după Sfântul Apostol Marcu, patronul orașului, al cărui simbol, leul, îl aflăm peste tot în oraș, de la coloana din Piața San Marco până la siglele unor instituții. Biblioteca venețiană este așezată chiar în apropierea Pieței San Marco, în Piazzetta dei Leoncini, lângă Canal Grande, în vecinătatea imediată a emblematicelor monumente venețiene. Încă din 1362, poetului Petrarca i-a încolțit ideea creării unei biblioteci publice la Veneția și, la moartea sa, a lăsat orașului întreaga lui bibliotecă. Mulți umaniști vor fi atrași de bogăția spirituală ascunsă între filele cărților venețiene și, grupați în jurul lui Aldo Manuzio, vor crea ilustra Academie Aldină.

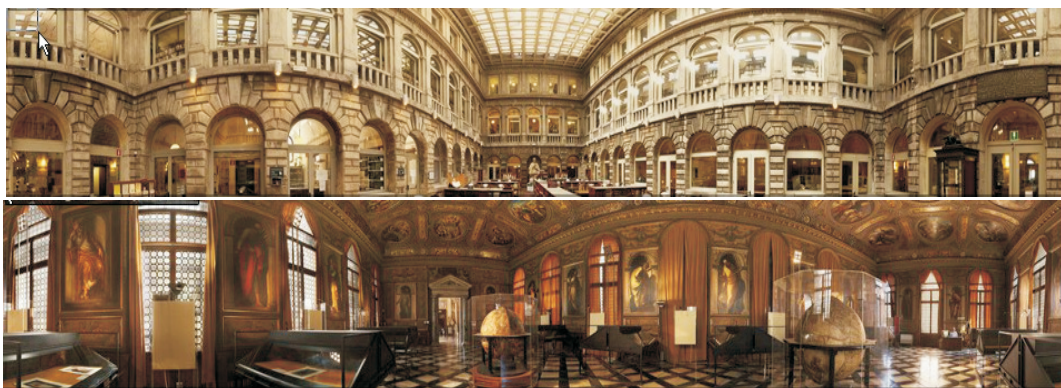
Despre istoria Bibliotecii Marciana, despre impresionantul ei fond de documente, am aflat mai multe de la Doamna Dr. Annalisa BRUNI, prin articolul pe care, cu promptitudine și generozitate, ni l-a pus la dispoziție.

Cardinalul Bessarion

Biblioteca Națională Marciana - Libreria di San Marco - a luat ființă ca urmare a donației efectuate de cardinalul grec Bessarion (Visarion), care în anul 1468 a oferit Republicii Veneția, *ad communem hominum utilitatem*, colecția lui de circa 1.000 de codice latinești și grecești, pentru ca ele să constituie nucleul unei biblioteci publice. Pentru adăpostirea valoroasei donații, Statul Venețian i-a încredințat arhitectului Jacopo Sansovino construcția unui grandios edificiu în stil clasic, lucrările durând între anii 1537 și 1553, amplasamentul fiind Piazza San Marco, în fața Palatului Dogilor.

Sala dedicată cărților a fost decorată cu pânzele unor artiști ca Tizian, Jacopo Tintoretto, Paolo Veronese și alți pictori renascentiști, în vreme ce în încăperea numită Antisala (Vestibul), ornată cu un tablou de Tizian, și-a aflat loc, până la sfârșitul secolului XVI, Muzeul Statuar al Republicii Venețiene. Cele două încăperi nobile sunt astăzi săli muzeale, în timp ce sălile de lectură au fost atașate edificiului vecin Zecca (Palatul Monedei - n. tr. apud N. Iorga), construit tot de Sansovino.

Prin marile biblioteci ale lumii

Biblioteca Marciana este renumită mai ales pentru fondul său de publicații grecești (unul dintre cele mai importante din lume), pentru manuscrisele și edițiile rare venețiene.

La ora actuală, Marciana, cu cei o sută de angajați ai ei, face față unui aflux anual de peste 27.000 de vizitatori (la care se adaugă alți 100.000 care îi vizitează sediul, denumit și Libreria Sansoviniana, sediul monumental inclus, începând din 3 iunie 1999, într-un circuit permanent de vizitare într-un parcurs integrat ce mai cuprinde muzeele din Piața San Marco: Palatul Dogilor, Muzeul Correr și Muzeul Arheologic Național) ce pot avea acces la peste 65.000 de opere prin consultare directă în sediul bibliotecii, peste 7.000 prin intermediul serviciilor de împrumut local, interbibliotecar național și internațional. Biblioteca Marciana este subordonată Ministerului pentru Bunuri și Activități Culturale, Direcția Generală pentru Carte și Instituții Culturale (aflată sub direcția Profesorului Francesco Sicilia).

Cu cele 13.057 manuscrise ale ei, 2.884 incunabule, 24.054 așa-numite cinquecentine (cărți editate în secolul XVI - n. tr.), 3.850 de periodice (dintre care 960 curente) și cu cele circa un milion de volume, Biblioteca Marciana din Veneția reprezintă un ansamblu organizatoric și de gestiune de mare complexitate care nu se mărginește doar la distribuirea cărților pe care le are în conservare, ci ea trebuie să satisfacă cele mai diverse exigențe: de la solicitarea de fotocpii, microfilme și reproduceri fotografice, la solicitarea de informații din baza de date pe CD-ROM și on line (efectuată de compartimentul de referință); de la prezentarea materialelor conservate în bibliotecă prin intermediul expozițiilor interne și externe la conservarea și păstrarea materialelor înseși; de la catalogarea noilor achiziții și a fondului vechi la

Prin marile biblioteci ale lumii

studierea propriu-zisă a acestora, studiere materializată în publicarea revistei „Miscellanea Marciana” și a fasciculului informativ anual „Biblioteca Marciana Newsletter”. Mai trebuie amintite inițiativele de promovare a lecturii și a culturii. Activitatea de sporire a propriilor colecții permite îmbogățirea anuală a patrimoniului cu circa 4.500 de titluri, numeroase manuscrise venețiene și opere ale Antichității.

Posibilitățile oferite de noile tehnologii informaționale schimbă rapid și chipul bibliotecii care dobândește o importanță crescândă și se bucură de tot mai multă încredere, grație instrumentelor inovative ce îi permit o gestiune rapidă și eficientă al

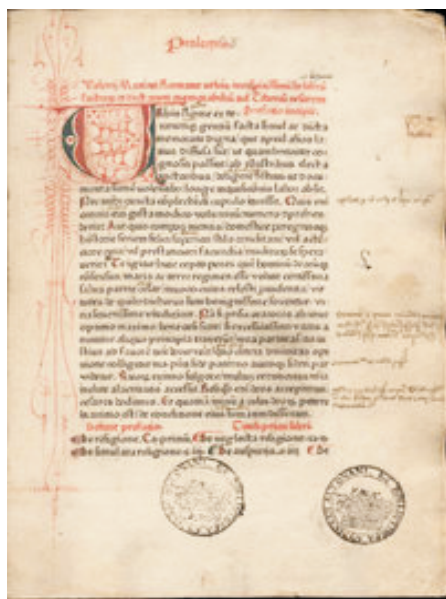
valorosului fond pe care îl are în conservare, permițând în momentul de față o mai mare grijă față de lucrările originale.

Pentru un observator neavizat, Biblioteca Marciana poate rezerva multe surprize: în nobilele și străvechile încăperi proiectate de arhitectul Sansovinio, Marciana găzduiește de câțiva ani o amplă serie de proiecte și inițiative informatice dintre cele mai inovative și mai moderne.

Biblioteca Marciana este, nu în ceea ce privește cărțile păstrate azi, ci în ceea ce privește ideea de la care a plecat adunarea lor, o creațiune a lui Petrarca. Avem hotărârea Senatului prin care-și exprimă recunoștința față de acela care a dăruit cărțile lui ca să fie puse la dispoziția publicului și să poată folosi oricui. (Nicolae Iorga – „Arta , literatura și cultura”, Conferința a IV-a despre Veneția).

Traducerea: Denisa TOMA

Foto: Imagini din bibliotecă și din patrimoniul ei.

Un paradis terestru - Insula Korčula - Croația

Situată în arhipelagul Coastei Dalmate meridionale a Mării Adriatice, insula Korčula are o suprafață de 276 km pătrați, ocupînd locul al șaselea ca mărime între cele 1.100 insule ale Croației. Are o lungime de 47 km și o lățime de 8 km, litoralul întinzându-se pe o lungime de 182 km. Populația numără 17.038 locuitori răspîndiți în cele nouă localități mai mari, dar și în micile orășele ale insulei.

Se spune că insula a fost locuită din vremuri preistorice. Încă din secolul al IV-lea î. Hr. aici s-au stabilit primele colonii grecești, apoi romanii care au rămas pînă la căderea Imperiului. Au urmat slavii din tribul Neretljani care au locuit aici încă din secolul al VIII-lea.

Locuitorii insulei vorbesc un dialect melodios și foarte original: un amestec de croată meridională cu cuvinte ce provin din limbile greacă, romană și venețiană, precum și din vocabularul navigației maritime internaționale. Ca o curiozitate, punctele cardinale „est” și „vest” nu se numesc astfel ci, „sol oriens” și „sol occidens” adică soare-răsare și soare-apune.

Veselo! Acesta este salutul cu care își întîmpină insularii oaspeții ce coboară de pe feribotul ce îi aduce de pe continent în centrul istoric al insulei, orașul Korčula.

Centrul istoric al insulei s-a construit pe o mică peninsulă care, prin așezarea ei, micșorează la 1270 m lățimea canalului care separă insula de continent. Datorită poziției strategice, de la înălțimea clădirilor sale, se puteau observa toate corăbiile ce navigau pe partea estică a Mării Adriatice. Orașul s-a dezvoltat cu repeziciune începînd cu secolul al XIII-lea, atîngînd apogeul măreției sale prin secolul

Note de drum

al XVI-lea. Din motive de securitate, casele au fost construite în interiorul fortăreței. Doar prin secolul al XVII-lea începe construcția atelierelor, la porțile orașului. Primele construcții în afara zidurilor orașului fortificat au apărut în secolul XVIII. De fapt, Korčula este o miniatură a unui alt oraș al Croației, Dubrovnik. Intrarea în cetatea fortificată se făcea pe un pod mobil de lemn ce conducea spre *Turnul de Pământ*, ridicat în 1391 și care a fost înlocuit cu actualul pod, construit în 1863. Tot atunci, a fost deschis portalul care se manevra din interiorul Turnului, ceea ce trebuia să semnifice încheierea pentru totdeauna a oricărui război... și asta se întâmplă acum mai bine de 130 de ani !

O stradă principală împarte orașul în două: partea de est și partea de vest. Din această stradă pleacă străduțe laterale, care duc spre zidurile orașului asemănându-se cu scheletul unui pește. Acest tip de construcție, de o mare perfecțiune arhitecturală, ține cont de așezarea topografică pe care a fost construit orașul. În același timp, ea înlesnește cursul vieții în interiorul zidurilor, oferind cea mai bună apărare. Deasupra *Porții de Pământ* se găsesc două simboluri care povestesc istoria cetății medievale Korčula: o placă ornată cu emblema leului înaripat al Sfintului Marcu - emblema reghenței venețiene -, și o placă în onoarea împlinirii a o mie de ani de la încoronarea primului rege croat, Regele Tomislav.

În piața *Braća Radić* se află *Primăria* datînd din 1525, *Capela Notre Dame de Zăpadă* din 1531, dotată cu o stelă comemorativă, ridicată în 1934, în memoria rezistenței în fața flotei turcești în 1571, casa chirurgului orașului construită în 1530 și *Biserica Sfintul Mihail* construită între 1412 și 1651.

În partea de est a pieței, se găsește singura stradă din Korčula fără trepte, numită și „străduța gînditorilor”. Aici se găsește bisericuța *Sfinta Katarina* construită în 1422, alături de locuința *Cetineo*. Singura stradă privată din oraș era cea a Rectorului Domului, care lega piața de palatul acestuia.

Note de drum

Doar el avea dreptul să o străbată în drum spre palat sau spre malul mării.

Urmând strada principală, „*Strada Statutului Cetățenilor*”, se ajunge în punctul culminant al orașului vechi: *Piața Domului*. Aici se înalță cel mai frumos edificiu al orașului: *Domul Sfântul Marcu* construit în stil gotic-renascentist la sfârșitul secolului al XV-lea. La construcția lui s-a folosit piatră de Korčula, adusă din insulele Vrnik și Kamenjak. În mare

parte, *Domul* a fost opera meșterilor locali. Cele trei abside dovedesc existența unei biserici mai vechi. Prin 1525, catedrala capătă forma actuală. Portalul, ornat cu figurine de lei și chipul Sfântului Marcu a fost realizat în 1412 de maestrul Bonino da Milano. Altarul este ornat cu un panou pictat, datînd din 1550, operă a marelui maestru venețian Tintoretto. Pictura îi reprezintă pe cei trei patroni ai insulei: Sfântul Marcu, Sfântul Ieronim și Sfântul Bartolomeu. Sub altar este deșus sarcofagul conținînd relicvele Sfântului Teodor, al doilea Sfânt Patron al orașului. Orga catedralei datează din 1953. Cele șase clopote ale sale sînt renumite pentru sonoritatea lor deosebit de frumoasă.

Palatul Episcopal, a cărui construcție a început în 1342, este situat în partea de sud a *Domului*. În sălile sale sînt adăpostite opere de artă și obiecte de preț: o colecție de icoane, tabloul Sfântului Marcu, colierul Maicii

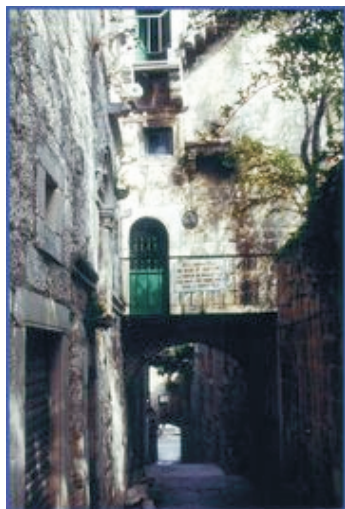
Tereza, crochiuri și desene ale pictorilor Renașterii - Leonardo Da Vinci, Rafael, Tiepolo și mulți alții.

Trezoreria Mănăstirii adăpostește operele artistice ale marilor artiști ai Renașterii, croați și italieni. Aici pot fi admirate o colecție de cărți și tratate, o colecție de monede precum și diverse costume de ceremonie.

Biserica *Sfântul Petru*, renovată în 1338, se găsește în partea de nord a *Domului*. Alături de portalul în stil renașcentist, realizat de Grand Bonino da Milano pot fi admirate statuile din lemn ale apostolilor și opere ale sculptorilor venețieni din secolul al XVIII-lea. Este probabil cea mai veche biserică din Korčula datînd din secolul al XI-lea.

NOTE DE DRUM

Coborînd din *Piața Domului* spre *Turnul Nord „Zakrjan”*, pe prima străduță la dreapta, descoperim casa natală a lui *Marco Polo*. O mulțime de inscripții și obiecte expuse ne amintesc despre celebrul navigator și explorator. Din foișorul casei se poate admira o priveliște minunată. Se spune că aici s-a născut în anul 1254 marele navigator. În 1328, a căzut prizonier în timpul mării bătălii navale între Genova și Veneția, bătălie ce a avut loc în apropiere de Korčula. În timpul prizonieratului la Genova, el a scris celebra sa carte despre călătoria făcută în China. Casa familiei Polo din Veneția a dispărut, în locul ei ridicându-se astăzi un teatru. Familia Polo este, chiar și astăzi, una dintre cele mai importante din oraș.

Muzeul orașului instalat în palatul Gabrieli (secolul al XVI-lea), arată vizitatorilor viața cotidiană în vechea cetate Korčula. Stela de piatră ce se găsește la parterul muzeului, descoperită lângă *Lumbarda*, descrie fondarea orașului de către greci în secolul al IV-lea î.Hr. În altă sală a muzeului a fost reconstituit un atelier al cioplitorilor în piatră. Piatra calcareasă din Korčula, o piatră de o calitate foarte bună, a fost cioplită și vîndută cu mult succes din Antichitate pînă în zilele noastre. Ea a fost folosită pentru construcția unor edificii celebre ca *Hagia Sophia* din Constantinopol, *Parlamentul din Viena*, *Primăria din Stockholm*, dar și pentru frumoasele clădiri publice și private ale *Dalmației*. Această tradiție a dus la apariția unor sculptori celebri ca *Franco Kršinić*.

Biserica și casa *Confreriei Tuturor Sfinților* sînt printre cele mai vechi construcții ale orașului. Aici a fost primul sediu episcopal (1300) și tot aici a fost fondată cea mai veche *Confrerie*.

Plimbarea în jurul orașului începe cu *Punat*, podul de intrare în orașul vechi. La vest de *Poarta de Pământ* se ridică o parte foarte bine conservată a vechiului zid al orașului, precum și o scenă în aer liber. Nu departe, descoperim cea mai veche fîntînă publică de apă potabilă, *Trepoca* datînd din 1437.

Turnul Porții Mării și-a pierdut funcționalitatea, în 1907, cînd o parte a vechiului zid a fost distrusă și a fost construită în loc o scară în stil neoclasic. Pe acest turn se găsesc niște simboluri heraldice și un epigraful în onoarea eroului din *Troia*, *Antenor*, care după cum spune o veche legendă, ar fi fondat orașul.

NOTE DE DRUM

Construcția hotelului Korčula, situat în apropiere, a început în 1871, în același timp cu distrugerea vechilor ziduri. La început o simplă cafenea, hotelul Korčula a devenit începând cu anul 1912 primul hotel modern al insulei. Terasa lui are un farmec aparte: de aici pot fi contemplate apusurile de soare și asta mai ales în timpul verii, când soarele apune chiar în mijlocul apelor canalului Pelješac.

Partea nord-vestică a orașului este protejată de frumosul *Turn Bokar* datînd din 1485, în timp ce *Turnul Zakrjan*, datînd din 1481, veghează nordul orașului, care avea încă alte două turnuri distruse în secolul al XIX-lea: Turnul Parilo și Turnul Noii Porți. Ele erau situate între Turnul Zakrjan și Turnul Sfinților, construit în 1483. Astăzi sînt încă vizibile ruinele vechiului *Turn al Sfinților* distrus în 1874.

În 1572, cînd Korčula avea o mare importanță strategică pentru Republica Veneția, între Poarta Pămîntului și Turnul Sfinților s-a construit Arsenalul. Începînd cu secolul al XVIII-lea în portul orașului ierna flota venețiană.

Părăsind partea medievală a orașului, traversăm Punat (podul) pentru a ajunge în Piața 19 Aprilie 1921. În această piață se găsește „fîntîna din 13 iulie 1986” care a fost construită cînd apa fluviului Neretva a curs pentru prima dată în casele oamenilor din Korčula, fiind realizată canalizarea orașului. Așa s-a pus capăt lipsei de apă potabilă de care suferea, de secole, populația orașului.

Părăsind cetatea medievală Korčula, un adevărat muzeu în aer liber, descoperim bogata vegetație a insulei, satele viticultorilor, a producătorilor de ulei de măsline și a pescarilor. Seducătorul vin roșu de Plavac, tumultuoasele vinuri albe de Pošip, de Grk și de Rukatac, uleiul de măsline presat ca odinioară, sînt cele mai renumite produse ale insulei.

Seara, după o baie în apa limpede și călduță care înconjoară cele cincizeci de insule și insulițe ale arhipelagului Korčula, vizitatorii veniți din toate colțurile lumii pot să aprecieze dansurile

luptă cu săbii, *Moreška* și *Kumpanija*, obiceiuri folclorice venite din alte timpuri. Astăzi Korčula este insula cea mai populată din Croația, o insulă locuită de oameni veseli și care știu să trăiască. De mai bine de un secol vizitatorii străbat insula; se poate spune că aici turismul reprezintă o tradiție.

Gabriela MARCU

Traducere din KORČULA - Orașul și insula
de Aljoša MILAT

Drumuri transcarpatice dintre Jiu și Olt

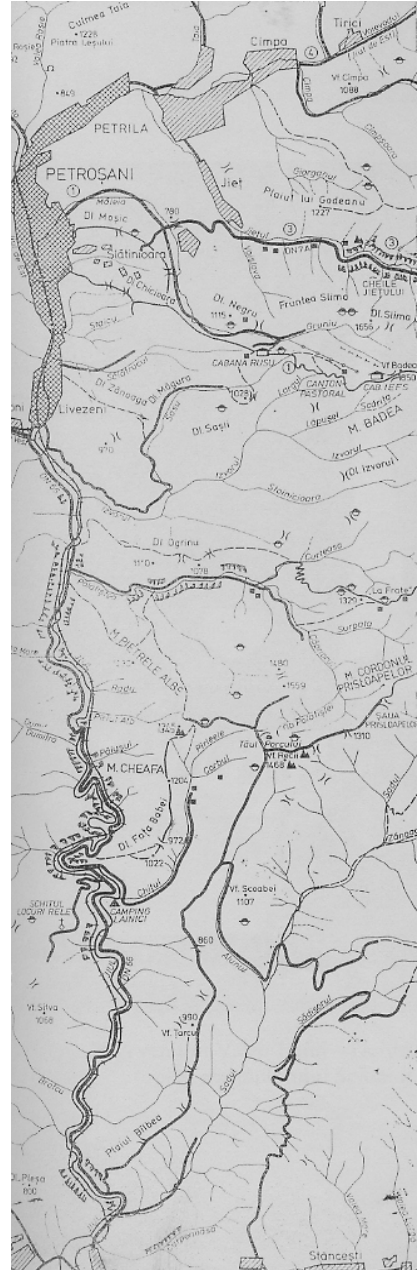
*- Drumuri străvechi,
drumuri noi
și importanța lor -*

Publicăm, începând cu acest număr, un ciclu de articole ce reprezintă rodul cercetării și pasiunii de o viață a unui împătimit al muntelui și al turismului. Cu asiduitate și nedismulată plăcere, Tiberiu Svoboda a bătut cu pasul cărările munților, potecile și malurile râurilor din munții județului Hunedoara, a studiat viața așezărilor de munte, iar ceea ce a observat a așternut pe hârtie. Noi nu facem decât să mijlocim drumul spre cititori a scrierilor lui Tiberiu Svoboda.

Din vremuri îndepărtate, zidul muntos al Carpaților Meridionali dintre Jiu și Olt, fragmentat de numeroase văi dispuse radial, a avut o importanță majoră pentru viața oamenilor așezați pe meleagurile închise ca într-o cetate cu pereții de granit ai munților Retezat, Vâlcan, Parâng și Șureanu, ce înconjoară marea Depresiune a Jiului.

Singura vale ce mijlocește scurgerea apelor din interiorul depresiunii spre câmpia olteană este marele defileu al râului Jiu, săpat de forța apelor cu sute de milenii în urmă. Aici, defileul sălbatic, strâns între coastele abrupte ale munților Parâng și Vâlcan, nu a permis multă vreme amenajarea unei căi de acces.

Cu toată experiența lor în construcția de drumuri, romanii au ocolit valea sălbatică a defileului, optând pentru traversarea Carpaților din această zonă peste munte, prin Pasul Vâlcan (1621 m). Spre acest pas se urcă din Pleșa și din Schela Gorjană, plaiul de la vama veche și cel paralel cu acesta fiind numit „Drumul Neamțului”. Din gura defileului, valea se mai poate ocoli și pe stânga ei, pe plaiul Dealul Mare

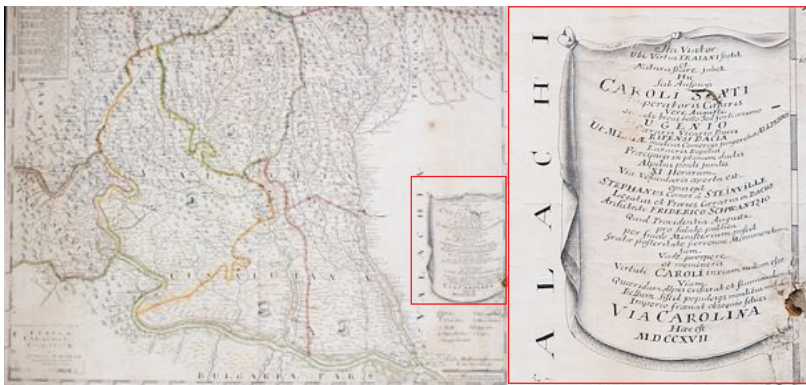

NOTE DE DRUM

care urcă de la Gura Sadului, trece peste muntele Petriceanu (1402 m) pe sub Parâng, spre a coborî la Livezeni. Acest drum însă nu a fost amenajat niciodată pentru circulație, fiind folosit doar ca drum de picior sau drum al oilor.

Drumul roman ce traversa Carpații Meridionali peste Pasul Vâlcan își continua traseul peste versantul estic al Retezatului mic peste Dealul de Babă pentru a coborî în preajma confluenței dintre Strei și Râul Alb, urmând vechiul drum al dacilor care însoțea râul Strei.

Geograful german Hugo Grothe (1907) remarcă atașamentul strămoșilor daci față de cununa Carpaților Meridionali și faptul că aceștia trăiau nedespărțiți de munte („daci montibus inhaerent”), făcând din el o „coloană vertebrală” a viitorului popor român. Friederich Schwantz (? -1728), colonel în armata austriacă, a fost însărcinat, în anul 1721, să întocmească harta Țării Românești. Într-un

chenar din colțul dreapta jos al hărții întocmite de el, se află inscripția de pe stânca muntelui „Via Carolina” de pe Valea Oltului, prin care se amintește că romanii încercaseră tăierea unei șosele în lungul defileului: „unde viteazul Traian, împăratul Romanilor, n-a îndrăznit să se lupte cu Oltul, pe

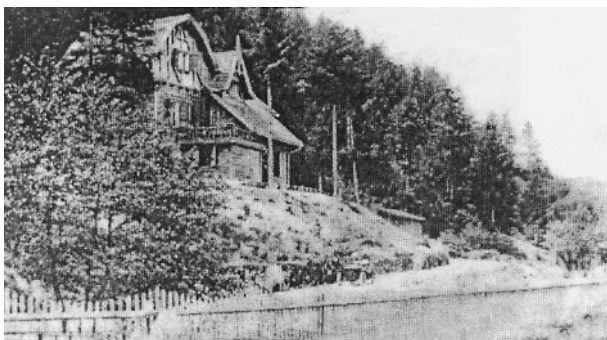
acolo a doua oară Carol al VI-lea, cu un admirabil curaj și stăruință, a pătruns. El a început cu ajutorul lui Dumnezeu această șosea transcarpatică clădită pe fundul Văii Oltului. Lucrarea a fost terminată printr-o muncă herculeană în timp de doi ani, lăsând amintire o placă cu inscripția: Călătorule, folosește, bucură-te de o binecuvântare așa de mare a celui mai providențial principe; du-te fericit și gândește-te că nici o cale a virtuții nu este cu puțință”.

Spre Petroșani (foto 1914 Editura Frații Weisz)

Retragerea administrației romane din Dacia (271 d. Hr.), decisă sub pătrunderea tot mai frecventelor atacuri barbare, va pune capăt relativ scurtei perioade de strălucire a așezărilor din vatra depresiunii și va marca declinul drumurilor întreținute cu atât de multă grijă de către autoritățile imperiale. Unele dintre aceste drumuri vor continua să subziste, îndeplinind mai ales funcții comerciale.

Note de drum

Vilă în câmpia Gambrinus de la Surduc. Foto 1918

Drum forestier Parlae

Cetatea Bolii - Drumuri suprapuse

Din combinarea comportamentelor spațiale ale populațiilor domeniului carpatic și circumcarpatic s-a născut o anumită practică a circulației zise transcarpatice care a menținut încă multă vreme continuitatea drumurilor depresionare, de vale și de plai, cu o tramă suficient de des circulată.

Peste drumurile comerciale se suprapuneau, total sau parțial, și marile drumuri de transhumanță pe care pendulau turmele din regiunile pastorale ale Țării Hațegului, ale jienilor, sau ale mărginenilor, spre zonele de iernat din Lunca Dunării, Dobrogea, Câmpia Banatului și a Olteniei. Ele se intersectau, de asemenea, și se suprapuneau parțial, cu alte drumuri de interes local. Acestea din urmă erau cele care structurau și ritmău cu adevărat viața rurală a satelor de munte.

Rolul jucat de axele de comunicație transcarpatice este ilustrat de apariția și cuprinderea teritorială a primelor formațiuni feudale românești, care au subzistat încă multă vreme, sub o formă neinstituționalizată, aceea a cnezatelor de vale, a căror viață se ducea în conformitate cu principiile de drept ale lui *jus valachius*.

Voievodatul lui Litovoi, extins în nordul Olteniei, dar cuprinzând și Țara Hațegului ce includea și așezările de pe Valea Jiului, la fel ca și alte cnezate și voievodate transcarpatice (ale lui Ioan și Farcaș sau a lui Seneslau), aveau drept coloană vertebrală o axă transcarpatice, aceea a Jiului și a Streiului, care asigura unitatea domeniului de pe ambele versante ale Carpaților Meridionali. Drumul prin Pasul Vâlcan – Dealul Babii – Baru Mare pare să fi fost intens circulat în acea vreme, dacă se are în vedere faptul că voievodatul lui Litovoi, cu centrul în nordul Olteniei, era vasal Coroanei

Note de drum

maghiare cu care a întreținut relații politice și comerciale constante.

În acest context, se intensifică utilizarea economică și popularea depresiunii Jiului, care treptat se desprinde de unitatea hațegână, evoluând separat, mai ales după 1859 când la Petrila, în estul depresiunii, sunt achiziționate primele câmpuri miniere și se începe în anul 1869 extragerea cărbunilor. Exploatarea acestei importante resurse a marcat o cotitură în componenta demografică locală, hotărâtoare în formarea noilor așezări miniere fiind migrația populației din Țara Hațegului ce a format aici satele cu denumiri duble specificate în hărțile specialiștilor (ex. Victor Tufescu, „Depresiunea Petroșani”, pag. 32).

Marile drumuri medievale aveau funcții bine definite, cele transcarpatice integrându-se în rețeaua comercială a vremii, indiferent de mijloacele de transport utilizate în cadrul spațiului montan. Necesitățile de întreținere, utilizare, administrare și pază a marilor drumuri comerciale care traversau Carpații prin drumuri amenajate de-a lungul văilor sau peste plaiuri, urmăreau valorificarea avantajelor rezultate din vămuirea fluxurilor de mărfuri și animale care traversau granițele politice dintre Transilvania și Țara Românească. Au luat naștere adevărate instituții de profil, ocupații specifice și o întreagă serie de așezări omenești a căror funcționalitate era legată de circulația transcarpatică.

Folosirea drumurilor de înălțime și a munților de graniță a generat permanent conflicte între autorități și între satele așezate de o parte și de alta a Carpaților. Ca urmare, în anul 1514, la Merișor, se unesc trimișii hațegani ai lui Iancu de Hunedoara cu cei ai lui Basarab Voievod, domn al Ungrovlahiei, pentru a stabili hotarele munților celor două țări - de la Olt la Jiu și, mai departe, până la Orșova - și pentru a se înțelege asupra unor măsuri de eliminare a „răzmerițelor, a hoțiilor, a prăzilor și jafurilor.” (I. Radu, *Istoria Bisericii greco-catolice din Țara Hațegului*, Lugoj).

Veniturile încasate de autorități în punctele de vamă intrau, de regulă, în vistieriile celor două state vecine. Alteori, însă, ele puteau contribui la prosperitatea comunităților locale care se îngrijeau de buna gospodărire a vămii. Este cazul vămii românești din Pasul Vâlcan, ale căror venituri au fost dăruite la 1528, de către Radu de la Afumați, mănăstirii Tismana.

D.N. - 66 A
Câmpul lui Neag - Câmpușel

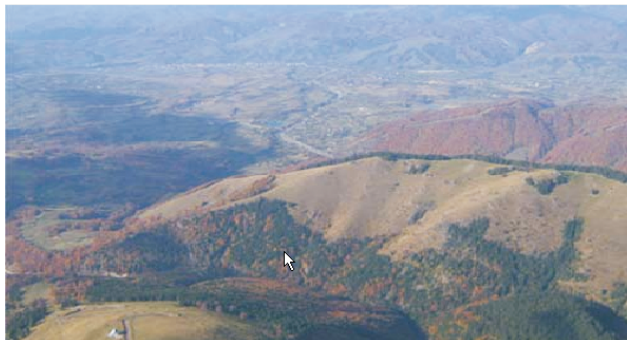

„Am plecat de acasă”
Drumul Jiețului

NOTE DE DRUM

Necesitățile de apărare a granițelor, a trecătorilor, a punctelor de trecere peste munte, a născut instituția românească a plăieșilor, care avea la bază organizarea „Obștei Teritoriale”, cu misiunea de organizare a pazei, controlul, supravegherea locurilor de trecere „tăinuite” ale muntelui.

Plăieșii aveau în grija lor paza plaiurilor și controlul lor pentru prevenirea molimelor și îndrumarea turmelor aflate în transhumanță, unde erau fixate locurile de numărare a acestora din punctele de vamă.

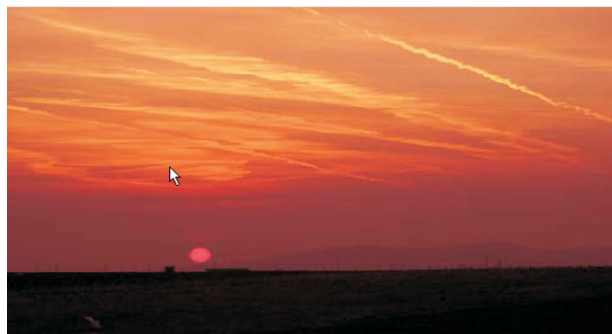

Drumuri pe culmea Parângului

Începând din a doua jumătate al secolului al XVIII-lea, ca urmare a deselor răcoale țărănești, pentru stăvilirea bejeniei țărănimii spre ținuturile din afara Coroanei, la care s-a adăugat supravegherea căilor de acces ale negustorilor între Balcani și Europa centrală, autoritățile habsburgice organizează între 1762 și 1763 „Regimentul 1 românesc de grăniceri” cu sediul la Orlat. Acest regiment avea misiunea de a apăra granița de-a lungul frontierelor sudice și răsăritene, de la Țara Hațegului, până în Țara Bârsei. Regimentul a fost desființat după Marea Unire de la 1918.

În prezent, axa de comunicații Simeria - Petroșani - Târgu-Jiu este deservită de un drum național dat în circulație încă din anul 1890 pe tronsonul Surduc Bumbesti (32 km). Drumul național Baru Mare - Petroșani, prin pasul Bănița - Bolii, a fost inaugurat la 1870. Între anii 1868 și 1870 se construiește calea ferată Simeria - Petroșani, continuată pe Defileul Jiului începând din anul 1924 și predată circulației la 31 octombrie 1948. Astăzi, linia ferată pe tronsonul Simeria - Petroșani - Târgu-Jiu, complet electricată și parțial dublată, ca și drumul național pe același tronson, au suferit modificări majore și sunt supuse continuu unor lucrări de modernizare, asigurând o legătură sigură și rapidă între Valea Mureșului, la nord și Dunăre, la sud.

Prin defileul Jiului și al Oltului, peste culmi de munte aflate la mare înălțime, cum este drumul roman peste Pasul Vâlcan (1.621 m), ori cel de pe culmea Parângului și Căpățâniului la peste 2.000 m, trecând prin pașiștile vecine cu cerul, sub zări scaldate de soare, ori umbrite de fantezmele colțurilor de munte, priveliștea ia contur de basm, generând în imaginația populară legende și întâmplări despre

epoci fantastice sau demult apuse. Așa s-a născut cultul Soarelui, ideea nemuririi care stătea la baza concepției despre lume a strămoșilor noștri dacii, dar și cultul muncii.

D a t o r i a n o a s t r ă, a contemporanilor, trăitori pe aceste meleaguri de o frumusețe sălbatică, este să protejăm această comoară în care ne-a fost dat să viețuim.

Tiberiu SVOBODA

In memoriam: Dsida Jenő

„Lumea e frumoasă, minunată e lumea și nu are cusur” - mărturisește Dsida Jenő în poezia sa intitulată „După amiază vagaboandă cu câinele meu drag” (Kóborló délután kedves kutyámmal). Aceste cuvinte îi caracterizează viața scurtă, dar bogată în creații. S-a născut la Satu Mare, a trăit 31 de ani, între 17 mai 1907 și 7 iunie 1938 când s-a stins din viață la Cluj.

Este descendentul unei familii burgheze de condiție bună, dar din fragedă copilărie a avut parte de doliu și de temeri. Pentru că s-a născut cu afecțiuni cardiace, copilăria și adolescența i-au fost marcate de spaime, iar premoniția sfârșitului timpuriu l-a umărit tot timpul:

*Cum leagănul meu cald, bun fost-a,
Tot bun mi-o fi și-al meu sicriu.
Cel care la odihnă merge,
n-a vrut pământ, nici vite, casă,
dar ce-a văzut a fost minune
și-n veci cu el doar va rămâne.
Și-a lui de-a pururi va rămâne.*

(Decalog, din volumul bilingv „Dsida Jenő, Angyalok citeráján / Pe struna îngerilor”, Cluj – Tinivár - 1997 - Kolozsvár, p. 151, trad. Petre Șaitiș)

Primele versuri, scrise la 14 ani, au fost publicate în revista *Cimbora*, a renumitului scriitor și povestitor pentru copii, Benedek Elek. Gândirea profund umanistă a acestui venerabil scriitor a înrăurit concepția despre literatură a lui Dsida Jenő, încă elev. A fost deopotrivă poet consacrat, persoană publică de renume, redactor respectat, ziarist și excelent traducător. La vârsta de 20 de ani a devenit redactor tehnic la revista literară *Pásztortűz*, mai târziu redactor asociat, iar din 1934 până în ultimul an al vieții a fost colaborator intern la revista literară *Keleti Újság* și corespondent la Cluj al revistei orădene *Erdélyi Lapok*. A fost membru al societății literare *Kemény Zsigmond*, al colegiului redacțional al revistei *Helikon* din Marosvécs (azi Brâncovenești, județul Mureș), al *Societății Literare Ardelenești*, al *Academiei Catolice Maghiare*, al *Pen Clubului românesc*, secțiunea maghiară. În anii 1930, devine președinte *Asociației Catolice pentru tineret*.

În timpul vieții au văzut lumina tiparului două volume de versuri scrise de Dsida Jenő: *Leskeledő magány* (*Singurătate la pândă*), în 1928, și *Nagycsütörtök* (*Joiă mare*), în 1933. Al treilea volum, *Angyalok citeráján* (*Pe struna îngerilor*), a apărut postum, în 1938. Acest din urmă volum conține și o parte din excelențele traduceri din poeți greci și latini (Catullus), din Rabindranath Tagore, din clasici europeni (Goethe, Pușkin, Baudelaire), din poeți români clasici sau contemporani cu el

Aniversări, comemorări, evenimente

(Tudor Arghezi, Emil Isac, Șt. O. Iosif, Ada Negri, George Tutoveanu). Este considerat cel mai bun traducător al lui Eminescu în limba maghiară. Potrivit mărturiilor soției sale, Fundația Culturală Carol I îi încredințează traducerea operei poetice integrale a lui Mihai Eminescu, dar moartea prematură a poetului pune capăt acestui proiect. A tradus, de asemenea, cu mare sensibilitate și autentică trăire creștină poemul *Imn fratelui Soare* al Sfântului Francisc, din Assisi. Primele creații lirice au fost scrise sub influența expresionismului de avangardă, al doilea volum mai păstrează această înrâurire dar face loc și unor tușe neoclasiciste. Poeziile scrise în amurgul vieții sunt străbătute de accente mesianice, poetul fiind preocupat fie de ideea morții (ca în *Ultimul Tatăl nostru* sau în *Poezia întunericii*), fie atrăgând atenția asupra frumosului care ne înconjoară. La vârste de 27 de ani scrie o scurtă confesiune intitulată *Autobiografie*, o impresionantă profesiune de credință: *Noapte de noapte visez lucruri frumoase, cred nestrămutat în Dumnezeu și în oameni. Cred în femeie, în poezie, în menirea frumuseții și a bunătății.*

Cu toate acestea ne întâlnim în scrierile lui. Cu alte cuvinte, principalele idei care îi străbat versurile sunt legate de credință, de iubire, de dragoste, de natură și de atașamentul față de identitatea lui maghiară (*Psalmus Hungaricus*).

*Am înfăptuit tot cea ce am putut înfăptui,
Am plătit totul celor cărora le eram dator.
Îmi iert toți datornicii,
Uită-mi urâțitul meu chip pământean.*

(Epitaf, versuri scrise pe monumentul funerar al poetului din cimitirul Házsongárd, din Cluj)

Întreaga creație lirică a lui Dsida Jenő este o mărturie a faptului că se poate clădi o operă și fără influențe politice, o operă care demonstrează că poți trăi o viață bogată chiar atunci când ești o ființă blândă și delicată. A fost „un poet al vieții, al dragostei de viață, al imensului regret că trebuie să moară și nu este îndeajuns de pregătit pentru aceasta” (Lucian Raicu, *Între autenticitate și creație*, în vol. *Practica scrisului și experiența lecturii*, București, Editura Cartea Românească, 1978, p. 292).

*M-am dorit la sud toată viața, să hoinăresc
pe creasta de-argint a muntelui Athos
și capul să-mi plec pe friabila piatră
a Acropolei.
M-aș mulțumi acum, aș plânge în hohot s-ajung,
în genunchi, târându-mă, până la
fereastra-nșorită a camerei în care zac.
Dar nici atât nu se poate.*

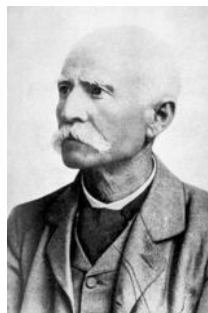
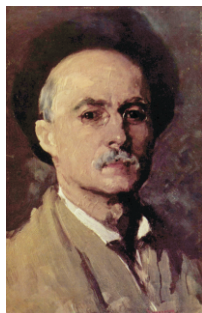
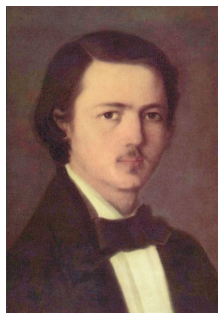
Dsida Jenő este considerat cel mai bun tălmăcitor al lui Eminescu în limba maghiară. Exemplificăm cu poezia *La steaua*. Chiar și un cititor care nu cunoaște deloc limba maghiară, la o simplă citire literală, va recunoaște imediat ritmul eminescian, muzicalitatea atât de familiară nouă și armonia desăvârșită a îndrăgitei poezii:

*A csillagig
A csillagig, mely este kel,
az út oly véghetetlen,
hogy ezredévek múltnak el,
míg fénye ide lebben.*

Anna LÁSZLÓ

Centenar Nicolae Grigorescu

1838

1907

„Viața lui Grigorescu o povestesc operele lui. O viață simplă, tăcută, ordonată, puternică, închinată toată artei lui. În afară de artă nimic nu exista pentru el. Acolo și-a pus adâncă lui iubire de natură, de podoabele și de tainele ei, minunate pretutindeni, dar mai ales în țara și în făptura neamului lui, acolo iubirea de bine, de adevăr și de frumos...”

Alexandru Vlahuță

Dacă Eminescu întruchipează geniul artei poetice, Enescu pe cel al artei sunetelor, iar Brâncuși desăvârșirea formei, paleta lui Grigorescu adună laolaltă tot soarele și întreaga strălucire a spațiului românesc. Carele cu boi ce coboară printre dealuri line, țărâncile și țigâncile cu obraji îmbujorați, ciobănei cu priviri vioaie, lumina ce se cerne prin frunzișuri, femeii visând la țărm de mare, oșteni trecând prin ploaie de

Aniversări, comemorări, evenimente

gloanțe pentru a-și apăra țara sunt imagini ce rămân întipărite pe retina oricărui iubitor de artă ce are privilegiul de a vedea o pânză semnată Grigorescu. Este, poate, pictorul cel mai cunoscut și cel mai iubit dintre toți pictorii români.

Începuturile au fost modeste, pictorul venind pe lume într-o familie săracă și numeroasă (era cel de-al șaptelea copil) în anul 1838, în satul Pitaru, pe meleaguri dâmbovițene, Grigorescu a avut „o copilărie de sfânt”, după spusele lui

Alexandru Vlahuță. „Cu acul ne-a crescut biata mama”, își va aduce aminte artistul peste ani, dar și în spiritul credinței strămoșești, dobândește pasiune pentru pictura de icoane influențat, poate, de unchiul său, Ghiță Grigorescu, zugrav de biserici. La vârsta de zece ani, era ucenicul unui pictor iconar ceh, Anton Chladek, în atelierul căruia picta icoane din a căror vânzare își întreținea

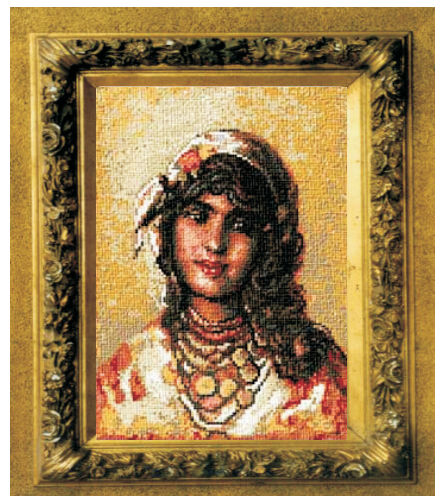
familia. Pasiunea pentru icoane și pictură religioasă era imensă, după cum însuși pictorul recunoștea: “Pentru mine, sfinții erau vii, stam cu sfială înaintea lor și eram încredințat că și ei se uită la mine, mă așteptam să-i aud vorbind, să-i văd mișcându-se, ridicând mâna să mă binecuvânteze...”

În 1856 realizează prima pictură laică, pânză

Aniversări, comemorări, evenimente

cu tematică istorică „Mihai scăpând stindardul”, inspirată din legendele lui Bolintineanu, tablou pe care șeful Poliției Capitalei (aga) îl va prezenta, entuziasmat, însuși domnitorului Barbu Știrbei iar acesta îl va cumpăra cu o sută de galbeni. Renumele de meșter iconar al tânărului Grigorescu ajunseser atât de mare încât multe contracte de zidire de biserici stipulau fără echivoc: „Iară chipurile de la catapeteasmă să fie de meșterul

Nicu”. Vreme de trei ani va picta sfinții de pe pereții mănăstirii Agapia, sfinți vii, plini de căldură, fără nimic din rigiditatea și răceala icoanelor bizantine. Aici îl va întâlni pe Mihail Kogălniceanu care, impresionat de minunile ieșite de sub penelul tânărului meșter, îl va înscrie la o bursă de studiu la Paris.

Capitolul parizian al lui Grigorescu a însemnat frecventarea cursurilor Școlii de Belle-Arte,

Aniversări, comemorări, evenimente

vizitarea Luvrului, contactul cu marea pictură franceză a secolului XIX reprezentată de Rousseau, Corot, Millet, Daubigny, Courbet, pictori ai Școlii de la Barbizon. Va petrece trei ani în Franța, va picta zi de zi în pădurea de la Fontainebleau, va studia natura în întrucipările ei cele mai diverse și o va transpune pe pânzele care deja poartă pecetea stilului său. Revenit în țară, după un ocol prin Galiția și Moldova, unde a pictat peisaje și chipuri specifice locului, se pune la dispoziția Ministerului Cultelor care, însă, nu-i va găsi un loc de muncă.

Reîntors în Franța, va cuceri admirația împăratului Napoleon al III-lea care îi va cumpăra două pânze (o ramură de măr și un cap de femeie) la o expoziție a pictorilor de la Barbizon. În 1867, a participat la „Expoziția Universală de la Paris” cu șapte lucrări, iar anul următor la Salonul parizian expune „Tânăra țigancă”. În perioada 1873-1874, face călătorii de studii în Italia, Grecia, Austria. Expune 146 de lucrări la expoziție organizată de „Societatea amicilor belle-arte din România”. Este chemat, în 1877, să însoțească armata română, în calitate de „pictor de front”, perioadă în care va realiza, la fața locului, celebrele pânze Atacul de la Smârdan, Dorobanțul, inspirate din luptele de la Grivița și Rahova, la care a asistat.

Din 1891 se stabilește la Câmpina până la sfârșitul vieții. Aici se va dedica mai ales subiectelor cu caracter rustic, realizând pânzele

Aniversări, comemorări, evenimente

ce l-au făcut celebru. Opera sa numără 4.600 de lucrări.

Reședința lui Nicolae Grigorescu, construită chiar după planurile artistului, a rămas însă la fel de încântătoare. Aspectul ei de casă autentic românească, grădina primitoare, copacii umbroși, exuberanța florilor din balcoane nu s-a schimbat, față de vremea când pictorul s-a mutat în ea. Pictorul suferea de glaucom și vederea îi era slăbită. Totuși interveneau și perioade de remisiune a bolii, iar lumina care năvălea strălucitoare prin fereastra mare a atelierului, îndreptată spre nord, îl chema la lucru. Prin geam se vedea grădina unde păștea cuminte „Ghiocel”, boul pe care îl cumpărase maestrul pentru a-i servi drept model. Lucrările din acei trei ani petrecuți la Câmpina, și chiar de ceva timp mai înainte, au fost numite din „perioada albă”. Încetoșată privirea lui făcea ca înseși peisajele să capete o anumită nebulozitate poetica () uneori asemănătoare câmpiilor noastre dunărene, estompate într-un colbit amurg de vară . (Barbu Brezianu)

Către sfârșitul celui de a Doilea Război Mondial, un incendiu a distrus clădirea. O parte din obiecte au putut fi salvate. Casa a fost reconstituită între anii 1954-1955, muzeul deschizându-se doi ani mai târziu. Reconstrucția s-a făcut sub directa îndrumare a fiului artistului, Gheorghe Grigorescu, el însuși ceramist de valoare. De mare ajutor au fost fotografiile din timpul vieții pictorului.

Mai târziu, în grădina a fost amplasată o statuie a pictorului, sculptată de Ioan Vlad.

Se stinge din viață pe 21 iulie 1907, în reședința sa de la Câmpina, lăsând pe șevalet neterminată lucrarea *Întoarcerea de la bâlci*.

„Este dus la groapă într-un car cu patru boi așa cum el însuși imaginase o înmormântare la țară, într-unul din cele mai valoroase desene ale sale”. (George Oprescu)

Generalul Berthelot, un prieten al României

Cum s-a ajuns ca o comună din județul Hunedoara să poarte denumirea de General Berthelot încercă să explice rândurile care urmează...

Primul Război Mondial (1914-1918) a pus în fața poporului român probleme de o importanță capitală, unirea românilor într-un singur stat devenind obiectivul primordial urmărit de-a lungul unei întregi istorii. La sfârșitul anului 1916, aproape întreaga țară fusese ocupată de trupele germane și austro-ungare, armata română aflându-se într-o situație deosebit de dificilă. La începutul anului 1917, după stabilizarea frontului, s-a trecut la reorganizarea armatei române. La instruirea armatei din punctul de vedere al noii tehnici de luptă și al armamentului modern și-a adus contribuția Misiunea

militară franceză din România sosită în octombrie 1916, misiune condusă de generalul Henri-Mathias Berthelot. Contribuția acestuia la pregătirea armatei române a fost inestimabilă, victoriile de la Mărăști, Mărășești și Oituz, în vara anului 1917, fiind o dovadă de netăgăduit.

După terminarea Primului Război Mondial, ca o recunoaștere a meritelor sale, cât și pentru întărirea prieteniei româno-franceze, generalul Berthelot a fost declarat cetățean de onoare al României, a fost ales membru de onoare al Academiei Române în 1926 și a fost înproprietărit cu o moșie în satul Fărcădinul de Jos, județul Hunedoara, fermă ce cuprindea peste 50 de hectare de teren (livadă, vie,

arător, fânaț) și un conac frumos, cu o fațadă decorată cu coloane zvelte. Moșia donată generalului Berthelot aparținuse pe vremuri familiei Nopcea care s-a maghiarizat, regele Ungariei înnobilând familia cu titlul de baron și acordându-i în proprietate moșia familiei Farkadinilor. Mai târziu, baronul Laszlo Nopcsa (Vasile Nopcea) va fi „cel care a fost de față la adunarea din Duminica Tomii, la 1848, de la Blaj” (citată din Iacob Radu - „Istoria vicariatului greco-catolic al Hațegului”, tipărită la Lugoj, 1913, pag. 205). Moșia a devenit apoi proprietatea unei contese pe nume

Aniversari, comemorari, evenimente

Loniay care, în preajma Primului război mondial, prevăzând frământările românilor pentru unitate națională, a vândut moșia statului austro-ungar.

După Unirea de la 1918, moșia a devenit proprietatea statului român, ca fermă de stat, fiind apoi donată generalului Berthelot.

Începând cu anul 1923, satul Fărcădinul de Jos a luat numele de Berthelot.

Bătrânul general venea cu plăcere în România care îi devenise a doua patrie și făcea lungi popasuri la conacul lui din fărcădin. La ultima vizită pe care a făcut-o în satul ce-i

purta numele, generalul Berthelot a lăsat prin testament ca moșia pe care o primise să fie donată Academiei Române, instituție căreia îi aparține și azi.

În paragraful II al acestui testament se prevedea că: „Academia Română este îndatorată a întrebuița veniturile averii ce-i las pentru darea anuală de burse ținând seama bineînțeles de statutele și regulamentele sale. Aceste burse se vor da fie pentru studii sau cercetări într-o universitate franceză, fie pentru cheltuieli de întreținere pentru completarea de studii într-o mare școală franceză civilă ori militară. Alegerea beneficiarilor se va face printre tinerii ofițeri sau candidați de ofițeri ai armatei active, fie printre fiii sau fiicele ofițerilor în activitate de serviciu sau în retragere, fie printre fiii sau ficele ai căror ascendenți au murit pentru realizarea uniunii naționale române. Se vor prefera tinerii sau tinerele a căror studii anterioare ar arăta că au aptitudini reale și a căror familii nu ar avea decât mijloace restrânse sau neîndestulătoare”.

De asemenea, prin constituirea „Fondului General Berthelot”, Academia putea acorda „premiu ce vor fi atribuite lucrărilor supuse aprecierii sale de Români sau de Francezi, asupra culturii, civilizațiilor, istoriei României, mai cu seamă în legăturile lor cu cultura și istoria Franței”.

În perioada comunistă, din anul 1963, satului i-a fost schimbat numele în Unirea., nume inspirat de unificarea C.A.P.-urilor din toate cele cinci sate ale comunei.

După anul 1990, s-a făcut oarecum dreptate, referendumul din anul 2001 redând satului și comunei vechea denumire, cea de General Berthelot.

Din anul 2004, comuna General Berthelot este înfrățită cu comuna Nervieux din Franța, localitate în care familia Berthelot își are ultimii descendenți.

Ovidiu Petru BARBONI

Trofeul micului cititor

În ziua de 4 iunie 2007, la ora 10, la Sala MELITE, s-au decernat premiile celei de-a XXVII-a ediții a manifestării tradiționale „Trofeul micului cititor” organizate de Biblioteca Județeană „Ovid Densusianu” din Deva.

Tinerii cititori au decis ca trofeul pentru cea mai bună editură să fie atribuit Editurii RAO din București, pentru cărțile din seria „RAO pentru copii” caracterizate printr-o ținută grafică de excepție.

Cel mai bun ilustrator de carte a fost desemnat în acest an Alexandru Stănese de la Editura Aquila, pentru ilustrațiile la volumul de Fabule ale lui La Fontaine.

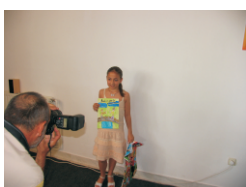
Trofeul pentru cel mai bun autor de carte pentru copii a fost oferit tinerei artiste Ana Maria Ferencz pentru volumul „Oscar”.

Elevii au fost antrenați într-un concurs intitulat „Dacă aș fi ilustrator”, ocazie cu care au conceput și desenat copertele unor cunoscute cărți ale copilăriei.

Cele mai reușite coperte au fost premiate astfel: Locul I – Radu Lisandra, clasa a IV-a B de la Colegiul Sportiv „Cetate” din Deva; Locul II – Tămaș Ionuț, clasa a II-a, Școala generală „Andrei Șaguna”, din Deva; Locul III – Cerean Vlad, clasa a III-a D, Școala Generală „Andrei Mureșanu” din Deva; mențiunile fiind atribuite lui Gheorghe Raul Constantin, clasa I B, Liceul Pedagogic din Deva și Cârstea Oana, din clasa a III-a-D a Școlii Generale „Andrei Mureșanu” din Deva.

Au fost premiați ca fiind cei mai buni colaboratori ai bibliotecii, următorii elevi: Diniș Andreea și Brăneți Teodora de la Colegiul Național Sportiv „Cetate” din Deva, Lungeanu Alexandra de la Școala Generală „Regina aria” din Deva și Cerean Vlad Laurențiu, de la Școala Generală „Andrei Mureșanu” din Deva.

Progamul artistic care a încheiat manifestarea a cuprins un montaj literar pe versurile poetei Ana Blandiana realizat de elevii clasei a III-a ai Școlii Generale „Regina Maria” din Deva, moment coregrafic susținut de gimnastele de la Colegiul Național Sportiv „Cetate” din Deva și un reușit teatru de păpuși având ca subiect fragmente din „Amintiri din copilărie” de Ion Creangă, prezentat de artiștii Petronela Stiopu și Bogdan Pelerin de la Tg. Mureș.

Istoria Băncii Naționale a României

În ziua de 12 iunie 2007, Galeria de artă FORMA, din Deva au găzduit lansarea cărții „Istoria Băncii Naționale a României în date. Volumul I, 1880-1914”, în prezența autorilor: Cristian Păunescu și Mihaela Tone, specialiști din cadrul B.N.R. La manifestare au fost invitați foști și actuali directori de bănci din Deva, directori de firme, cadre didactice, un numeros public. Cartea, primul volum dintr-o serie, este o monografie amplă, exhaustivă și riguros redactată care prezintă cronologic istoria acestei prestigioase instituții financiare, unul dintre cele mai importante așezăminte înființate în primii ani ai Regatului României. Impresionantă este munca de documentare ce a permis realizarea unei lucrări din care cititorii, nu neapărat specializați în probleme bancare, pot afla povestea, plină de episoade interesante, ca orice poveste, a Băncii Naționale a României, căreia pe bună dreptate i se spunea Marea Doamnă.

Autorii, cărora li s-a adăugat domnul Marian Ștefan, redactor la revista *Magazin istoric*, au prezentat pe larg aspecte legate de procesul de elaborare a cărții, date interesante legate de documentare, informații inedite privind începuturile vieții bancare în Deva, imediat după Marea Unire. A fost subliniat rolul important pe care B.N.R. l-a jucat în dezvoltarea și afirmarea vieții culturale din țară prin prodigioasa activitate de mecenat pe care a desfășurat-o pe toată durata existenței sale.

La finalul întâlnirii autorii au donat numeroase exemplare din cartea lansată, alături de albumele „Brîncuși”, „București” și „România” Bibliotecii Județene „Ovid Densusianu”, din Deva, Universității din Petroșani, Liceului Economic din Petroșani și Colegiului Național „Decebal”, din Deva. Bibliotecii devene i-a fost dăruită, deasemenea, o plachetă reprezentând replici după diferite monede romane.

Sărbătoarea muzicii la Deva

S-a încetățenit peste tot în lume, începând din 1981, ca ziua de 21 iunie, prima zi de vară, să fie Ziua internațională a muzicii.

Biblioteca Județeană „Ovid Densusianu” Deva a organizat cu acest prilej un concert în aer liber la care au luat parte *Corală Sargetia* din Deva condusă de profesorul Nicolae Icobescu și Grupul de muzică veche *Huniadi Cantores* din Hunedoara.

Corală Sargetia a prezentat piese vocale ce au acoperit o întinsă arie temporală: de la madrigale de Palestrina la psalmi din vremea lui Martin Luther, de la creații romantice la cântece românești de inspirație folclorică.

Grupul hunedorean, în frumoase costume medievale, a refăcut atmosfera castelului din vremea lui Matei Corvin și, cu ajutorul unor instrumente muzicale specifice, a prezentat o suită de cântece în stilul trubadurilor medievale.

Pentru promovarea activității, la Biblioteca Județeană au fost realizate un număr de opt afișe ce prezintă marile momente ale evoluției muzicii, începând cu Antichitatea, trecând prin Evul Mediu și Baroc, continuând cu clasicismul vienez, cu marii romantici, cu maeștrii artei lirice, ajungând la muzica secolului XX și la marii reprezentanți ai Euterpei din spațiul românesc.

Blaise Cendrars

- descendent al lui Charles Baudelaire, călător înspre originile lumii și ale sinelui

Claude Leroy atrage atenția asupra faptului că Blaise Cendrars avea intenția de a scrie în 1947 un text *Possession du monde*, proiect avortat, dar al cărui titlu era perceput ca o invitație la călătorie¹, destinată luării în posesie a lumii întregi cu ajutorul unor „pomelnice” desacralizate. Căci Cendrars nu se poate lipsi de liste, inventare: stele și păsări, sfinți, pietre prețioase, plante și animale, inventariate cu voluptate. În *La prose du Transsibérien et de la petite Jehanne de France*, orașele intră într-o horă frenetică: „Tchéliabinsk Kainsk Obi Taïchet Verkné Oudinsk Kourgane Smara Pensa-Touloune”, listă interminabilă, dacă îl asociem pe Cendrars cu Jules Verne și Walt

Whitman, la fel de gurmanzi și însetați în ceea ce privește număratoarea elementelor constitutive ale lumii: „J'avais faim / Et tous les jours et toutes les femmes dans les cafés et tous les verres / J'aurais voulu les boire et les casser / Et toutes les vitrines et toutes les rues / Et toutes les maisons et toutes les vies”². Parcurgând lumea întreagă, dorința de a călători se împletește cu sentimentul de a nu fi niciunde acasă, de a trăi asemeni unui pasager clandestin al existenței, întrebându-se care e rațiunea prezenței sale în lume, asemenea lui Charles Baudelaire. Poetul este un om liber, întotdeauna pe punctul de plecare, între două orașe, între două vieți sau între două cărți, locuind într-o cameră de hotel, sau dormind într-un compartiment de tren, pe cufere imense. Dorința de a fi altundeva se va conjuga cu aceea de a fi altcineva și de a dispărea, atingând ubicuitatea: „Disparaître. Ce que je voudrais être dans chaque pays”. (*Dan Yack*)³ Asemeni unui Benjamin Fondane, Blaise Cendrars înfruntă drumurile lumii întâlnind noutatea, spre a uita de greutatea lumii, spre a se dezveli și a lăsa ceva din sine-însuși peste tot.

Blaise Cendrars nu aspiră la statutul de poet călător, nici la mitologia pe care acesta o antrenează : „Je voyage, j'écris, mais je ne suis pas un homme de lettres en voyage”⁴. Dacă poetul face înconjurul lumii, este pentru ca cititorul să beneficieze, la rândul său, de o altă călătorie... livrescă. Poetul

1 - LEROY, Claude, « Blaise Cendrars, le voyageur à rebours », în Magazine littéraire nr. 432, iunie 2004, p. 52-53.

2 - „Mi-era foame / Și toate zilele și toate femeile în cafenele și toate paharele / Aș fi vrut să le beau și să le sparg / Și toate vitrinele și toate străzile / Și toate casele și toate viețile” (n. trad. M. Todosin).

3 - „Să dispar. Ceea ce aș vrea să fiu în fiecare țară” (n. trad. M. Todosin).

4 - „Călătoresc, scriu, dar nu sunt un om de litere în călătorie” (n. trad. M. Todosin).

Aniversări, comemorări, evenimente

înainteză printre semnele lumii care se metamorfozează în semne lingvistice, asigurându-i bucurii noi. Zeul călătoriei, pentru Cendrars, libertinul, este Eros: lumea i se revelează ca un trup voluptuos și inepuizabil, pe care poetul îl savurează ori de câte ori îl parcurge, îl inventariază, îl numește, îl descrie. Toate acestea, pentru a realiza un blazon subiectiv al lumii, silabisind „le bel ABC du monde”, retrăindu-și propria copilărie, un timp al primelor învățăminte, când obiectele și imaginile se asociau

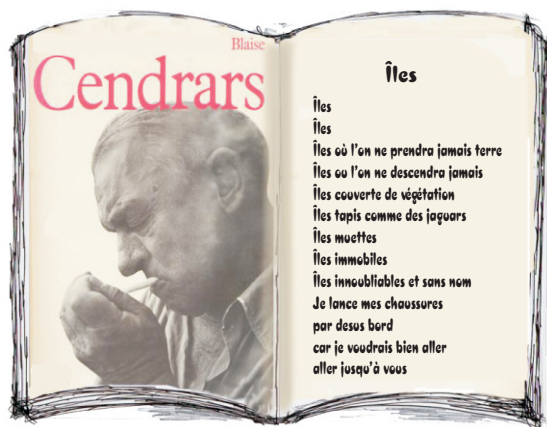
Portretul lui Blaise Cendrars - de Modigliani

cu literele (“J'avais un beau livre d'images / Et je voyais pour la première fois / La baleine / Le gros nuage / Le morse / Le soleil / Le grand morse [...] L'ours le lion le chimpanzé le serpent à sonnettes m'avaient appris à lire...”⁵ citim în poemul *Le Panama ou les aventures de mes sept oncles*). Astfel, Geneva poate fi reluată, orice obiect fiind investit cu existență: „Ce matin est le premier jour du monde” (*Le Panama ou les aventures de mes sept oncles*)⁶.

Mare cititor, devorator de lecturi, Cendrars este un dublu călător: peisajele pe care le descoperă îl surprind, le recunoaște ca fiind ale sale, peisaje deja trăite, din viața sa de tânăr cititor, o veritabilă viață anterioară. Demn continuator al lui Marco Polo (sau al lui Vasco de Gama, în cazul lui Gellu Naum), Blaise Cendrars parcurge marea carte a lumii: în *La Prose du Transsibérien*, poetul nu călătorește însoțit de Jules Verne, ci pe teritoriile lui Jules Verne, se așteaptă să-l întâlnească pe idiotul lui Dostoievski pe străzile din Sankt-Petersburg. Călătorind cu alte ocazii în Brazilia, la Bahia, îl așteaptă pe Nerval, iar la New-York, ar vrea să-l regăsească pe Villon.

Timpul devine ciclic, spațiul se dovedește reversibil, viața și visul se contopesc, hoinăreala prin lume

deschizând o poartă înspre metempsihoză. Pentru poetul halucinat, a călători „ce n'est pas tant se déplacer dans l'espace que reculer dans le temps”⁷, de vreme ce singurele călătorii care contează, sunt acelea care se fac în sens invers, care îl determină să se întoarcă în paradisul iubirilor copilăriei, ori cele care îi trezesc amintirile de fœtus în pântecele mamei sale, fără a-l uita pe soldatul din tranșee, asistând la nașterea unei lumi noi. Pasiunea originilor, a genezei este steaua polară a poetului, cea care îi ghidează pașii și inspirația. Pofa insașiabilă de lume, imensul apetit ambulatoriu traduc un exercițiu spiritual, o profundă viziune interioară: „Quand on voyage on devrait fermer les yeux”⁸.

Mioara TODOSIN

5 - „Aveam o carte frumoasă cu poze / Si vedeam pentru prima oară / Balena / Norul mare / Morsa / Soarele / Morsa mare / [...] Ursul leul cimpanzeul șarpele cu clopoței m-au învățat să citesc” (n. trad. M.Todosin).

6 - „Dimineața asta e prima zi a lumii” (n.trad. M.Todosin).

7 - „nu atât să te deplasezi în spațiu, ci să te întorci în timp” (n. trad. M.Todosin).

8 - Când călătorești ar trebui să închizi ochii” (n. trad. M.Todosin).

Aniversări, comemorări, evenimente

„Les Fleurs du mal” - la 150 de ani

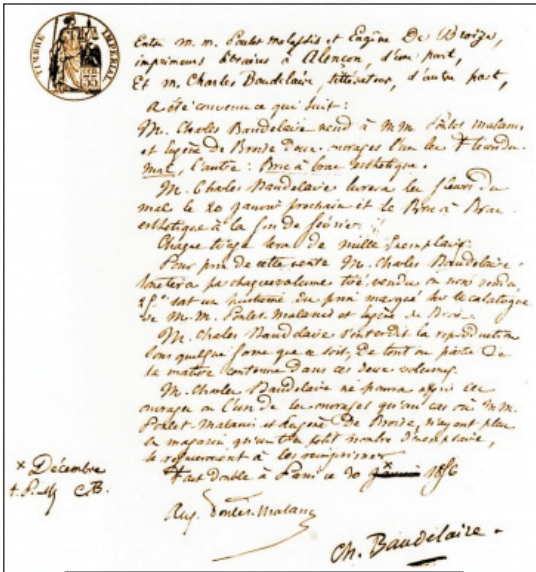
În anul 1857, Charles Baudelaire publică în *La Revue des Deux Mondes* volumul *Les Fleurs du Mal*, grupând 101 poeme. Deși anterior poetul publicase o parte a poemelor, în 16 iunie 1857, poetului și editorului (Poulet-Malassis) li se va intenta proces pentru ultraj la morala publică și creștină. O adevărată revoluție poetică, putem spune, greșit înțeleasă în epoca aceea, pentru că demersul lui Baudelaire era cu

mult înaintea ideilor deja cunoscute, acesta dorind să „extragă” partea de frumusețe existentă în Urât, în Rău, în Negativ, vehement combătute de morala publică și creștină.

Prin ce se distanțează poetul de epoca sa și de poetica de atunci? Homo duplex, prototip al omului modern, Baudelaire a creat imagini complexe ale spațiului, atât deschis, cât și închis. În creația baudelairiană putem remarca nuanțele cele mai diverse, fiecare imagine devenind un simbol polisemantic. Spațiul devine un templu al analogiilor și al unității profunde (Correspondances), iar prin muzică, sufletul poetic accede la spațiile infinite în pura lor abstracțiune (Baudelaire era un mare iubitor al muzicii lui Wagner). Prin reverie, eul poetului poate intra în cea mai adâncă metempsihoză

(*La Vie antérieure*). Adeseori, femeia, muză perfectă, îl introduce pe poet într-o analogie nouă: ea poate deveni peisaj, procurând poetului călătorii imaginare în țări îndepărtate și perfecte (*Parfum exotique*). Părul parfumat și negru al iubitei se metamorfozează într-o mare imensă, pe care imaginația, corabie beată de frumusețe poate naviga la nesfârșit (*La Chevelure*). Sufletul poetului, animat de elanuri existențiale se înalță spre ceruri, în zbor planat, depășind limitele terestre (*Élévation*).

Dar există în opera lui Baudelaire momente în care spațiul deschis devine o aspirație neîndeplinită, un eșec total. Elanul poetic eșuează, asemeni zborului unui nou Icar (*Les Plaintes d'un Icare*). Un alt simbol al zborului, albatrosul nu poate surmonta mediocritatea unei lumi corupte și viciate (*L'Albatros*). La sfârșitul călătoriei așteptate și visate, poetul își dă seama că natura umană nu poate salva lumea, căci ea însăși a devenit mizerabilă și supusă viciilor. Insula Cythère nu mai e o insulă fericită, ci un

Contractul între C. Baudelaire și Poulet-Malassis privind tipărirea volumului „Les Fleurs du mal”

Aniversări, comemorări, evenimente

spațiu fără speranță, care oferă un spectacol crud (*Un Voyage à Cythère*). Spațiul deschis se preface într-o închisoare ce ucide Speranța, aceasta fiind o nouă ipostază a unui Infern dantesc, în care lumea e evanescentă și lichidă (*Spleen*). Ce-i mai rămâne poetului? Ultima călătorie, moartea (*Le Voyage*), minimă speranță pentru un suflet care va căuta peste tot Noul, Idealul, Perfectiunea și Frumusețea.

Spațiul închis oferă intimitate și odihnă pe timp de iarnă, într-o casă care adăpostește visătorul ce evadează în paradisuri artificiale (*Un mangeur d'opium*). Prin voință, poetul inventează minuni, poate face să renască primăvara atunci când afară e iarnă (*Paysage*). Iubirea eternă continuă și după moarte, o încăpere poate fi investită cu valențele veșniciei, un înger veghează somnul îndrăgostiților (*La Mort des amants*), iar ferestrele sunt invitații la reverie, deschidere spre o viață nouă (*Les Fenêtres*).

Mediocritatea apare însă și în spațiul intim, generând disprețul artistului care a încercat să lupte împotriva corupției lumii, simbolizată de un geamgiu netrebnic (*Le Mauvais vitrier*). Camera ideală poate însă și ea să devină reversul ei în

doar câteva secunde, zdrobind visurile unei ființe însetate de eternitate. Intimitatea ființei înseși devine infern, iar inima e un mormânt fără nume (*La Chambre double*).

Pe coordonatele timpului și ale spațiului, această opoziție se poate generaliza prin dihotomiile: aici/acum, altundeva/trecut. Astfel, spațiul traduce dorința de excentricitate și de concentrare în același timp a sufletului baudelairian, care aspiră să realizeze totalitatea pe baza analogiilor. Personalitate dinamică, Baudelaire a creat o lume după propriile sale reguli, a inventat un spațiu literar nou. Experiența acestuia echivalează cu o renaștere a lumii și a ființei care descoperă universul. Dar tot acest spațiu-timp este echivoc, în care spiritul și-a pierdut patria sa geometrică, iar sufletul plutește. În această dialectică închis-deschis, dorința de a se ascunde și de a se închide alternează cu intenția de a se manifesta, toate aceste inversiuni conducându-ne la concluzia: omul

Exemplar cu semnele de corectură ale lui de C. Baudelaire

Aniversări, comemorări, evenimente

Imobilul de pe Quai Voltaire,
nr. 5 - Paris, unde Baudelaire
a scris „Les Fleurs du mal”.

baudelairian este o ființă întredeschisă. Ne putem gândi la metafora ușii care se închide în fața lumii, pentru a se deschide, într-un târziu, spre aceeași lume. Filosofia poetică a lui Baudelaire s-ar putea rezuma în memorabilele versuri din *L'Invitation au voyage*:

*«Mon enfant, ma soeur,
Songe à la douceur
D'aller là-bas vivre ensemble!
Aimer à loisir,
Aimer et mourir
Au pays qui te ressemble!
Les soleils mouillés
De ces ciels brouillés
Pour mon esprit ont les charmes
Si mystérieux
De tes traîtres yeux,
Brillant à travers leurs larmes...»*

Mioara TODOSIN

Baudelaire în românește

În anul 2007, s-au împlinit 150 de ani de la moartea marelui poet francez Charles Baudelaire (1821-1867), considerat unul dintre cei mai mari poeți ai Franței, influența lui asupra poeziei moderne fiind copleșitoare. În România, ecourile operei lui Baudelaire pătrund foarte timpuriu, primele tălmăciri ale poeziilor acestuia apărând în numărul 3 din 1870 al revistei junimiste *Convorbiri literare*. Țară francofonă, cu mare deschidere către cultura franceză, România avea un public care citea în original creațiile marilor scriitori francezi. Dar, chiar dacă, vorba lui Kogălniceanu, „traducțiile nu fac o literatură”, vreme de 150 de ani, scriitorii români s-au lăsat fascinați de universul poetic al lui Charles Baudelaire și au realizat numeroase transpuneri în românește ale poeziilor sale. Întregul curent simbolist, atât de original și de fecund în peisajul literar românesc, a fost pus sub semnul celebrei

Aniversări, comemorări, evenimente

strofe baudelairiene din poezia *Correspondances* (inspirat tălmăcită *Corespunderi*, de către poetul Al. Philippide și *Răspunsuri*, de către Tudor Arghezi):

*Natura e un templu cu stâlpi însuflețiți
Ce-ngîna, rar, cuvinte nedeslușite-n goluri.
Prin ea, omul străbate-o pădure de simboluri
Ce-l iscodesc de-aproape cu ochi acoperiți.*

(traducere de Ion Caraion)

Se pare că Charles Baudelaire este scriitorul francez cel mai tradus în limba română. Simpla înșiruire a celor mai importanți scriitori români care l-au tălmăcit vorbește de la sine: Mihai Codreanu, Panait Cerna, Al. T. Stamatiad, Al. Philippide, Ion Pillat, Victor Tulbure, Geo Dumitrescu, N. Argintescu - Amza, Radu Albală, Ion Frunzetti, Al. Cerna Rădulescu, Radu Cârnelci, Virgil Teodorescu, Perpessicius, Miron Radu Paraschivescu, Grigore Hagiu, Ștefan Augustin - Doinaș, B. Fundoianu, Dan Botta, Eugeniu Speranția, Cicerone Theodorescu, Dan Deșliu, Vladimir Colin, Petre Solomon, Victor Eftimiu, G. Călinescu, Zaharia Stancu, Radu Gyr, Cezar Baltag, Mihai Beniuc, Eugen Frunză, Francisc Păcurariu, Ion Barbu, Ion Caraion, Nina Cassian, Veronica Porumbacu, Maria Banuș, Gherghinescu Vania, Ion Caraion, Florin Mugur, Gheorghe Tomozei, Horia Zilieru, Romulus Vulpescu, Bogdan Ghiu, Radu Boureanu, D. I. Suchianu, chiar și Nicolae Iorga.

Poezia Albatrosul cunoaște nu mai puțin de 26 de tălmăciri în limba română. Iată cum sună celebra strofă care sintetizează condiția poetului, în tălmăcirile de referință ale lui Al. Philippide și Tudor Arghezi:

*Le Poète est semblable au prince des nuées
Qui hante la tempête et se rit de l'archer ;
Exilé sur le sol au milieu des huées,
Ses ailes de géant l'empêchent de marcher*

Al. Philippide

(1934):

*Poetul e asemeni cu prințul vastei zări,
Ce-și râde de săgeată și prin furtuni aleargă:
Jos pe pământ și printre bațocuri și ocări
Aripile-i imense l'împiedică să meargă.*

Tudor Arghezi

(1923):

*Asemeni e Poetul ca prințul dintre nori
Stăpân peste furtună, prăpastie și vânt,
E'mpiedicat să meargă hulit de muritori,
Adânc aripile-i vaste l-aruncă la pământ.*

(1938):

*Poetul e de-o seamă cu pasărea frumoasă:
Înfruntă vijelia și arcul și nu-i pasă,
Dar surghiunit cu chiot și singur în restrîște,
Aripa uriașă nu-l lasă să se miște.*

Denisa TOMA

Nada Pomper - Croația

Pe scriitoarea croată, Nada Pomper, rezidentă în Germania am cunoscut-o prin câteva din creațiile ei valoroase: poezie, eseuri, publicistică... O prezentă remarcabilă în lumea culturală din München și deopotrivă în țara ei natală, dar și un travaliu asiduu pentru cunoașterea artei și culturii Croației, patria ei. Nada Pomper a tradus și din creațiile unor români, îi datorez un splendid corolar de poeme în croată, via germană, în revista *Hrvatsko Slovo* dar și unele apariții semnate de ea în revista noastră, mărturisind o sensibilitate elevată, un mesaj profund umanistic și o religiozitate a iubirii cu totul specială.

A promovat clasicii croați în Occident și scriitori importanți în patria ei. Este referent cultural la München, o voce a diasporei în poezie și proză, grafică și eseuri. Din opera sa amintim: *Pleteru, proze*, 1997; *Opiplijiv san*, 1992; *Zbog tebe*, Hrvatska KG Verlag Straubing; *Između dva svijeta* -1997. A tradus cu dr. Hansom Lobentzerom poeziile clasicului croat Dragutin Tadijinovic (110 poeme) și colaborează la alte lucrări cu Herhard Hess Verlag din Ulm și cu prof. dr. Rudolf Grulich din Königstein. Alte opere : *Verband Deutscher Schriftsteller - IGM Bayern - Verdi, Društva za suvremenu liriku: Genossenschaft für zeitgenössische Lyrik (GZL)*, Leipzig, 2001. Scrie la *Literatur* / Frauen din Berlin, relevând un spirit activ, preocupat de destinul femeii în lumea de azi, așadar un militantism constant, cu un mesaj viguros, convingător și optimist.

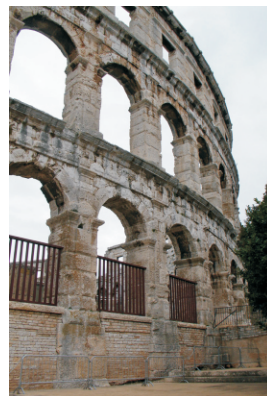
Eugen Evu

La Paneuropa-Union

Noi suferim de sindromul stelelor
Înotăm peste toate granițele
Potrivnici legilor războiului
Împotriva șuvoiului

Întindem aripile departe
După lumină și viață
Spre cerului nimănu
Spre soare
Împotriva urii și uciderii
Pe sub steagurile noastre
Strălucește speranța.

Confluente culturale

Te chem

(în memoria tatălui meu)

Exiști - nicăieri anume
În cântecul șoptit
Reîntoarsă doar unica voce
A ecoului
Însingurată lumină
Între umbre
Însingurată creanță de liliac
Se reazemă de aripa ferestrei
Și înnourată
Melancolia se târăște
Ca un foșnet întunecat
Sub palme.

În numele poeziei

Cine calcă coloratul fluture
Cu aripi de mătase
Două petunii gemene zburătoare
Peste parfumata liniște
Abia îi acoperă noaptea
Dimineața lucește aproape
Aducătorul luminii
Ridică peste luncă
Evantaiul înfloriților zori
Cine calcă fluturele
Zmeu înălțat de copil
Pictor cu paleta jucăușelor culori
Râzând în inima mea.

Stalactit

În tăcere
Fără brațe
Sub picăturile de ploaie
Cu fiece lăutură
Crește un stalactit invizibil
Fiecare noapte
Fiecare zi
Fiecare lăutură
Crește
El iscodeste
În adâncă grotă
Miracolul!
Sigur
Veștează răsplătit
Dumnezeu .

Maria Teresa Liuzzo Calabria, Italia

Invit iubitorii români de poezie să primească mesajul liric al unei poete calabreze cu operă semnificativă pentru lirica modernă universală. Este lirica unei voci înalte, inconfundabile prin timbru, una cu ecouri ample, cu tot mai largi reverberații, impregnată de mesajul fără echivoc al umanului față cu Divinitatea. Feminitatea firească răzbate pregnant din lirica ei caldă, fermă, de atitudine, iar antice orizonturi prind viață din nou în mesajul ei îngrijorat, de iubire a naturii, a trofeului acesteia, Omul. Pe catargul liricii ei flutură prietenos un drapel alb, iar sunetul talazurilor vine cumva din interior, dar parcă și de undeva din spațiu.

Maria Teresa Liuzzo este redactor șef fondator al elegantei și prestigioasei reviste LE MUSE din Calabria. Scrie și editează în țara natală, dar și pe alte meridiane, în Canada, India, Grecia, Portugalia, iar în România, prin colaborarea noastră, este iubită de cititori. Maria Teresa Liuzzo are operă, critici importanți din țara ei, dar și de pe tot globul, o consideră clasic în viață. Mariei Teresa Liuzzo i-a fost decernat titlul Doctor Honoris Causa de către Leibnitz University (Institute of Arts and Science) din Statele Unite ale Americii.

Vă prezentăm un buchet din amplul volum antologic de autor *L'ombra non supera la luce* (*Umbra nu e deasupra luminii*), texte din care ideea se ridică diafan deasupra substanței poetice pure, oglindindu-se aidoma Ființei „în cuvântul ce plutește pe apele mării ...”

Eugen EVU

*A fi rădăcină
de copac
a aduna viața
din pământ,
a fi limfă și a răsări
de-a lungul întunericului din tunelul
trunchiului,*

*a te separa în ramuri
a te face frunză, mușur,
și floare, redevenind fruct,
recucerind soarele.
în inima
așa deodată
reîncepe viața*

*așa fiecare mamă
naște
în poală copiii.
În maternitate se recompune timpul
și prinde sens
între căldură umană
și palpație divină.*

Confluente culturale

Aș dori să te-nvăț

un cântec
fără distrațere
ascultând:
nu are nici sunet
nici cuvinte.
Sprijină urechea
pe gura mea:
vei auzi melodia
tăcerilor mele.

Se oglindesc șoimii
în ocol de zbor razant
deasupra mării.
Deasupra mării
porumbei
se oglindesc.
porumbei și șoimi
pictează gânduri
și le mută
le mută cu valul.

Scriu cartea mea

în paginile mării:
și navighez pe corăbii cu vele
către Atlantida;
citesc papire
în piramide
scufundate.

Albăstrie
umbra caselor,
respirația platanilor
reînflorește
pământul taților;
recitesc
Tabliile Sacre.

Tonul surzește gândurile;
depune marea
pe trandafiri rătăciți.

Un zbir sanguin
dezamăgirea oamenilor...
nave de răni
debarcă la Lampedusa.
pe țărni
lucăți de uise.

Traducerea
Elena Daniela SGONDEA
Eugen EVU

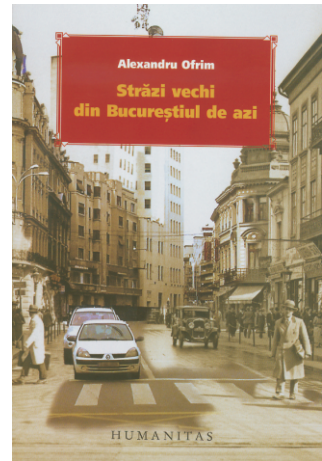
Străzi vechi din Bucureștiul de azi

Despre București se poate vorbi la nesfârșit, din nenumărate puncte de vedere, niciodată nu poate fi epuizat un subiect atât de captivant și mereu actual. Ion Ghica, Anton Bacalbașa, Ionnescu Gion, George Potra, Nicolae Iorga, Henri H. Stahl, Hagi Moscu, Victor Bilciurescu, C-tin. Giurescu, Al. Predescu, D. Vatamaniuc și nu numai ei au scris istoria orașului, i-au bătut stăzile, au căutat casele, locatarii acestora, au descifrat tainele și poveștile unor ziduri vechi de câteva secole.

Cartea lui Alexandru Ofrim, apărută recent la Editura Humanitas, se adaugă bogatei literaturi dedicate capitalei României. Este alcătuită ca un fel de dicționar ilustrat al principalelor străzi bucureștene, cu ilustrații color, alb-negru și sepia de excepțională calitate, cu frânturi de hârti de epocă, cu colțuri de clădiri, cu ferestre ce par adevărați ochi ai orașului, cu reclame și firme din diverse epoci menite să recompună o atmosferă tipic bucureșteană, atât de familiară celor ce iubesc orașul. Autorul ne poartă de pe Calea Victoriei pe Bulevardul Elisabeta, din Cartierul Grant la Șoseaua Kiseleff, de pe Calea Moșilor în Piața Romană, într-o plimbare captivantă ce devine cu ușurință o istorie sui generis a capitalei României. Iubitorii Bucureștiului, însă, vor simți poate absența din carte a unor străzi pe care și-au purtat de atâtea ori pașii: Sfinții Apostoli, Apolodor, Viitor, M. Eminescu, Radu Calomfirescu, Uranus, Popa Rusu, Popa Soare, Polonă, Piața Lahovary, C. A. Rosetti fostă Clemenței, Maria Rosetti, Vasile Lascăr... E drept, nici o lucrare nu poate avea pretenții și ambiții de exhaustivitate, dar aceste străzi fac parte din „artileria grea” a Bucureștiului.

Numele străzilor ne îndeamnă la reflexie pentru că dinamica, avatarurile acestor deveniri probează faptul că și bucureșteanul, cum altfel?, a fost întotdeauna „sub vremi”. Nu trebuie decât să urmărim schimbările suferite de denumirile onora dintre ele. O stradă din București, care din păcate nu e amintită în carte, se pare că bate recordul la frecvența cu care a fost botezată și rebotezată, lista numelor pe care le-a purtat fiind o veritabilă lecție de istorie: din strada Vămii devine înainte de 1918, strada Vienei, acolo

aflându-se legația Austro - Ungariei, cu Ottokar Czernyn în frunte, după Marea Unire, se va numi strada Wilson, după numele președintelui S.U.A., din 1948 i se va spune strada Kirov, frunțașul comunist sovietic lichidat de Stalin. „Declarația de independență a P.M.R.”, din aprilie 1964, „dă drumul” denumirilor mai neaoșe de străzi și așa, fosta Stradă Wilson se va numi Strada Onești, pentru ca după 1990 să i se atribuie denumirea de Dem. I. Dobrescu. E interesant de remarcat că momentul 1964 mai produce niște „desovietizări” în toponimia bucureșteană: Piața Kuibîșev

Pagina bibliofilului

(fostă Lahovary) devine Piața Cosmonauților, deși prea mare legătură nu aveam noi cu acești cosmonauți, dar gagarin tocmai zburase în aprilie 1961 și trebuia să „marcăm” evenimentul; Bulevardul Jdanov va fi cunoscut de acum înainte drept Bulevardul Primăverii (cu celebrii lui locatari), strada Popov (fostă Fântâniei, fostă Lueger, fostă Berthelot) devine strada Nuferilor. Iar cum trupele sovietice „eliberatoare” eliberaseră terenul încă din 1958, Șoseaua Armatei Roșii devine Șoseaua Colentina.

Ilegaliști și lideri („frunțași”) ai mișcării muncitorești au fost foarte bine „aspektați” pe tăblițele cu nume de străzi, așa încât nume ca Bela

Brainer, Olga Bancic, Filimon Sirbu, Ilie Pintilie, Constantin David, I. C. Frimu. Nikos Beloiannis, Gh. Dimitrov, Zoia Kosmodemianskaia, Haia Lifshitz au intrat cu forța în vocabularul citadin al bucureștenilor. Dar nimeni, niciodată, nu i-a spus Pieței Matache, Piața Ilie Pintilie. În apropierea Grădinii Icoanei, străduța cu numele Pia Brătianu, soția frunțașului liberal Ion C. Brătianu și mama altor opt Brătieni, a primit numele Olga Bancic, într-o logică ce trebuia să demonstreze că lupta ilegalistilor „n-a fost în zadar...” și că „elemente dușmănoase” asemenea ilustrei femei au fost înlăturate. Din fericire, doar temporar și doar de pe schimbătoarele plăcuțe stradale.

Interesantă e și aventura toponimică a stăzii Masaryk: fostă Sălciilor înainte de război, a purtat în tot timpul regimului comunist numele Julius Fucik, autorul cărții „Reportaj cu ștreangul de gât”. I-a cedat locul unui conațional, cu vederi politice aflate la antipod. Astfel de povești ale numelor de străzi sînt numeroase și merită să fie cunoscute.

Sigur că azi nu mai există nume cu trimitere la mișcarea comunistă: strada Nikos Beloiannis a devenit Take Ionescu, strada 13 Decembrie, se numește Câmpineanu după ce multă vreme s-a numit Aristide Briand (încă nu suntem pregătiți să se numească Regală așa cum toată lumea o știe, de fapt), strada I. C. Frimu se numește Henri Coandă, bulevardul Kalinin a devenit bulevardul Mircea Eliade, strada Alexandru Sahia se numește acum Jean Louis Calderon și exemplele pot continua.

E uimitor, totuși, să constatăm că anumite nume de străzi nu s-au clintit de pe plăcuțe, în ciuda vitregiei vremurilor. În plină represiune comunistă contra „obscurantismului și misticismului”, străzi ca Sf. Voevozi, Sf. Mina, Sf. Apostoli, Maica Domnului, Sf. Ioan Moși nu și-au schimbat numele. Iar Strada Doamnei a fost tot timpul Strada Doamnei, chiar în lungii ani în care doamnele au fost dislocate de „tovarășe”...Nu era oare Bucureștiul numit Micul Paris și, atunci, nu trebuia să aibă și el o Rue Madame?

Cartea lui Alexandru Ofrim rămâne deschisă întregirii pentru că fiecare își are un București al lui, depozitar al amintirilor, al anilor duși și, de aceea, toate mărturiile aflate în paginile ei se pot completa cu propriile noastre amintiri legate de străzile unui București ce seamănă tot mai puțin cu cel de odinioară...

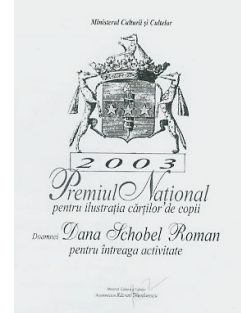
D. L. Toma

Pagina bibliofilului

In memoriam: Dana Schobel Roman

Catalogul omagial dedicat artistei Dana Schobel Roman, a fost conceput de mama artistei, doamna Doina Schobel, și editat de Editura Artemis, în anul, 2007, într-o prezentare grafică de excepție. Așa cum era și firesc, s-a acordat un spațiu adecvat ilustrațiilor, autoarea reușind să prezinte sub o formă bine structurată întreaga creație a artistei, cu preocupările și realizările sale multiple.

Catalogul prezintă în primele pagini o reproducere a picturii intitulate „Fata cu coif” - un portret compozițional deosebit de sugestiv în care Dana apelează la elemente simbolice, prezentând metaforic drumul anevoios al omului, al creatorului în special, în hățișul atât de divers al universului artei.

În primul capitol, intitulat „Despre artistul plastic și omul Dana Schobel Roman”, o serie de apropiați ai artistei și ai familiei aduc un omagiu Danei, prin vorbe de suflet. Alexandra Orban, Marina Tudor, Petre Oprea, Grete Tartler, Nicolae Sârbu, Maria Magdalena Crișan, Mircea Dumitrescu, Eugenia Florescu, Monica Lenos, Eugen Todoran, Irina Margareta Nistor, Luminița Velciu, Adriana Rogovski, Nicoleta Păun, Adrian-Silvan Ionescu, Mihaela Varga, Silvia Cambir, Jeana Gheorghiu surprind în câteva cuvinte calitățile omului și artistului Dana Schobel Roman.

Mi-am permis să selectez câteva nume și idei. Astfel, Alexandra Orban, scriitor și realizator de emisiuni TV, dorește ca omagiul adus Danei să se constituie din imaginile propriului suflet al artistei, un suflet dotat cu un mare talent. Marina Tudor, director al revistei „Antichități România”, menționează colaborarea sa cu Dana, inclusiv la publicația mai sus amintită. De asemenea, face o prezentare genealogică a familiei artistei, oprindu-se și asupra creației sale. În prezent, ar da orice ca să o aibă în preajmă, să se sfătuiască așa cum făceau altă dată. Istoricul și criticul de artă Petre Oprea, referindu-se la creația artistei, reliefează cele două planuri,

Pagina bibliofilului

unul în domeniul ilustrației de carte și unul în care realul se îngemănează cu irealul în forme și imagini pline de grație și de eleganță, o artă spectaculoasă, cu efecte decorative care încântă atât ochiul, cât și spiritul.

Cele de pe urmă sunt cuvintele mamei, doamna Doina Schobel, cuvinte care încheie acest capitol. Sunt emoționante aduceri aminte ale unei mame îndurerate care, în perioada scursă de la dispariția fiicei sale, încearcă printr-o serie de acțiuni să păstreze vie prezența Danei. Doamna Doina Schobel evocă plăcute aduceri aminte încă din clipa când Dana a văzut lumina zilei, apoi prezintă începutul preocupărilor sale în domeniul artei, cu primii pași în cariera artistică, cu înclinația sa pentru lumea basmului, a copiilor, pentru bogatul univers al simbolurilor ce face trimitere la importanța momentului trăit. Dana s-a dăruit cu toată ființa ei creației plastice, „zidindu-se în Atelierul de grafică al Televiziunii Române, dedicându-i cu multă abnegație aproape trei decenii din viață”.

Urmează câteva date biografice însoțite de fotografii de familie, la final fiind menționate premiile pe care artista le-a obținut în timpul vieții și după.

Este prezentată seria reproducerilor după desenele, ilustrațiile, gravurile și grafica de televiziune, imagini care reliefează întregul univers al personalității sale „jucăușe și inteligente”, un mare talent cu o trăire profundă într-o lume fantastică, metaforică, de vis, în care domină linia cu o încărcătură de o simplitate expresivă, extrem de sigură. Acest element atât de familiar al liniei își urmează calea, devenind unduioasă, elegantă, dinamică, creează forme rigurose construite, curbe jucăușe, o frumusețe grafică ce se aseamănă viziunii decorative ale Art Nouveau.

Privite în ansamblu, remarcăm unicitatea fiecărei lucrări, rafinamentul desenului, bogăția imaginației, fiecare lucrare fiind o invitație la a trăi bucuria vieții. Personajele sunt însuflețite de mișcare și vioiciune, într-o multitudine de atitudini și gesturi. Fie că redă figuri umane sau animaliere, artista realizează expresii dinamice, fiind notații spirituale care ne încântă în special prin finețea și precizia liniară. Ilustrația cărților de poezie sau proză, cu predilecție carte de copii, din literatura română sau universală, este o cascadă de culoare și de bucurie a mișcării, fiecare carte ilustrată însemnând o experiență unică, o provocare. Simțul perfect al compoziției și al preciziei liniare îi permite să realizeze lucrări cu subiecte foarte variate, cu multă grație și finețe. În compozițiile

Pagina bibliofilului

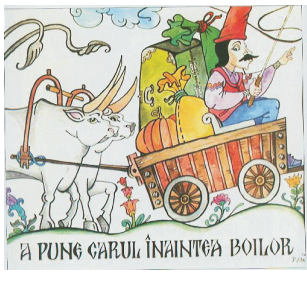

luxuriante realizate cu o mână sigură și dezlănțuită, fantezia pare nemărginită. Totul pornește de la o linie personalizată, vie, multicoloră, cursivă. Artista a desenat fără ezitare, știind întotdeauna ce are de făcut.

După prezentarea materialului ilustrativ, urmează o listă selectivă din cronici și articole de artă, câteva adnotări din jurnalul artistei, seria lucrărilor publicate și, la final, Monica Lenos scriitor și realizator de emisiuni TV face o prezentare a celor 27 de ani pe care artista i-a petrecut la Secția de Grafică a Televiziunii Române. Aici, artista nu și-a abandonat vocația creatoare, încercând să convingă jurnaliștii din instituție de importanța graficii de televiziune.

M-am simțit onorată și emoționată când mi s-a propus să prezint acest catalog, fiind atașată sufletește de Dana din mai multe motive. Menționez doar faptul că am fost colege de an la Institutul de Arte Plastice „Nicolae Grigorescu”, din București. Ne vedeam destul de des, cursurile teoretice frecventându-le împreună, dar și cu ocazia vizitelor reciproce pe care le făceam în atelierelor noastre unde ne petreceam aproape toată ziua. Acolo ne-am cunoscut, acolo ne-am format profilul artistic și ne-am petrecut cei mai frumoși ani din viață. A fost perioada cea mai creativă, cea mai lipsită de griji, aspectele negative ale vieții cotidiene fiind pentru noi neglijabile. După terminarea facultății, destinul ne-a despărțit. Ne-am revăzut după mulți ani, când mi-am organizat o expoziție personală la București. Atunci am căutat-o la Televiziune, invitând-o la vernisaj. Am vorbit puțin, Dana avea mult de lucru și din păcate nu a putut veni. Aceea a fost ultima noastră revedere, de atunci nu am mai ținut legătura, drumurile noastre despărțindu-se din păcate pentru totdeauna. Urmărindu-i acum o parte din creația reprodușă în acest catalog, mă simt și mai apropiată de ea, având aceeași înclinație pentru linia simplă, unduioasă, elegantă, sinuoasă, specifică stilului Art Nouveau, stil pe care l-am îndrăgit și pe care l-am studiat mult în toți acești ani de muzeografie.

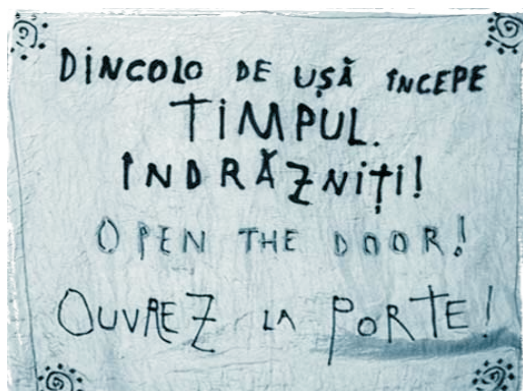
Pe Dana mi-o amintesc întotdeauna așa cum era: o bună colegă, o tânără frumoasă, cu ochi mari, luminoși, mereu întreprinzătoare, cu un real spirit de echipă și plină de viață. Așa va rămâne mereu în gândul și în sufletul meu.

Doina REGHIȘ IONESCU

Imaginile reprezintă lucrări purtând semnătura Danei Schobel-Roman adunate în monografia sa

Reguli de lectură

Suntem încredințați că avem cu cartea o relație specială dar se pare că, totuși, nu știm încă prea multe despre arta cititului. Un text scurt găsit pe net mi-a atras atenția și din el am aflat lucruri pe care nu le știam, dar le simțeam.

Primul sfat - *Obişnuiește-te să citești în bibliotecile publice* - este o trimitere expresă la crearea deprinderii de a deschide ușile acestor așezăminte care, în sutele de rafturi ale lor, teaurizează o bună parte din înțelepciunea marilor civilizații care au traversat istoria. De ce trebuie să îndrăznim să trecem pragul acestui tip de bibliotecă? Nu pentru că, așa cum sună motivul invocat, cărțile mari nu ți le împrumută nimeni. Pur și simplu pentru că petrecerea citorva ore bune într-o bibliotecă echivalează cu plonjarea în paradisul sugerat de Borges și invocat deja până la sașietate de numeroase texte despre carte și bucuria cititului. Într-o bibliotecă, printre vitrinele cu cărți, ochiul vagabondează și privirea se oprește pe câte un titlu nou, pe câte o carte despre care ai auzit dar n-ai avut

încă prilejul s-o citești. Cărțile se cheamă unele pe altele, cititul devine o curgere continuă, este ca și cum te-ai cufunda într-un râu care te fură cu undele sale. Singurul râu în care înecul este o plăcere.

Într-o bibliotecă există întotdeauna condiții de studiu, poți să faci însemnări și atunci intervine cel de-al doilea îndemn, acela *de a citi întotdeauna făcând adnotări asupra celor citite*. De ce? pentru că, ni se spune, memoria umană este mizerabilă. Și atunci trebuie să i se ofere un suport pe care să se depoziteze tot ceea ce aflăm din cărți. Așa se citește mai ales cărțile voluminoase, nu atât fizic, cât sub aspectul informației, cărți pline de date care nu pot fi reținute și de care nu se știe când vom avea nevoie, dar cu siguranță vom avea într-o zi.

Și acum un îndemn de ordin senzorial, olfactiv, dar deloc nou: *se pipăie, se miroase cartea și, mai întâi, se parcurge repejor de la o copertă la alta*. Este contactul tactil, epidermic cu cartea, contact deloc de neglijat. Cartea se deschide, se răsfoiește, se adulmecă (ați observat oare că nici o carte nu miroase la fel cu alta?), se mângâie, i se desfac cu grijă eventualele pagini lipite. Este ca și cum ai face cunoștință cu o ființă cu care vei petrece un segment de timp. De cele mai multe ori este o dragoste la primă vedere. Dar o dragoste care nu tădează, care nu fuge, nu te părăsește, care rămâne la îndemâna ta acolo pe un raft de unde o poți lua ori de câte ori dorești.

O dragoste despre care poți vorbi, o dragoste devenită viciu. Cine să-ți înțeleagă însă acest viciu dacă nu cineva de „teapa” ta. Pentru că, aflăm, în acest mileniu incult, *nu te aștepta să ai cu cine să pâlăvrăgești despre viciul tău*. Tot mai puțini sunt cei în compania cărora poți vorbi despre Dante în lumea asta care parcă are drept frontispiciu dezolantul „lasciate ogni speranza...”.

Cartea nu este un obiect de unică folosință. Nenumărate sînt prilejurile în care reiei cartea iar și iar: cauți o informație, un citat, o referință, o dată, o imagine. Așa sună și sfatul „internaut”: *Recitește de câte ori este nevoie*. Pentru că, ni se spune, aceeași carte/simfonie/pânză se schimbă după cum devii tânăr/bătrân,

Atelier de creație

fericit/luciferizat, sărac/bogat, sănătos/nebun. Îmi vine în minte imaginea catedralei din Rouen pictată de Monet la diferite momente ale zilei, sub diferite fascicule de lumină (temps gris, soarele matinal, plin soare, effet du matin) sau nufierii lui de la Giverny care se oglindesc atât de diferit în luciul apei. Nimic nu e la fel. Așa și cărțile: în adolescență nu înțelegem „Adela” lui Ibrăileanu, nu avem răbdare pentru descrierile lui Balzac, mulți ani trebuie să treacă până să descifrăm frumusețea limbii din *Istoria ieroglifică* și câte amintiri trebuie să ne învâluie ca să pricepem madlena lui Proust. Iar suferința unei boli ne va fi poate alinată citind chinurile lui Max Blecher.

Dintre multele confidențe pe care scriitorii le-au făcut în privința modului lor propriu de a citi, de o mare frumusețe și forță de sugestie este mărturia lui Thomas Bernhard din cartea „Vechi maeștri”: *Eu pășesc într-o carte și mă cufund cu totul în ea, (...) de parcă aș păși într-un peisaj, în natură, într-o formațiune statală, pe vreun colț al planetei, dacă vrei, cu totul și cu totul și nu doar cu jumătate din puteri și cu jumătate de inimă, pătrund în acest colț al pământului ca să-l cercetez și apoi, după ce l-am cercetat cu toată temeinicia de care sunt în stare, să conchid asupra întregului.*

Ni se mai spune ceva: *nu investi speranțe că vei fi... înțeles de diplomecuali. Diplomecualul e adesea un posibil ministru, cinic, mincinos, coruptibil. El folosește cărțile ca pe niște trepte, calcă pe ele. Va călca și pe oameni.* Dar nu cred că e bine alcătuit cuvântul diplomecual pentru că sufixul ne duce cu gândul la intelectual, or nu e cătuși de puțin cazul. În realitate avem de-a face cu un diplomafor, purtător al unei diplome obținute cu un preț al ei, bine stabilit pe piața diplomelor. Există o astfel de piață. Cărțile din casa unui asemenea diplomafor, dacă totuși există, au cotoarele asortate cu nuanța gresiei și cu abajurul lampadarului de lângă patul matrimonial.

Ce sunt cărțile? Multe, foarte multe litere adunate în cuvinte și strânse între coperte. *Doar litere și atât! Este superioritatea textului asupra audiovizualului. Te condamnă să imaginezi. Te face creator prin muncă silnică a spiritului. Acele personaje, de fiecare dată așa cum ți le imaginezi tu, rostind memorabilele cuvinte.* Neavând la îndemână decât litere așezate în cuvinte, suntem liberi să dăm drumul închipuirii și numai noi știm cum arată domnul Bloom al nostru, doar noi vedem culoarea ochilor doamnei T, simțim parfumul Natașei Rostova sau aroma ierburilor arse din nuvelele lui Mérimée și auzim gemetele Emmei Bovary pe patul de moarte sau bătaia de aripi a găștelor lui Nils. Suntem cu desăvârșire liberi să ne zugrăvim în minte personajele despre care citim și să ni le închipuim după bunul nostru plac. *Este superioritatea romanului asupra filmului. Numai TU știi dacă Anna Karenina se epila!* - aflăm în finalul textului în jurul căruia am glosat.

Denisa TOMA

Poezii

Vis în bibliotecă

Era târziu, când dintr-o carte iată:
S-a fost desprins o filă-ntunecată,
Aspru răboj pe care-și însemnară,
Toți scribii, c-o cerneală mai amară,
Ceea ce din muțenie-mi luară:
Puterea răbdătoare a privirii
De-a da pâine și apă amintirii,
Ce-mi stă zălog de ani sub tâmple,
Și mă tot rog, scriind, să se întâmple.
Ea să fi fost? Când, printre rafturi
Iată: cu ochii stinși sub pleoape
resemnată,
O oarbă-însăilată, de lumină,
Mi-i dă să-i port o vreme,
Ca pe-o vină :
Că i-a umplut de scrum deșertăciunea,
Cuvântului ce-mi atâțase lumea
Cu simulacre scumpe la vedere...
Și, ca-ntr-o luminoasă înviere,
Cu cartea Lui sub frunte-am tresărit.
Dar Cel ce somnul meu l-a frunzărit,
Ca nu cumva din vis să mă trezească,
A pogorât în carnea-mi o liniște cerească.
Ca, numărul de aur, în oameni și statui,
Străluce-n mine, vie, drept semn, privirea
Lui.

Nicolae Breb POPESCU

Vocalele

*Monade-ale durerii - s-au născut
Înfășate-n țipăt, picurate-n sânge -
Cu ele muma vorbei noastre plânge
Consoanele ce s-au întors pe scut;*

*Răsar ca un suspin de aripi sure
Din vechiul cuib pe care-l poartă-n gând
Privighetoarea tâlcului ștergând
Cu trilul ei, de lacrimi, o pădure.*

*Au scâncetul agil, dar susurat,
Al puilor ce ies din coaja fricii...
Vocale - luminând ca licuricii
Textul acestei lumi, întunecat.*

Nicolae Breb POPESCU

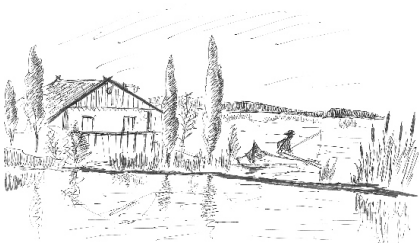
Numere cuvântului

Un nume nou, dar nu sufla de vânt
Pe cornul insurgent al unui nor în zarz;
Nici șemnul ezoterie încondeiat de fulger,
Nici tunzul pröfjetie eș l-a roștit și moarș.

Ca förta pamântasea, eș urea din adâne,
Prin mii de radacini eu-aeclasi foe și taina,
Așa și el, sa-mbraeș euvinșelș pe rânđ,
Dar sa nu fiș idol, sau șerv, șub nici o haina.

Însailaș de flaut, în sinș sa cuprinda
Regatul tãmplșei earș mi-e astazi mut, dar plin,
De tãleuri sporitoareș eș vor sa se împarta
Ca strigatul pustieș într-un zeou divin.

Nicolae Breb POPESCU

Și ce frumoș era acum o vreme
Când doar din vise ne clãdeam probleme
Și cum niciunul nu avea pereche
Mai rãtãceam, pe țãrm, la Vama Beche...

Șar cãte-un val aduș din larg de mare
Ne mai scãlda în amintiri banale
Uda nisipul ce frigea la talpã
Și ne-mbrãca singurãtatea-n iarbã...

Era atãta liniște și soare
Din când în când ne afundam în mare
Și ne lãșam pãcatele pe maluri
Spãlãndu-ne singurãtatea-n valuri...

Ramona TOMA

Desene: Denisa TOMA

Divertisment

Cine se ascunde sub aceste nume?

Este bine știut că foarte mulți scriitori au intrat în literatură sub alt nume, pseudonimul fiind o regulă predilectă pentru nume devenite celebre. Vă prezentăm o listă cu numele reale ale unor scriitori români și străini, iar în dreptul lor să treceți numele sub care aceștia au devenit cunoscuți.

Ion N. Theodorescu - (scriitor, poezie lirică, ficțiune, satiră, literatură pentru copii)

.....

Grigore Pișculescu - (scriitor, teolog, profesor de teologie, traducător al Bibliei)

.....

George Vasiliu - (poet)

Nicolae Bogza - (prozator)

Otilia Valeria Coman - (poet)

Alexandra Gavrilescu - (poet)

Ion Dobre

Elena Paximade - (poet, creatoare de poezie pentru copii)

B. Wexler

Henry Beyle - (romancier francez)

Jean-Baptiste Poquelin - (scriitor francez, satira comică, teatru, actor)

Alberto Pincherle - (romancier italian)

Charles Lutwidge Dogston - (scriitor englez, literatură pentru copii).....

Carlo Collodi - (scriitor și ziarist italian, autor de eseuri și cărți didactice pentru copii)

.....

Anatole François Thibault - (scriitor francez)

François-Marie Arouet - (poet, dramaturg, romancier, nuvelist, istoric și filozof)

.....

La acest număr au colaborat:

- *Dr. Annalisa BRUNI* - Responsabilă a Departamentului Expoziții și Relații cu presa, Biblioteca Marciana din Veneția
- *Myriam HADOUX* - editorialistă la revista „Le Dévorant le clec” publicată de „Cercul literar al scriitorilor feroviari” din Franța
- *Doina IONESCU* - muzeograf, Muzeul Civilizației Dacice și Romane, Deva
- *Mioara TODOSIN* - doctorand, lector la Facultatea de Științele Educației, Universitatea de Vest, Timișoara
- *Nicolae Breb POPESCU* - poet, fost realizator de emisiuni literare la Radio România Cultural - Societatea Română de Radiodifuziune
- *Ovidiu Petru BARBONI* - Bibliotecar, Biblioteca Comunală General Berthelot, jud. Hunedoara

Ilustrațiile copertei au fost preluate din albumul omagial „Dana Schobel Roman”, București, Editura Artemis 2007: „Inorogul erudit” (1991, creion, acuarelă, 50x40 cm, C.F. Colecția Muzeului de Artă Craiova, inv. 3112/2005 - coperta I) și „Fata cu ceas” (1991, creion, acuarelă, 50x40 cm, C.F. Colecția Muzeului de Artă Craiova, inv. 3113/2005 - coperta IV).

Imaginile au fost reproduse cu acceptul doamnei Doina Schobel.

*„Ca să citești destule cărți bune, trebuie să citești
mai puține cărți proaste, căci viața este scurtă,
timpul și puterile - limitate.”*

Arthur Schopenhauer